

75 éves az

Ujember

LXXVII. évf. 14–15.
(3789–3790.)
2021. április 4–11.
Ára 440 Ft

ujember.hu
ujember@ujember.hu

MAGYARORSZÁG KATOLIKUS HETILAPJA

Hortobágyi Cirill OSB pannonhalmi főapát

Ne féljetek!

Húsvét hajnalán a két asszony, a magdalai és a másik Mária elindulnak a sírhöz. Ők azok, akik nagypénteken végig kitartottak a keresztnél. Látták, hogy Jézus meghal, és most el akarnak búcsúzní tőle. Elgyászolni őt, imádkozni érte, felidézni az emlékeket. Azt akarták tenni, amit minden nyírian teszünk, ha elveszítjük, akit szeretünk – elgyászolni. Ám az elgyászolás ezúttal elmarad...

Kérdéseim: Vajon hány és hány asszony, feleség, testvér, barát gyászolása maradt el az elmúlt húsvét óta? Tíz és száz ezreké, akik nem vehettek búcsút a kórházak és a szociális otthonok néma karanténba zárt kapui előtt. Akik plexipok, védőruhák, maszkok és kesztyűk rétegein át talán még egy utolsó kézszoritást küldhettek annak, aki egykor fontos volt. És akik más asszonyokba, szakápolókba, nővérekhez helyezték riadt bizalmukat: ugye nem szenevedett sokat? Ugyan milyen választ várnunk? Oszintét, emberit? És milyen választ kaphatunk?

Az Atya csendje

Kocsis Imre
szentírási elmélkedése
5. oldal

A kereszténységen órási remény van

A bicskei verbitáknál
jártunk
11. oldal

A mélység emberei legyünk

Csókay András
az apaságról
13. oldal

Törökékeset, gyarlót. Nem várhatunk mást, amikor az elgyászolás, az imádság és az emlékezés szintén karanténba zárol. Saját félelmünk és kicsiny hitünk elzártágába.

Nekünk mit üzen az idei húsvét? Hogy ne féljünk?

Válaszom: Pirkadatkor a két asszony fut Jézus sírjához, földrengés támad, angyal ül az elhengerített sírkövön. A felelem növekszik, majd átadja helyét az örömnök. Hiszen a sír üres: az élet tényleg erősebb a halálnál. Ami az asszonyok előtt lejátszódik, az a világ rendjének olyan átalakulása, amiről eddig nem is álmodtak: megtört a halál uralma! Eddig a halál uralkodott a világban, amit oly sokszor megtagasztaltak már. A halál uralkodott még ott, a kereszttövében is. Mert még őt is, még Jézust is legyőz: karanténba zárta, az élet legmagányosabb mélységebe tasztította. De Isten nem hagyja, hogy az utolsó szó az erőszak, az igazságtalanság, a karantén, a magányos halál szava legyen.

Kérdéseim: Vajon hány embertársunk van, akit a járvány elválasztott Istentől? Aki a járvány pusztítását látva nem akar visszamenni Isten házába. Aki körülményei miatt nem tud hozzájutni a napi Kenyérhez. Aki a megszokott egyházi rutinja miatt most nem hallja az élet igéjét. Aki egyházi rughalmatlanságunk, nosztalgiaink, irgalmatlanságunk vagy embertelenségeink áldozata. Hogyan tudunk utat mutatni nekik? Hogyan maradunk hűek Krisztus teremtő és veszélyes emlékezetéhez? Ahhoz a vele való, egykor találkozásunkhoz, amely a mi szívünket is lángra lobbantotta, amely minket is megszólított és magával ragadt?

Válaszom: Mi, az Egyház, nem Jézus sírját akarjuk gondozni nemzedékünk nemzedékre, hiszen a sírok élettelelkének. Mi, az Egyház, nem Jézus emlékét akarjuk hűen őrizni és cipelni magunkkal a hétköznapokban, mert az emlékek halványodnak, esetlegesé és nosztalgikussá válnak. Nem akarjuk Jézust előírások és hagyományok béklyóihoz préselni, hiszen ő éppen azért jött, hogy az életteslennél vált törvényt és az embert leigázó, gúzsba kötő hagyományt eltörölje. De akkor mit akarunk? Úton lenni és úton maradni a feltámadt Krisztussal.

Ferenc pápa arra buzdít, hogy lépjünk ki a világba, olvassuk az idők jeleit és faggassuk Krisztust, hogy megtálljuk a szavakat egy örömteli, merészebb evangelizációhoz, igaz tanúságítételezhöz, a feltámadásról. Ma különösen is faggassuk Krisztust, amikor gyakran támad olyan élményünk, hogy az a bizonyos kókészül visszahengeredni, és lezárná a sírt.

Válaszom: Húsvét hajnalán az angyal odalép a két asszonyhoz, olvas a szívük mélyén, látja ijedtségüköt: hiszen nem tudják, mi történik. Amikor már a halál sem biztos, akkor teljesen összezavarodnak. Ki képes ezt átlátni? És ekkor az angyal elmondja nekik húsvét magával ragadó üzenetét: „Ne féljetek! Tudom, hogy a megfeszített Jézust keresitek, de ő nincs itt, feltámadt, amit megígérte!” És a két asszony, a magdalai és a mā-

sik Mária „remegve, de nagy örömmel futottak”, hogy megvigyék a hírt a többieknél, hogy ők is örülhessenek. És az úton találkoznak a feltámadt Jézussal, aki ugyanazt mondja nekik, mint az angyalok: Ne féljetek! Így aztán megerősödve, és abban a tudatban, hogy Jézus velük tart, haladnak tovább, és terjesztik húsvét örömet. Így válnak ezek az asszonyok az Egyház előképeivé. Mert ez az örömhír az Egyház lényege.

Kérdéseim: Vajon hány embertársunk van, akit a járvány elválasztott Istentől? Aki a járvány pusztítását látva nem akar visszamenni Isten házába. Aki körülményei miatt nem tud hozzájutni a napi Kenyérhez. Aki a megszokott egyházi rutinja miatt most nem hallja az élet igéjét. Aki egyházi rughalmatlanságunk, nosztalgiaink, irgalmatlanságunk vagy embertelenségeink áldozata. Hogyan tudunk utat mutatni nekik? Hogyan maradunk hűek Krisztus teremtő és veszélyes emlékezetéhez? Ahhoz a vele való, egykor találkozásunkhoz, amely a mi szívünket is lángra lobbantotta, amely minket is megszólított és magával ragadt?

Válaszom: Igen – sajnos ez a mai világ valósága. Ám mindezzel dacolva, épp ezek között a körülmények között hangzik fel húsvét üzenete: Ne féljetek, én veletek vagyok!

És ez a tapasztalat – veled vagyok – mindenél többet ér, minden átvél. A föld remeghet, a kő inognhat, akkor is világosság támad, mert a feltámadt Úr velünk van. A halálnak nem lesz végső szava, az erőszak nem győzhet az igazság fölött, mert a feltámadt Krisztus velünk van. Ember embert nem alázhat meg, embert járvány és betegség nem nyomoríthat meg úgy, hogy a feltámadott Úr ne állna mellette, és ne gyógyít-

ná be sebeit – a feltámadt Úr velünk van.

Isten velünk, általunk, számunkra új egét és új földet teremt, helyreállítja a rendet. Mert Krisztus feltámadt. Ne féljetek! – húsvét szent liturgiája ezt üzeni nekünk, akár online eljük át, akár jelen tudunk lenni a templomunkban.

Isten jónak teremtette a földet. A teremtéstörténet visszatérő gondolata így hangzik: „Isten láttá, hogy amit alkottott, jó.” Ne féljetek! Még akkor se, ha mára a földet túlerheltük mohó fogyasztásunkkal. Isten Ábrahámnak megírta, hogy utódait megsokasítja, és utóda által áldást nyer a föld minden népé. Ne féljetek! Még akkor se, ha úgy tünne, hogy az egyetlen utódot kell felaldozni, és az utolsó remény is oda-vész. Isten kivezette népét az egyiptomi fogságból. Ne féljetek! Még akkor se, ha bármilyen ellenseg a sarkatokban van, és újra fogsgággal vagy pusztítással fenyeget. Isten megígérte prófétái által, hogy népe nem fog megszegyenülni, örökre szóló irgalommal könyörül rajta, törvényt ad ne-

ki és örök békesszövetséget köt vele. Ne féljetek! Még akkor se, ha elrejtí arcát, ha elhomályosodik, összekuszálódik az élet rendje, és nem láttok kiutat, vagy nem tudtok eligazodni.

A húsvéti evangéliumban a felelem átadja helyét az örömknek. Most felénk is kiáltja az angyal: Ne féljetek! Krisztus feltámadt, és ő velünk van, velünk lesz ezután is. Isten új egének és új földjének a kapuja feltárul: Jézus lép át rajta, és velünk együtt, általunk akar új arcot adni a teremtett világunk. Arra bátorít, hogy járunk magabiztosan és emelt fővel. Ha Jézus velünk tart, életünk jó irányt vesz. Az angyal a bátorító felszólítását – „Ne féljetek!” – egy felhatalmazással köti össze. Elküldi az asszonyokat, hogy vigyék a világba jó hírt: „Krisztus feltámadt!” Arra szólít fel minket, hogy bátorítunk és erősítünk meg másokat. Felemel, és arra buzdít, hogy adjuk tovább, amit megtapasztaltunk, és mi emeljünk fel másokat. Ez a bátorítás és megerősítés, ez az adomány és a küldetés, ez maga a húsvét.

Iniciálé a feltámadás jelenetével, Pannonhalmi Evangelistarrium és Benedictionale (1511 körül és 1515/1516), Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár, BKA 8.)

MAGYAR
KATOLIKUS
EGYHÁZ

EGYÜTT TÖBBET ADHATUNK
1% | Kérjük, támogassa adója egyházi 1%-ával
a Magyar Katolikus Egyház szolgálatait!

Technikai szám:
0011
www.katolikus.hu

Bátorság, Istennel semmi sincs veszve!

Szinte az üres bazilikában volt kénytelen vezetni a húsvéti vigíliát 2020. április 11-én a Szentatyája, a szokástól eltérően. A szertartás, leegyszerűsített változatában is, a feltámadás, a remény és az örööm üzenetét hordozta. Beszédében Ferenc pápa a keresztény ember rendíthetetlen reményét és reményhirdető kötelességet hangsúlyozta.

„A szombat elmúltával” (Mt 28,1) a nők a sírhol mentek. Így kezdődött ennek a végíliászertartásnak az evangéliuma: a szombattal. A húsvéti szent három nap közül ezt a napot hanyagoljuk el leginkább, hiszen edvede várjuk, hogy a pénteki kereszttől eljusunk a vasárnapi allelujaig. Ebben az évben azonban jobban átérzzük, mint valaha, a nagyszombatot, a nagy csend napját. Magunkra ismerhetünk a nők érzéseiben, melyek azon a napon eltöltötték őket. Hozzánk hasonlóan ott volt a szemükben a szenvédés tragédiája, egy váratlan, túl gyorsan történt tragédiáé. Látták a halált, és ott lakozott a halál a szívükben. A fájdalmat felelem kísérte: ugyanúgy végezhették volna, mint Mesterük? Aztán féltek a jövőtől is: minden újra kell építeniük. Megsebzett emlékezet, elfojtott remény. Ez volt a legsötétebb óra számunkra, ahogyan nekünk is.

De ebben a helyzetben a nők nem engedik megbénítani magukat. Nem adják meg magukat a sírás és bákkódás sötét erőinek, nem zárkóznak pesszimizmusba, nem menekülnek el a valóságtól. Szombaton valami egyszerű és rendkívüli dolgot visznek végbe: otthonukban illatos olajokat készítenek Jézus tiszteletére. Nem adják fel szeretetüket: szívük sötétségében lángra gyújtják az irgalmat. A Szűzanya szombaton, azon a napon, melyet majd neki szentelnek, imádkozik és remél. A fájdalom elhagyatott-

ságában az Úrra hagyatkozik. Ezek a nők, anélkül hogy tudták volna, annak a szombatnak a sötétjében „a hét első napjának hajnalát”, az egész történelmet megváltoztató napot készítették elő. Jézus mint földbe hullott mag új életet hajtását indította el a világban; a nők pedig imájukkal és szerezetükkel segítették a remény kisarjadását. Milyen sokan vannak, akik ezekben a szomorú napokban úgy tettek és tesznek, mint azok a nők: a remény csíráival terítik be környezetüket! A törökös, szereitet, az ima apró gesztsusaival.

Hajnalban a nők a sírhoz mennek. Ott az angyal azt mondja nekik: „Ne féljetek! Nincs itt, feltámadt.” (Mt 28,5–6) Egy sír előtt életet hirdető szavakat hallanak... És aztán találkoznak Jézussal, a remény szerzőjével, aki megérőíti a hírt, és azt mondja: „Ne féljetek” (Mt 28,10). Ne féljetek, ne féljetek: ez a remény meghirdetése. Számunkra is, ma. Ma! Ezeket a szavakat Isten megismétli nekünk is abban az éjszakában, amelyen átmegyünk.

Ma este egy alapvető jogot nyerünk el, melyet nem vehetnek el tőlünk: a jogot reményre. Ez egy új, élő remény, mely Istantól származik. Nem merő optimizmus, nem vállveregetés vagy alkalmi bizottság, egy halvány mosollyal. Nem! Ez a Menny ajándéka, melyet maguktól nem tudtunk volna megszerezni. „Minden rendben lesz” – mondjuk kitartóan ezekben a

dalmunkban, szorongásunkban, halálunkban. Világossága bevilágította a sír sötétségét: ma el akarja érni életünk legsötétebb zugait. Testvérem, ha

szívedben már eltemettet is a reményt, ne add fel: Isten nagyobb! Nem a sötétségé és a

És bármekkora szomorúság feszkel is belénk, érezni fogjuk, hogy reménünk kell, mert veled a kereszt feltámadásba torkollik, mert te velünk vagy éjszakáink sötéjtében: bizonyosság vagy bizonytalanságainkban, Szó vagy szótlan-ságunkban, és senki sem rabolhatja el tőlünk irántunk táplált szeretetedet.

Ez a húsvéti örömhír, a remény meghirdetése. De van egy második része is: a küldés. „Síesettek, vigyétek hírül testvéreimnek, hogy menjek Galileába” (Mt 28,10), mondja Jézus. „Előttemek meg Galileába” (Mt 28,7), mondja az angyal. Az Úr megelőz bennünket. Mindig megelőz bennünket! Jó tudni, hogy előtünk jár, hogy meglátogatta életünket és halálunkat, hogy előtünk menjen Galileába, vagyis arra a helyre, amely őt és tanítványait is a minden nap életre, a családra, a munkára emlékeztette. Jézus azt akarja, hogy vigyünk reményt oda, a minden nap életre. De Galilea a tanítványok számára az emlékek helye is, elsősorban az első meghívás emlékéé. A visszatérés Galileába arra való emlékezést jelent, hogy Isten szerett és meghívott bennünket. Mindannyiunknak megvan a maga Galileája. Újra kell kezdenünk utunkat, emlékezve arra, hogy egy szeretetből fakadó, ingyenes meghívásból születünk meg és születünk újjá; ott, a saját Galileánkban. Ettől a ponttól kell minden újraindulni, különösen a válság-helyzetekben, a megpróbáltások idején. Emlékeznem kell az én Galileáma!

De még több van itt. Galilea volt a legtávolabbi térség onnan, ahol voltak, Jeruzsálem-től. És nemcsak földrajzilag: Galilea volt a legtávolabbi hely a szent város szentségé-

Lackfi János

A BOJLERJAVÍTÁS ZSOLTÁRA

Uram, nem én leszek az, aki elárullak?
Hiszen együtt nyúltunk a tálba, pedig minden gondosan előkészítettem, nagycsürtörökön még a bojlerit is megjavítattam, le kellett ereszteni, vődörszám hordtam fel a vért, lavórban a csontszilánkokat, öntöztem vele a kertet különösebb lelkifurdalás nélküli, mert meg kell lennie. Uram, minden háztartásban folyamatosan forró tartanak százhús liter vért, van, aki nélkül százötvenet, kétszázan is, minden házban a sarokban lóg a te forró,

eleven tested, nem nagyon törődünk vele, csak megfiaitalodhassunk a fürdő által.
Akkor van baj, Uram, ha nem ömlök automatikusan, ha koszosak maradunk, és az edényeink is szennyesek, kívülről mint a fehérre meszelt sírok, belül meg csupa rohadás. Mondd, nem én leszek az? Csupa jószándékommal, a nemcskára megérkező rokonokkal, akitkel körbeüljük asztalodat, és felalunk téged, akitnek Húsvétára szétesztjük a piacon vett datolyát, pisztáciát, lehet, hogy éppen tojást festünk, az új élet jelképét,

és akkor árullak el, éppen ezzel a jól olajozott szervezettel árullak el, de hát hogyan csinálnám másképp, Uram? Közben egy titkos számlálóról aktiválja magát a banki művelet, SMS-t kapok, harminc ezüstpénz érkezett, rendszeren belüli utalás, pedig munkanap sincs. Végek belőle telket, Uram? Építsek rá házat, függesztek fel az egyik sarokban egy forró hengertestet, teleste a te véreddel, és abban fürödjek, fürödjek éjjel és nappal, hogy izsópnál fehérebbre moshass engem, Uram?

Fordította: Tőzsér Endre SP
Fotó: Vatican News

Áldott húsvétot kívánunk minden kedves Olvasónknak!

Agonás Szonja, Balog Eszter, Baranyai Béla, Bódismé Horváth Márta, Bodnár Dániel, Borsodi Henrietta, Bukovszki Antal, Czimre-Dobos Eszter, Déri Jánosné, Fábián Attila, Gajdó Ágnes, Gáta Judit, Gyarmati Bálint, Horogszegi-Lenhardt Erika, Kis Krisztina, Koditek Bernadett, Körössy László, Kuzmányi István, Lambert Attila, László István, Máj Magdolna, Máté István, Merényi Zita, Mester Zsolt, Mészáros Ákos, Molnár Ágnes, Nagyné Harsányi Csilla, Pallós Tamás, Szalontai Anikó, Székács István, Thullner Zsuzsanna, Trauttwein Éva, Ujváry-Radics Gabriella, Ujváry-Radics Tamás, Vámossy Erzsébet, Verestói Nárcisz, Zoljánszki-Dobos Tímea

A kerekesszékben is van élet

Látogatóban a Pintér családnál

Egy hideg tavaszi este találkoztunk a családdal budai ott-honuk teraszán. A járvány miatt a szabad levegőn beszélgettünk. Valami mintha mégis fűtötte volna a szülőket belülről, miközben megosztották, hogyan élnek a tizenhét és fél éves lányukkal, Zsuzsival, aki jelenleg csak kerekessékkel tud közlekedni, és egész életében segítségre szorult. Zsuzsi és bátyja, Marci is csatlakozott hozzánk, két kisebb testvéruk pedig odabent játszott.

dig annyit nyúztuk Zsuzsít, gyógytornákkal gyöktörök, mert mindenki azt mondta, hogy mindenöt meg kell tenni” – mondja Juli, és felidézi, hogy egy másik ismerősének a sérült lánya felnőttként szemrehányást tett a szüleinek, amiért nem tettek meg érte mindenöt. Így ők mindenféle terápiát és műtétet kipróbáltak.

Pintér Sándor és Csutorka Júlia majdnem huszonégy éve házasok, többet éltek már együtt, mint egymás nélkül. Az egyetemen ismerkedtek meg: amikor Juli elsőéves hallgató volt az építészkaron, Sanyi ugyanott doktoranduszképzésen vett részt. Három évre rá, 1997-ben összeházasodtak. Marci 2002-ben született, Zsuzsi 2003-ban. Aztán hosszabb szünet következett, hiszen Zsuzsi betegsége miatt nem jöhettet szóba újabb baba. A kislányt mindenkor kellett emelgetni, nem tudott magától mozogni. Elsős korában azonban már fel tudott menni a lépcsőn egyedül. Akkor Juli és Sanyi egymás szemébe néztek, és megörültek: ha ez így van, akkor lehet még gyermekük. Született is még két kisfiuk. A nagyobbik most nyolc és fél, a kisebbik öt és fél éves.

Zsuzsi koraszűlött volt, a hetedik hónap végén jött a világra, a méhlepény leválása miatt azonnal császár-metszést kellett végrehajtani. A csecsemő vizsgálati eredményei ugyan tökéletesnek tűntek, és amint elérte a megfelelő súlyt, hazaengedték a kórházból, a szülőkben mégis ott moszkált a gyanú – és ezt az orvosuk is érzékelte, hogy a gyermekük fejlődésében később lehet valami elterés. A szülés előtti, feltételezhetően néhány órán át tartó oxigéniánya miatt sérülhetett a baba központi idegrendszeré, aminek bármilyen hatása lehet a fejlődésére.

A kislány a későbbiekbén nem mozgott úgy, mint korábban Marci, így orvoshoz vitték. A szülők ellentmondásos információkat kaptak Zsuzsi állapotáról, így még mindig nem lehetett kideríteni, hogy van-e baj, vagy nincs. „Vigyorgogni, azt tudtam!” – veti közbe kedvesen Zsuzsi, aki teljesen természetesen reagál a már jól ismert tényekre, látszik, hogy nem nyugtalanítja a szülei beszámolója. „Hatalmas szemekkel mosolygott, látszott, hogy a beszélőkéje rendben lesz” – teszi hozzá Sanyi. A szülők meggyőződtek arról, hogy a kisbabájuk értelme nem sértült, úgy gondolták, valahol másol van a probléma, amit főleg a mozgás terén érzékeltek.

Az orvosok egészen a mai napig nem adtak pontos választ arra a kérdezésre, hogy mire lehet számítani Zsuzsi mozgását illetően. Egyetlenegyszer, két évvel ezelőtt viszont egy kiránduláson kaptak egy kéretlen prognózist: „Ne higgyetek másoknak! Hiába tornáztatjátok, nem lesz jobb.” Ez a kijelentés legbelül tiltakozást váltott ki a szülőkben. Addig az orvosuktól inkább biztatást kaptak. Mindig egy következő beavatkozástól várak több esélyt a fejlődésre, a javulásra. Zsuzsi közbeszól, a téma ellenére nyugodtan: „Én kerekesszékes táncre is járok, már mint akkor, amikor nincs járvány. Ott a kerekesszékes ismerőseim azt mondják, a felnőttek is, hogy nem lesz jobb az állapotom. Akárki akármit mond, a lábam akkor sem mozul meg, akkor sem nyúlik ki, akkor sem csinálja, amit én akarok.” „Pe-

rosszabb állapotban levő társaival nagyon türelmes legyen. Órákat vagy naphosszat tud csevegni velük is. Ugy érzi, sokkal elfogadóbb és segítőkészebb a társaival, mint mások, és ezt a szülei is megerősítik. Nagyon jó barátai vannak, de persze tagadja, hogy bárki udvarolna neki. Ez kisebb derültiséget okoz, és az arcok kipirulását idézi elő a beszélgetésünk során...

Marcinak, a legidősebbnek természetesen nincsenek emlékképei az egészen korai gyermekkoráról. Számára olyan, mintha abba a helyzetbe született volna bele, hogy Zsuzsihoz jönnek tornáztatni. „Kamaszkorom-

tanra sikerült.” A csípőjét kislány korában háromszor műtötték, de gyerekként rengeteg más operáció is átesett. Volt, ami javulást hozott. Az utolsó műtétek azonban többet ártottak, mint használtak. Zsuzsi például két egyágú bottal tudott már járni, sót futni is. Az utolsó csípőműtét után azonban, amire mindenki szükség volt, már nem tudott talpra állni. Az akkori osztálytársai nagyon kedves ajándékkal lepték meg a beavatkozás előtt: az egyik rajzon Zsuzsi eldobja a botját. minden jókívánság ellenére azonban se járógéppel, se mással nem tud járni azóta sem. Juli és Sanyi mindig attól rettegtek, hogy kerékeszéke kerül a lányuk. Nehéz volt látniuk, hogy Zsuzsi mozgásában az addigra kialakult, harmonikus rendszer teljesen felborult.

A nagylány már nem vár csodát a beavatkozásoktól. A szülőknek sokszor kellett döntenik arról, hogy akarják-e az újabb műtéttet, vagy sem, és ez óriási terhet rótt rájuk. Szerencsére mindenkor együtt tudták meghozni a döntést, közösen tudták vállalni a felelősséget. Fűzővel is sokáig próbálkoztak, mert Zsuzsi háta elfordult, hiszen a testtartásával próbálták ellensúlyozni, hogy az egyik lába rövidebb. „Mindig reménykedtünk a műtétekben. Amikor szembesültünk az eredménnyel, elfogadtuk, hogy így alakult – mondja Juli. – De azért fájt, amikor a rehabilitációs orvos azt mondta, hogy Zsuzsinak inkább angolt kellene tanulnia, nem a járást” – teszi hozzá.

„Zsuzsi vittük a Pető Intézetbe és a Mozgásjavító Intézetbe. A jobb állapotúak között volt – mondja Sanyi. – Nem volt szellemi visszamarádása.” „Nagyon sokat beszéltem” – vágja rá Zsuzsi. Megtanulta azt is, hogy a nehezebben beszélő vagy

ban is csak amiatt haragudtam, ha valami lányos, húgis dologgal elrontotta a bulinkat, például bejött énekelve.” Zsuzsival nagyon elfogadó volt a baráti társaság. Az óvodában is szerették, ahogyan a Mexikói úti

són a két bottal, nem tudták utolérni” – meséli Sanyi. Ebből a szeretetteljes közegből aztán egy teljesen más közösségebe került Zsuzsi, amikor iskolát váltottak: másnak tartot-

ket. Lett olyan ismerősünk, akinek nincs lába, egy sem, mert hatévesen egy bombával játszott. A felesége olyan, mint Zsuzsi. Ennek ellenére járják a világot, egyedül beszállnak a saját buszukba, és minden megoldanak. Nem ismernek lehetetlent. Életvidámak, dolgoznak, megélnek. A férfi autószerelő”

Zsuzsi is tervezti titokban a jövőjét. Könyveket szeretne írni, hogy ezáltal is segítsen az embereknek, vagy csak azért, hogy legyen egy jó olvasmány, ami kikapcsolja őket. Sok novellát írt már, főleg szuperhősök történeteket. Marci is kapott tőle egy ilyet a születésnapjára. Az írás kinyitja Zsuzsinak a világot, főleg most, hogy ennyire egy helyben kell ülni. Történész is szeretne lenni, hiszen a történelmet és az irodalmat nagyon szereti. „Nem lesz építész” – mondja az apuka. Bár kislánkyént ezen is gondolkodott, és olyan rajzokat készített, amilyeneket az édesanyjától látott.

Mást értékel a világ jelenségeiből, mint aki nem él kerekesszékben vagy valamilyen fogyatékossággal. Számára az olyan betonút a leggyönyörűbb, ami nem ráz. Ellenben ha erdőbe viszik, csak az utat nézi, mert annyira fél attól, hogy kiesik a kerekesszékből. Az erdei séta számára a pokollal egyenlő. Sokszor el tudott menni a Magyar Máltai Szeretetszolgálat nyári táborába. Ott gyakran szembesült azzal, hogy vannak, akik szellemileg fogyatékosnak néznek ki, pedig nem azok. A testi fogyatékosságuk miatt nem tudják úgy kifejezni magukat, ahogyan azt az emberek elvárnák. Ő könnyen meglátja az ilyen emberek értelmi képességeit, rácsodálkozik a belső értékekre. Megtanulta, hogy ne ítélijen a látszatból. Elég csak Stephen Hawking angol elméleti fizikusra gondolni. „Mennyire okos volt, mennyi minden tudott, milyen híres lett, és alig

Arra a kérdésre, hogy mi segít elfogadni a nehézségeket, Zsuzsi azonnal rávágja: „Anyának a Jóisten. Neki a Jóisten a minden!” Sanyi azért kicsit árnyal: „Ha sorrendet kell felállítani, akkor valóban Isten az első, nélküle nem sikerülne olyan örömmel és odaadással megélni ezt.” Juli hangsúlyozza annak a jelentőségét, hogy elfogadják Zsuzsit, és megtesznek minden, ami ezzel az állapottal jár. Vitték úszni, táncolni, iskolába, hiszen minden-hova kísérni kell. Ebbe néha Marci is besegít, ami Sanyi szerint „egy bátytől tényleg a lehetetlenség határa, és nagyon meg kell becsülni”

„Zsuzsxit meghívták egy kerekesszékes tánccsoporthoz – mesélíti Juli. – Ott felnőtt emberekkel találkozik. Ez nekünk is sokat segít, mert mi is látjuk, hogy van élet a kerekesszékben. Van, aki nyelvet tanít, mások pedig irodai munkát végeznek.” „Az egyiküknek van gyereke, aki már felnőtt, és Dubajban él” – szól közbe Zsuzsi suttogva, szinte érezni, mennyire biztató ez neki. „Nagyon jó látni a pozitív példákat – folytatja az édesanya –, hiszen ha a városban járunk, csak kéregetni látjuk a tolókocsis embereket. Viszont most megismerhettünk olyan sérülteket is, akik élik az életü-

eredményt elérni. Ha abba adná parancsot a testének, az nem működik. Az orvos szerint most már nem tesz jó neki, ha lábra áll. A kedvenc alvópózától is eltiltották. „Ha azt kéri, hogy nyújtsam ki a lábat, az nem fizikailag nem megy. Olyan, mintha azt kérnék, hogy repüljek. Vagy rakjak rendet...” – érzékelteti némi humorral a lehetetlenség fokát.

Zsuzsi tizenhét és fél éves, de az éleットörténete számunkra is inspiráló lehet. Ót látva megérthetjük, hogyan

Igen. Óta megérhetjük, hogyan lehet elfogadóan együtt elni terhekkel, korlátokkal, testi-lelki fájdalommal, bizonytalansággal vagy akár a rossz biztos tudatával. Van élet a ke-rekesszékben.

Vámossy Erzsébet
Fotó: Lambert Attila

A BIBLIA ÜZENETE

Amikor lehull az emmauszi hályog

Lk 24,13–35

Az emmauszi tanítványok története sokak képzeletét megragadja. Van bennük valami mélyen emberi, az együttérzésünket, akár a szímpátiánkat is kiváltó: egykor lelkes, most összetört alakok ők, akik megmutatják a szív, a szeretet, a lélek esendőségét. Olyanok, akikkel életünk egyik-másik szakaszában könnyen azonosulni tudunk. És persze ugyanilyen megrendítő az a szelíd alázat, ahogyan a Fel-támadott mellékük lép, közeledik hozzájuk, nem leszidja, dorgálja, hanem tényleg a lénye legmélyéről szerető őket: aláereszkedik a gyászukba, s az ó lábuk tempója-ritmusra szerint segít nekik abban, hogy visszataláljanak a Jeruzsálem, a feltámadás felé vezető útra.

Szent Terézia Benedikta (polgári nevén Edith Stein) írja Nüsszai Szent Gergely nyomán egy elmélkedésében: „Mivel Róla beszélnek, közel van hozzájuk; mivel kétéltednek benne, nem látják az Ó igazi alakját.” Ez az emmauszi hályog nyitja: egyszerre közelség és távolság, megmutatkozás és elrejtözés, kötődés Jézushoz, mégis valamiféle szakadás a vele fennálló kapcsolatban. Mi lehet ennek az oka? A két tanítvány a szóhasználatával leplezi le a lelkükben lejátszódott torzulást. Amikor a még fel nem ismert Krisztus megkerdezi tőlük, mi történt Jeruzsálemben, ők így felelnek: „A názáreti Jézus esete...” Vagyis az, aki mel-

lett elköteleződtek, akiben bíztak, akivel sorsközösséget vállaltak, akivel megannyi hónapon és kilométeren át együtt vándoroltak, mostanra esett lett számukra. Mintha csak tárgyiasították volna azt, aki a leginkább személyes volt. Talán ekként védekeztek a gyász, a szorongás, a félelem ellen? Ez a távolságvetél óvta meg őket az elviselhetetlen szenvendéstől, a heves érzelmek kínjától? Van, amikor mi is ezt az önvédelmi stratégiát követjük – különösen olyan élethelyzetekben, amikor a személyesség túl fájó lenne.

Jézus terápiája csöndes és óvatos, lépérsőr lépérsére haladó. Nem tépi fel a bezárt ajtókat, inkább csak kopogtat rajtuk. Ösztökél, segít másiként meglátni a dolgokat, új fókuszt ad a meddő és magukba forduló gondolatoknak. Felvállalja az övéit a maguk nyomorában, és éppen itt, ebben a belső állapotban érinti meg őket. Az este közeledte, a közös asztalhoz telepedés, a kenyértörés meghitt, ismerős és felismertő gesztsusa pedig nagy szavak nélkül mondja el a legnagyobb titkokat: „Itt vagyok, én vagyok!” A fordulat gyökeres: visszavezet a többiek közé, a kapcsolatok és a közösségg birodalmába. Eletadás, valódi feltámadás ez. Belülről és felülről megszülető élet. Húsvét igazi örömhíre!

Török Csaba

GÖRÖGKATOLIKUS LELKISÉG

A Szent Liturgiáról (14.)

A második antifónának különleges záróverse van. Ezt rendesen a „Dicsőség az Atyának és Fiúnak és Szentléleknek, most és mindenkor és örökkön örökké, ámen” előversre énekeljük. Ámde ez nem egy zsoltávers, hanem egy teljes himnusz. Abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy tudjuk: az 527-ben trónra lépő I. Jusztinianosz bizánci császár vezette be a liturgiába. Látjuk, már jóval eltávolodtunk Aranyszájú Szent János halálától (407). Ez a himnusz egy hitvallás. Igaz, még nem olyan részletes, mint amit majd a hívők liturgiájának elején fogunk imádkozni (Hiszekegy). Az ének magasztos voltát és fennköltségét jelzi azonban, hogy liturgikonunk előírása szerint „az áldozópap az ima közben (mert ő is csendben imádkozza, még a nép énekl a himnuszt) karját széterjesztle tartja”. Ritka gesztus ez, a liturgiának csak a legfontosabb részeinél látható. Először az előkészületi szertartás végén imádkozott így a pap a felajánlásnál, legközelebb pedig majd a hívők liturgiájában, a nagybemenet előtt mond imádságot széterjeszett karral.

Ez a himnusz valóban ilyen, mint egy zsinaton megfogalmazott szümbolon, vagyis hitvallás. minden szava nagyon fontos, és minden egyiknek a maga helyén kell lennie. „Istennek egyszüllőt Fia és Igéje” egyes szám második személyben való megszólításával kezdődik, s ez már azzal a bensőséges kérésel áll összhangban, amivel zárul az ének: „üdvözít minket”. A megszólítás után következik annak megvallása, hogy „halhatatlann” – tehát isteni teljhatalommal rendelkezik. Ennek fényében imádkozzuk, énekeljük át megváltásunk legnagyobb hittitkait, azt, amit „a mi üdvösségeünk” végbevit. A megtestesülés említeskor – igaz, nyugati hatásra – az utasítás előírja, hogy „itt a pap mélyen meghajtja magát”. A megtestesülés az „Istenszülő mindenkorúz Mária-tól” történt, s így folytatjuk az éneket: „változatlanul emberré lettél”. Majd minden további nélkül a csúcsra jutunk: „megfeszítettél, Krisztus Istentünk”. De természetesen az áldozati halálnál nem állunk meg, mert diadalmasan folytatjuk (mint a húsvét nagy

ünneplésében is tesszük): „legyőzted halállal a halált”. Jogsan valljuk ezt, mert énekkünk is így folytatódik: „ki egyike vagy a Szentháromságnak”, s ezért „az Atyával és Szentlélekkel együtt dicsérendő” a mi Megváltónk, Jézus Krisztus.

Láthatjuk, hogy himnuszunk valóban olyan fogalmakkal van tiltva, amelyek a zsinati megfogalmazásokban köszönnek vissza. Ha valahol, akkor ott különösen érvényesül a „lex orandi, lex credendi” elv, vagyis az, hogy „az imádság szabálya a hitnek szabálya”. Egyszerűen fogalmazva: amit a (hivatalos) liturgiában imádkozunk, az a hitünk. És fordítva is igaz: amit hiszünk, azt imádkozzuk.

A következő csendes papi ima lényegét is érdemes megismerni. Benne ismét a liturgia közösségi vonása domborodik ki, mert a pap „közös és összhangzó imádságokat” említi. Majd pedig ezt kéri az Úrtól: „teljesítsd szolgáldnak hasznukra szolgáló esedezéseit”; azokéit, „kik a te nevedben ketten vagy hárman egyetértenek”. Az ima az örökkélet kérésével zárol.

Ivancsó István

A hét liturgiája

B év

Énekrend:

Cs 4,1–12 – Jn 21,1–14.

Április 10., Szombat (Zsolt, Ezekiel) – ApCsel 4,13–21 – Mk 16,9–15.

Április 11., Húsvét 2. Vasárnapja, vagyis az isteni irdalmasság vasárnapja (Szent Szaniszló püspök és vértanú, Glória, Leó) – ApCsel 4,32–35

(Az igazi keresztények egy szívvel, egy lélekkel szeretik egymást.) – Jn 5,1–6 (Mindenkik, aki Istenről való, legyőzi a világot.) – Jn 20,19–31 (Nyolc nap múlva eljött Jézus.) – Énekrend: Ho 85 – ÉE 550, 416, Ho 85 – ÉE 101, Ho 119 – ÉE 553, Ho 87 – ÉE 100.

Április 12., Szombat (János, Szent Péter) – ApCsel 5,1–11 – Mk 16,16–20.

Április 13., Húsvét 3. Vasárnapja, vagyis az isteni irdalmasság vasárnapja (Szent Szaniszló püspök és vértanú, Glória, Leó) – ApCsel 4,32–35

(Az igazi keresztények egy szívvel, egy lélekkel szeretik egymást.) – Jn 5,1–6 (Mindenkik, aki Istenről való, legyőzi a világot.) – Jn 20,19–31 (Nyolc nap múlva eljött Jézus.) – Énekrend: Ho 85 – ÉE 550, 416, Ho 85 – ÉE 101, Ho 119 – ÉE 553, Ho 87 – ÉE 100.

AZ EUCHARISZTIKUS KONGRESSZUSRA KÉSZÜLVE

Az Eucharisztia ünneplése (103/4.)

Míg Órigenész Jézus Jeruzsálembe történő bevonulása szempontjából értelmezni a 24. zsoltárt, addig Szent Athanasziosz a következőket írja: „Ezért azt mondjuk, hogy emberként is érettünk és miattunk magasztalódik fel, hogy amint az ő halálában mi mindannyian meghaltunk Krisztusban, úgy ugyanazon Krisztusban mindenki ismét felmagasztalódunk, feltámadunk a holtak közül és a mennyekbe menjünk, ahová előfutárként érettünk bement Jézus (...). Ha pedig most értünk magába a mennybe ment be Krisztus, noha ezelőtt is mindig Ura és Teremtője volt az egeknek, akkor most miattunk is magasztalódott fel (...), hogy ő legyen értünk igazságosság, mi pedig felmagasztalódunk benne, bemenjünk az egek kapuin, amelyeket ő ismét értünk nyitott meg, ahogyan az előfutárok mondják: Nyissátok meg kapuitokat, vezérek! Táruljatok fel, öröök kapuk! És bevonul a dioszsg királya. Itt szintén nem neki voltak bezártva a kapuk, az Úrnak és a mindenek teremtőjének, hanem ezt is miattunk írták meg, aki előtt bezártult a paradicsom kapuja.” (I. beszéd az ariánusok ellen 41.)

Láthatjuk, hogy a *Tu rex gloriae, Christe* kijelentés benső tartalma sokkal gazdagabb, mint

Sztankó Attila

A HÉT SZENTJE

Ferrer Szent Vince

Április 5.

Húst soha nem fogytak, és a vasárnapok kivételével negyven éven át naponta csak egyszer étkezett. Ágya szalmából és szőlőlevélből állt.

A spanyol királyságok uralkodói jó viszonyt tartottak fenn vele, és támogatták fáradózásait. XIII. Benedek már 1413-ban becék közvetítőként akarta felhasználni. 1415-ben legatus a latere Christinek (Krisztus személyes követe) nevezte magát, annak mintájára, hogy a pápák a latere (szó szerint: oldaluk mellől küldött) legátusokat szoktak küldeni személyes képviseletükre. Az ibériai királyok véget akartak venni annak az áldatlan állapotnak, mely a nyugati egyházskadásból következett (a keresztények évtizedeken át két, illetve három pápa köztő szakadásban éltek). Vince ekkor elszakadt ugyan az avignoni pápától, de még nem vetette alá magát a rómaiaknak. 1416 elején ő hirdette ki, hogy Aragónia, Kasztília és Navarra királyai megtagságítják az engedelmesseget XIII. Benedeknek. Ezzel Spainyol oldalról megnyílt az út a konstanzi zsinat egységpályára előtt. Noha Vincének bizonyára nehezére esett az elfordulás XIII. Benedektől, az Egyház javát minden más előhelyezte.

Vince nemsokára elindult harmadik, egyben utolsó prédiációs útjára. Ekkor már nem hirdette az antikrisztus közeljében jövetelét. 1419-ben még megtartotta a nagybőji beszédet, de nem sokkal később meghalt. Az utókor a századának legnagyobb prédiátorát tisztelezte benne.

L. K.

Az evangéliumi szövegek többségében Jézus nagy határozottságról tesz tanúbizonyságot. Az Istenkel való egyedülálló fiúi kapcsolata révén úgy tekinti magát, mint aki az Atya szeretetét és irgalmát közvetíti. Éppen ezért minden nyitott a szemézők és rászorulók felé, és kész segítő kezet nyújtani mindeneknek, akik segítségért folyamodnak hozzá.

A folytatásban Jézus imájáról irányul a figyelem: „Valamivel odébb ment, leborult a földre és imádkozott, hogy ha lehetséges, maradjon el az óra. »Abba, Atyám! – fohászkodott –, te minden megtehetsz. Vedd el tőlem ezt a kelyhet! De ne úgy legyen, ahogy én akarom, hanem ahogyan te!»” (Mk 14,35–36) Az óra az Ószövetségben az Isten által előre meghatározott időpontot jelenti. Jelen esetben nyilván a

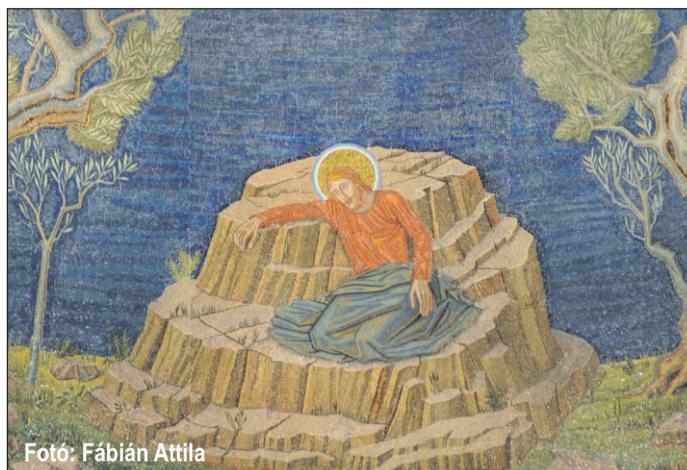
Ha azonban Szent Márk evangéliumában végigolvassuk a Jézus Getszemáni-kerti virrasztásáról szóló elbeszélést (Mk 14,32–42), más benyomásunk támad, hiszen Jézus ítt úgy jelenik meg, mint aki maga is támaszra szorul. A halálba vezető szenvedések közelégenek tudatában engedményért folyamodik az Atyához, a vele lévő tanítványoktól pedig szolidaritást kifejező virrasztást és imát kér. Nem két-séges, hogy a Getszemáni-kerti történet azt a valóságot tudatosítja, amelyet a Zsidókhoz írt levél szerzője így fejez ki: „ minden tekintetben hasonlóvá kellett válnia testvéreihez” (Zsid 2,17); „hozzánk hasonlóan mindenben kísértést szenvedett, a bűntől azonban ment maradt” (Zsid 4,15).

Érdemes kicsit behatóbben áttekinteni az elbeszélést, amelynek elején az evangélista drámai módon érzékeltei a helyzet súlyosságát: „Jézus remegni kezdett és gyötrődött.”

ni. Majd így szolt (a tanítványokhoz): »Halásos szomorúság fogta el lelkemet.«” (Mk 14,33–34) Saját lelkiállapotát Jézus a zsoltárok kifejezésmódjával szemlélteti. Olyan mély szomorúság vett erőt rajta, amely már majdnem a halállyal egyenértékű.

Kocsis Imre

Az Atya csendje

Fotó: Fábián Attila

nak szolidaritást Mesterükkel, aki a közeledő gyötrelmekre előretekintve nehéz órákat él át. A tanítványoknak persze nemcsak Jézus miatt, hanem a saját érdekükbén is szükséges lenne a virrasztás és az imá. Hiszen a Jézusra váró megpróbáltatások – elfogatás, kihallgatás, keresztre feszítés – az apostolok számára komoly próbatételek, kísértést jelentenek majd, amelyben csak az Istenről kapott lelke támász segítségével tudnának helytállni. A tanítványoknak, az 51. zsoltár szellemében folyamatosan fohászkodniuk kellene a „kézséges lélekért” (Zsolt 51,14), amely szilárdtá és a kísértésekkel szemben ellenállóvá tenné őket. Az apostolok magatartása éles ellentétben áll Jézuséval. Amíg a Mester nagyon komolyan készül a vele szembeni erőszakos fellépésre, s egyúttal tudatában van az emberi természetből fakadó korlátoknak és bizony-

talanságoknak, addig a tanítványok teljesen érzéketlennek bizonyulnak. Jézus ugyan króábban nyíltan közölte velük a hamarosan bekövetkező eseményeket, és a bukásuk eshetőségére is figyelmeztette őket („mindnyájan meg fogtok botránkozni bennem” – Mk 14,26), ők mégsem érzik szükségét annak, hogy az imádkozó Mesterük példáját követve lelki megerősítést kérjenek Iestentől.

forgó elbeszélést sem tekintetjük úgy, mint egy minden részletre kiterjedő híradást. A szövegből jól kivehető, hogy Márk evangélista buzdító és figyelmeztető célzattal írt. Jézus példája egyértelmű buzdítás azoknak, akiken – a nehézségek és a szenvedések közepette – félelem és bizonytalanság vesz erőt: legyenek teljes bizalommal Isten iránt; ne szégyelljék a félelmüket, hanem táriják bátran Isten elé, persze mindig alázatos kérés, és sohasem követelés formájában. Az alvó tanítványok esete nyilvánvaló figyelmeztetés azoknak, akik elbizakodottak, és elfelejtik, hogy egyedül az Istantól kapott kegyelem által tudnak helytállni a különböző próbatételekben.

ezt a csendet az elutasítás vagy a közömbösség jeleként felfogni. A minden nap életben is tapasztalhatjuk, mennyire sokat jelent, ha gondjaink közepette olyan valakit találunk, aki kész csendben meghallgatni bennünket, és nem akar sem kioktatni, sem hamis ígéretekkel látszatmegoldást nyújtani. Jézusnak is főképpen meghallgatásra és megnyugvásra volt szüksége, amit éppen az Atya csendes jelenléte tett lehetővé. Az istenhitet illetően nagyon ingadozó magyar költő megvallotta, hogy lelke gondjai és magánya közepette „csöndesen és váratlanul” átölelte az Isten (Ady Endre: Az Úr érkezése). Mennyivel inkább átlhette az Atya iránt feltétlen bizalmat és

Mindazonáltal joggal tehetjük fel a kérdést: vajon hogyan viszonyult az Atya Jézus imájához? E tekintetben az elbe-

széles vége nyújt támpontot. Imájának befejezése után Jézus így szól az álomból feléredő apostolokhoz: „Elég volt. Itt az óra, az Emberfiát a bűnösök kezére adják. Keljetek fel, indulunk! Íme, közeledik hozzám az áruló!” (Mk 14,42) Ezek a mondatok jól érzékelhetők, hogy Jézus végül is igent mondott az „órára”, vagyis fenntartás nélkül kész vállalni mindenzt, ami az Atya tervének megfelelően ezután történni fog. Jézus imája tehát nem maradt eredménytelen: sikerült úrrá lennie az emberi természetből fakadó érzelmeket. Ebből viszont mégiscsak arra következtethetünk, hogy Krisztus megtapasztalta az Atya vigasztaló és bátorító jelenségét. Még ha az evangéliumi szöveget szigorúan értelmezve az Atya csendjére gondolnánk is, akkor sem kellene

A húsvéti három szent nap liturgiája arra hív minket, hogy átgondoljuk megváltásunk eseményeit, és hálatelt szívvel köszöntsük Krisztust mint Megváltónkat és Üdvözítőnket. A Getszemáni-kerti imáról szóló elbeszélés által különösen is tudatosul számunkra: Jézus úgy lett Üdvözítőnk, hogy testvéri sorsközösséget vállalt velünk – a szenvédéstől és a haláltól való félelemben is. Mindez nemcsak arra ösztönözhet minket, hogy a küzdelmek közepette bátran fordulunk az Atyához, hanem arra is, hogy kérésinket Krisztusra tekintve és Krisztus szellemében terjeszsük a gondviselő Isten elé. Hiszen a tanítványaitól búcsúzó Jézus maga ígérte meg, hogy az ő nevében végzett ima meghallgatásra fog találni (Jn 16,23–24).

A személyes találkozás reményével

Poszler Györgyi a kisszebeni Keresztelő Szent János-főoltárról

Újra teljes pompájában látható a Magyar Nemzeti Galériában a kisszebeni Keresztelő Szent János-főoltár, amelyet a II. világháború idején bontottak darabjaira. A tavaly szepemberben kiállított alkotás a járványügyi intézkedések miatt sajnos jó ideje nem látogatható, de 77 évnnyi bezártsága, hosszú keresztútja után végre eljött feltámadásának ideje. Története azt mutatja, hogy a megújulás egyéni életünknek is része lehet. Poszler Györgyi, a Magyar Nemzeti Galéria Régi Magyar Gyűjteményének művészettörténésze segít megismernünk az alkotással.

– Hol és mikor készülhetett ez az oltár?

– Azt, hogy hol készült, nem igazán tudjuk, de annyi bizonyos, hogy a kisszebeni Keresztelő Szent János-plébániatemplom főoltára volt. Az Eperjeshez közel fekvő Kisszeben szabad királyi város volt már a XV. században is. A főterén emelt templomának nagy méretű szárnysa oltárai – a főoltárral együtt – az 1500 körül évtizedekben készültek. A főoltáron látható egy évszám: 1496, ez azonban nem feltétlenül a mű keletkezési évét jelzi, hiszen egy ekkora szárnysas oltár elkészítése akár több évtizedbe is beleterhelhetett.

– Ki volt a megrendelő? A város polgárai?

– Talán igen. Az oltáron, a szekrény alatt van egy díszes faragvány. Itt a növényi ornamentika között található egy címerpajzs, amin egy mesterjegy és az ANS betűk láthatók. A korszakkal foglalkozó művészettörténészek nagyon sokáig úgy gondolták, ez a megrendelő monogramja, mostanában azonban a kutatók elbizonytalannak ezzel kapcsolatban. Az is elközelhető, hogy a város céhei, a polgárság rendelte meg az oltárt. De ugyanígy az is lehet, hogy egy, a városhoz köthető, gazdagabb donátor készítette az oltárt. Rengeteg rajta az arany felület, ami már önmagában is nagyon értékessé teszi. És a méretei is rendkívülök: a történelmi Magyarország három legnagyobb oltárának egyike, a másik kettő a lőcsei Szent Jakab-templom főoltára, ami később született, az 1510-es, 1520-as években, illetve a cassai Szent Erzsébet-templom főoltára, ami viszont valamivel korábban készült.

– Az eredeti alkotás módosult az idők folyamán?

– A templom a reformáció idején az evangéliusok kezébe került, törtenete során hol a katolikusokhoz, hol az evangéliusokhoz tartozott. A katolikusok a XVIII. század elején kapták vissza. Ehhez kapcsolódóan került sor a templomot díszítő szárnysas oltárok felújítására, bár hogy pontosan mikor, az bizonytalan. A főoltár már nagyon rossz állapotban volt, ezért átfestették a képeket, elsősorban a külső oldal festményeit. Az eredeti témát mindenhol megtartották, de a kor barokkos ízlésének megfelelően átformálták, modernizálták a képeket. A belső oldal festményein, az aranyozott felületeken inkább csak javítottak. Az eredeti témákat, az ikonográfiát viszont mindenütt megőrizték.

– Mi teszi egyedivé a kisszebeni szárnysas oltárt?

– A főoltár úgynevezett hétköznapi oldala tizenhat jelenben ábrázolja a Hiszekegy különböző szakaszait, sorról sorra. Ez nagyon különleges sajátosságának számít, főleg ilyen méretben. Csupán néhány középkori falképen jelenik meg a Hiszekegy nagy méretű képi ábrázolása. Ezeken az apostolok általában egyesével ülnek, és mondatszalagszerűen jönnek ki a szájukból vagy a fejükből a szavak, a hittételek. A kisszebeni főoltáron viszont közkeletű vagy kevésbé ismert jelenetekkel illusztrálták az Apostoli hitvállás sorait. Az alkotónak egyes esetekben azonban ki kellett találni a hittel bemutatására alkalmas kompozíciót. Az Anyaszentegyházat például egy nagy méretű templomépülettel és a fölött galambként lebegő Szentlélek ábrázolásával jelenítette meg.

– Az oromzat hogyan alakult az idők folyamán?

– Az oromzatot a XVIII. században olyan mértékben bővítették, hogy a szárnyak fölé is kinyúlt. Az átalakításhoz kapcsolódóan kiegészítették az oromzat ikonográfiáját is. Az eredeti, középkori formában a vizitációt látjuk, Mária látogatását Erzsébetnél – ez kézenfekvő egy Keresztelő Szent János-oltár oromzatában. Mellette viszont két szent király, István és László alakja szerepel. A barokk oromzatban elhelyezték két újabb szobrot: Szent István diákónus, első vértanú szobrát Szent István mellé és egy Szent Imre ábrázoló alkotást Szent László mellé. Érdekesség, hogy egy emelettel feljebb – mert amit ma látunk, az az oromzatnak csupán a fennmaradt, rekonstrukciókkal kiegészített formája – Szent Márton szobrának egykor párdarabja, Szent Pál figura volt látható, ami elveszett. A több emelet magas építményt a fájdalmas Krisztus alakja koronázza meg.

– Hogyan került a műemlékvédelem látókörébe az alkotás?

– Ez a helyben dolgozó műemlékvédőknek, a hazájuk történelmi és művészeti értékei iránt elkötelezett értelmiségeknek, tanároknak köszönhető. Ők voltak az elsők, akik lemezték, lerajzolták a templomot és a berendezést, így a főoltárt is, és felméréseket, leírásait elküldték Budapestre a Műemlékek Országos Bizottságának (MOB), főlhívva a figyelmet erre a jelentős emlékre. Ezután párhuzamosan az 1870–1880-as években a kisszebeni közösséggel is meg akarta újítani a templomot és az oltárokat. Ahhoz, hogy ezt megtehessék, jóváhagyást kellett kérniük a MOB-tól, sőt, anyagi támogatásra is számítottak. Ennek eredménye lett az, hogy a szakma nagyjai a helyszínen tett látogatásokat követően úgy ítélték meg, hogy a főoltárt és a két legjelentősebb mellékoltárt, a Szent Anna- és az Angyali Üdvözlet-oltárt Budapestre kell szállítani, mert a környékbeli restaurátorok nem fogják tudni megfelelő minőségen elvégezni a helyreállítást. A három szárnysas oltárról ekkor másolatot készítettek, amelyeket az állam az eredeti alkotásokért cserébe a kisszebeni közösségnak ajándékozott. Ezek a mai napig ott láthatók a templomban. Az eredeti művek 1896-ban, a millennium idején érkeztek az Iparművészeti Múzeumba.

– Milyen állapotban volt a főoltár, illetve a mellékoltárok, amikor Budapestre érkeztek?

– A főoltár, különösen a faragott részek, borzalmasan rossz állapotban voltak. A mellékoltárok sokkal jobban megőrződtek. Egy budapesti asztalos, Rupprich Károly nagyon tisztegesen ajánlatot és munkatervet adott az összeépítésre, és néhány éven belül az Iparművészeti Múzeum felállította a főoltárt a nagy földszinti csarnokban. Később a két mellékoltár is mellé került. Az alkotást 1909-ben átadták az 1906-ban újonnan megnyílt Szépművészeti Múzeumnak. Először a Román, majd a Márványicsarnokban állították ki. Amikor 1944-ben elkezdődött Budapest ostroma, félő volt, hogy a múzeumot is bombatalálat éri, ahogyan ez meg is történt. A főoltárt ekkor nagy sietve szétbontották, és a múzeum pincéjében helyezték el.

– Innen indul a kálváriája?

– Igen. Már a szébtöntása is szakszerűtlen volt, elsősorban a síetség miatt. Az elhelyezése is problémás volt a pinceraktárban, ami később be is ázott. Az összeépítésre a legutóbbi évtizedekig nem is gondoltak. A restaurálás a táblaképekkel kezdődött az 1950-es években, a Szépművészeti Múzeumban, Kákay-Szabó György restaurátor-festőművész műhelyében. 1957-ben létrejött a Magyar Nemzeti Galéria, és a 70-es években a Régi Magyar Gyűjtemény is átköltözött ide, a budai Várba. A főoltár restaurálása itt az egyes elemekkel, a táblaképekkel, majd a faszobrokkal folytatódott. Először a nagy szobrok, a szekrényszobrok készültek el, majd a kisebbek, a fülkéket díszítő női szentek és az oromzat szobrai.

– A felújított oltárrészket kiállították?

– Igen, elemenként ki voltak állítva, sőt, később készült egy emelvény, amire a nagy szobrokra rát lehetett állítani. A késő gótikus táblaképek és faszobrok kiállítása a Budavári Palota egykor tróntermében 1982-ben nyílt meg, a Magyar Nemzeti Galéria alapításának 25. évfordulójára. Ettől kezdve az újonnan elkezdődött darabok minden ide kerültek. A jobb oldali mozgószárny négy táblája nagyon rossz állapotban volt. Nem nyúltak a predellához és a faragványhoz sem. Ezeknek a restaurálása a 2000-es években kezdődött el. A Magyar Nemzeti Galéria 2007-ben ünnepelte fennlálásának ötvenedik évfordulóját, ekkor rendezték meg A restaurálás művészete című kiállítást. Itt mutatták be először a predellát, még nem restaurált formában, hanem csak félíg-meddig konzerválva, de már bemutatható állapotban.

– Mikor merült fel a gondolat, hogy újra össze kellene építeni az oltárt?

– Ez a kérdés folyamatosan napirenden volt. A 70-es, 80-as években a Magyar Nemzeti Galéria Szentkirályi Miklós vezette restaurátor-műhelyében bontakozott ki a koncepció, akkor és ott fogalmazódott meg véglegesen, hogyan kell restaurálni a szárnysas oltárokat. Úgy, hogy elvben alkalmasak legyenek eredeti funkciójuk betöltésére: tehát mozgatni lehessen a szárnysakat, és össze lehessen építeni a részeit. Az oromzatukat, a predellájukat úgy kell helyrehoznini, hogy a szárnysas oltárok minél inkább megközelítsék az eredeti kinézetüket.

– Mikorra datálható az eredetinek megfelelő helyreállítás időpontjának kitűzése?

– A 2010-es években a Szépművészeti Múzeum és a Nemzeti Galéria egyesülésével összefüggésben nagy változások történtek. Pályázatokkal, majd egy nagyon határozott főigazgatói támogatással és új műhelyvezető főrestaurátorral, Dabronaki Béla vezetésével jutott el a dolog odáig – nem előzmények nélkül –, hogy elkezdődött a szerkezet, így az oltárszekrény, amely szét volt esve deszkára. A főoltár restaurálásának ez a szakasza új szemléletet is hozott: az összeépítésre való törekvés megmaradt, a funkcionális szemlélet továbbra is érvényesült, de a kiegészítés mértékét tekintve ez a restaurálás új megközelítést hozott a korábbi műemléki gyakorlathoz képest.

– Mit szeretett meg a kisszebeni főoltárban?

– Leginkább talán az az ellentmondás fogott meg, amit időszerűen megfejténi: mivel magyarázható, hogy egy kis szabad királyi városban ilyen óriási léptékű alkotás született? Izgalmas kérdés az is, hogy ki lehetett a megrendelő. Különléges a kisszebeni oltárban az ikonográfiai program, a Hiszekegy ábrázolása is, amit nagyon sokáig nem sikerült megfejteni. Ez nyilván a megrendelő vagy a megrendelők elvárasztásainak megfelelően készült így, és még izgalmasabbá teszi a donátor személyének kérdését. A főoltár mérete is unikális, közép-európai viszonylatban is nagy méretűnek számít. Nemcsak erre az oltárra, hanem a Magyarországon készült oltárokra általában is jellemző volt, hogy ha a megrendelő tehető volt, akkor az arannyal nem kellett spórolni. A középkori Magyar Királyságban ugyanis nagyon gazdag aranybányák működtek. Az arany bőkezű használata megkülbözteti a ma-

gyarországi szárnysas oltárokat a délnémet vagy az osztrák területek szárnysas oltáraitól.

– Mi az, ami érdekkessé teszi a műalkotásokat? Miért érdekli a mai kor látogatóját a szárnysas oltár?

– Sokat beszélünk arról, és most, a pandémia idején még többet, hogy a régi műtárgyakat – így a kisszebeni szárnysas oltárt is – sokkal jobban szemügyre tudjuk venni a digitális technika segítségével, mint a valóságban. Példaként szokás emlegetni a Sixtus-kápolna falképeit vagy a Mona Lisát, hiszen ezeket az alkotásokat a látogatók a helyszínen csak messzirol tudják elvezni. Én azonban vallom a műtárgyakkal való szenzályes találkozás fontosságát, legyenek ezek szárnysas oltárok vagy bármilyen más alkotások. Igaz, hogy a részleteket egy monitoron keresztül jobban meg lehet figyelni, ám az a látvány, amit egy mű a valóságban nyújt az embernek, semmivel fel nem cserélhető élmény. Az összhatást, azt a katarzist, amit az alkotással való személyes találkozás kivált, semmi nem helyettesítheti.

A kereszteny hívő jobban bele tudja élni magát az oltár eredeti közlendőjébe. A középkorban ugyanis a mesterek nem műalkotásokat készítettek, hanem templomi berendezések, oltárokat. Nem a művészeti kvalitás volt a mondanivalójuk ezeknek a tárgyaknak. A hívő ember nyilván ma is közelebb áll az eredeti tartalomhoz, jobban érti az alkotás eredeti célját. De a szárnysas oltároknak azok számára is van mondanivalójuk, akik nem ismerik pontosan a bibliai történeteket, a szentek életét. Az összművészeti, a festészet, a szobrászat, a kisépítészet, a faragványok, minden együttesen többletent hordoz, amitől minden ember élete gazdagabbá válik.

Kuzmányi István
Fotó: Fábrian Attila

„Ha ez az üdvösségeim útja, ezen megyek végig”

Szabó József rencses szerzetes a betegségről

Nem könyű békével fogadni egy súlyos betegséget. Sok gyötrődésen vezet keresztül az ember útja, ha ilyen szembesül, legyen az érintett egy szeretett személy vagy akár ő maga. Szabó József rencses atya, gyöngyösi plébános azonnali és feltétlen igent mondott az állapotára. És válasza nyomán a kegyelemmek köszönhetően betegségén átsugárzik Isten végletén szeretete. Őt kérdeztük.

Hogyan jelentkezett a betegsége? Miből vette észre, hogy valami megváltozott?

– Nem vettetem észre semmit. Boldog tudatlanságban éltem, mert hála a jó Istennek, semmim nem fájt. Tavalyelőtt, 2019 decemberében aztán egyszer csak életveszélyes állapotba kerülttem. Nem volt erőm, semmihez nem volt kedvem. Megmérték a vérnyomásomat, 70 per 55 volt. A vérvétel alapján kiderült, hogy szinte leállt a vesém. December 6-án bekerülttem a gyöngyösi Bugát Pál Kórházba heveny veseelégtelenséggel. Amikor a gasztroenterológusom megtudta az eredményemet, azt kérdezte a kollégánőjétől: „És él még?” Amikor hazaengedtek a kórházból, karácsony előtti gyontatási ügyelet várt rám: szépen bírtam, jó volt. Nem éreztem fájdalmat. Visszanyertem az életkedvem.

Meghatározó tapasztalat lehetett ez a halálközeli állapot. A rákos betegséggel mikor szembesült?

– Tavaly júniusban meghalt a másodfokú unokatestvérem, aki a bérmaapám volt. A lányai kértek, hogy én temessem. Hazaindultam. Jó meleg pénteki nap volt, az autóban bekapcsoltam a klímát. Mire megérkeztem, alig bírtam ki szállni. Gondoltam, megint adtam a veséimnek egy pofont. Rosszul néztem ki, anynyira, hogy Erik atya, a rendtársam fel is ajánlotta, szívesen elmondja helyettem a mítét vasárnap. „Miért mondanád?” – érteletlenkedtem. Arra a misére járt a körzeti orvosom is, aki látva az állapotomat közölte, hétfőn vért vesznek tőlem. A tumormarker magas volt. Harmincvalahány kilót fogtam addig, de azt gondoltam, a fogyasztóinjecciót van, amit a cukorbetegség miatt kaptam. Még boldog is voltam, milyen jó slank leszek! Ruhatárat is kellett cserélnem, mert az Autista Segítő Központban, ahol lelkigazdag vagyok, a hölggyek unszoltak, így hát be kellett adnom a derekamat.

A bizonytalanság után viszont jött a bizonyosság.

– A doktorom kérésére felhívtam egy nagyon kedves orvost, aki sokszor segített már az ismerőseimben. Megkérdezte, kit küldök. Mondtam neki, hogy most kivételeken magamat. Nem akarta elhinni. Az Országos Onkológiai Intézetben ő indította el a kivizsgálási folyamatot augusztus 10-én. Kiderült, hogy a rákos daganat a hasnyálmirigy farokrészén van. Kiírták a mítét időpontját. Zsolt doktor, a sebész elmondat, mivel jár az operáció és hogy nem lesz egyszerű... Amikor megkapta a CT-leletemet, hosszan

nézte a monitort, és nem szólt semmit. Megváltozott az addigi kedélyes lékgör. Pontosan láta, hogy a daganat műthetetlen. Ez szeptember 4-én volt. Ebben az időszakban ugyanúgy eskettem, éltettem a papi-szerzetesi életemet, ahogy addig is. Mindenki azt gondolta, hogy megműtenek, és nem lesz gond. A szokásos gyógyulási ráta a hasnyálmirigyránál tíz a nyolchoz, műtét nélkül tíz a kettőhöz. Tudtam, hogy ez egy olyan helyzet, amin nem lehet változtatni.

Kétségbbeíjtő lehetett ez a diagnózis. Nem elég, hogy hasnyálmirigyrák, de még rossz helyen is van, műthetetlen. Hogyan lehetett ezt elviselni?

– Az orvos hat évet jár az egyetemre, és megtanulta, hogyan kell a betegségeket kezelni. Aztán rezidens lesz, egyre jobban elmélyül a szakmájában. Ért a gyógyításhoz, erre teszi fel az életét. Nem bírálhatom felül, nem mondhatom neki, hogy mégiscsak műtsön meg. A Jóisten a teremtéskor beleírta a törvényeit a világba, az ember pedig próbálja felfedezni őket. Az orvostudomány rátalált módszerekre, amelyekkel bizonyos betegségeket meg lehet gyógyítani. Mindez a Jóisten akaratából van. Ki vagyok én, hogy lázadozni kezdjek? Hívőlélekkel az orvos által meghatározott úton kell menni. Az állapotommal való szembesülés nem csapdahelyzet volt, hanem inkább egy készség átéltései: elfogadom, hogy Isten most így szeret. Lehet kérdezni, hogy miért így. Biztosan van ebben valamilyen figyelmezettség az életemre vonatkozóan, valamire el kell vezetnie a betegségemnek. De abban biztos lehetetek, hogy nem vagyok az Isten tengerén kívül. Ha ez az üdvösségeim útja, akkor ezen meggyőződök.

Nem is gyötrődött?

– Nem. A Jóisten megadta azt a kegyelmet, hogy ha felismertem ezt, akkor tudjam így alakítani a hozzáállásomat. Igyekszem is e szerint elni. A közösségi oldalamra kitett beszámolómhangulatában is szeretném ezt visszaadni: igen, beteg vagyok, ezen az úton járok, Istennel együtt.

Ez az óriási igen átragyog a mondatain. Gyermeki bázalommal fogadta el a betegséget.

– Igen. Merem vállalni és kimondani: megpróbálok ráhagyatkozni Istenre. Az örökkogadalmamban azt mondjam, én átadom magam ennek a közösségeknek és ezen a kö-

zösségen keresztül Istennek. Most miért lopjam vissza magamat? Uram, ha így akarod, akkor menjünk. Biztos vagyok Isten szeretetében és abban, hogy ő elvezet valahová.

A kórházi kezelés során biztosan találkozott nehézségekkel is.

– Meg kellett tanulnom várakozni. Szeptember 21-én előre egyeztetett időpontra

mentem vizsgálatra. mindenki sorra került, aki utánam jött, már rég végeztek. Az ember ilyenkor felidegesítíti magát. Majdnem felálltam, és elmentem. Akkor meg kellett tanulnom várakozni. A kórházi lét egyik velejárója, hogy ülünk és várunk. Lehet türelmetlenkedni, de nem érdekes. Azzal senki nincs előbb-re.

Sok segítséget kap az emberek től.

– Nagyon kedves barátom, Berei Albert sokat segít. Ő az egyetlen, akit felnőttként kezesszítettem. Amikor ő szabad-ságon volt, akkor a tartományfőnök atya vagy valaki más segített eljutnom a kezelésekre. A késői CT-vizsgálatokról Bíró Zsolt hozott haza. Egyedül is szívesen elintéztem ezt, de a testvérek nagyon dühösek, ha vezetek aznap, amikor kezelést kapok. A parkolási helyzet visszariaszt, ezért elfogadom a segítségeket. Gondoskodnak rólam. Merem remélni, hogy az Úr megjuttalma őket.

A közösségi oldalán mindig beszámol az aktuális kezelésről.

– Azért írtam ki a Facebookon, hogy daganatos beteg lettem, mert így nem kell mindenkinél egyesével elmondanom. Az is fontos volt számomra, hogy az ismerőseim biztos forrásból értesüljenek. Ez viszont azzal a felelősséggel jár, hogy ha már elkezdtetem, akkor folytatnom is kell az állapotomról szóló híradásokat. A posztaim emellett tanúsítételek arról, hogy hívőlélekkel fogadom és élem meg a betegséget.

Olyan természetesen messel a beszámolóiban a kezelési

folyamatról! Az élet legapróbb kis dolgait is értékeli.

– Ilyenkor azok is fontossá válnak. Amikor a kórházi folyosón találkozunk egymással, például egy idősebb betegtársal, aki már kilencven kemoterápiás kezelést kapott, megkérdezem magamtól: hol vagyok én ettől a tizenkettőmel? Őt látni vigasztaló, mert érzem, hogy birkató ez az egész. A Jóisten irgalma vezeti

dok tanúságot tenni, hogy mások is meglátják mögötte a Jóisten szeretetét, akkor a legfontosabb papi feladatomat elvégezem.

Hogyan, miből érzékel a betegsége alatt Isten szeretetét? Talán mély megtapasztásai is vannak.

– Semmiféle misztikus élményem nincs ezzel kapcsolatos. Nem is olyan típusú ember vagyok. A hitem erősödött attól, hogy úgy érzem, tényleg ez az én utam, és ha ezen végigmegyek, akkor Isten irgalma és szeretete vár rám. Ahogy Pál apostol mondja: „A pályát végigfuttam, nagyon sok bűnnel éltem, és élek együtt, de aki a jót szeretném.

Egyetlen alkalom volt eddig, a karácsony, amikor nagyon erősen tudatában voltam a betegségemnek. Más hangulata volt az ünnepnek, ez tény és való. Isten szeretete a mi Urunk Jézus Krisztusban testet öltött, eljött közénk. Most pedig várom, hogy szenvedésének, kereszthalálának és feltámadásának ünnepe ebben az élethelyzetben hogyan és miképpen jelent majd számomra új tapasztalatot. Nehezen tudom feldolgozni, hogy nincsenek jelenetek számodra. Ha nem tudnám, hogy daganatom van, akkor semmi nem jelezné ezt. Ezért is alattomos a hasnyálmirigyrák, mert mire jelentkezik a fájdalom, már áttét van. Nem az a fajta szenvedés ez, amit Krisztus átélt a kereszten. És nem is a lelkei szenvedése, a gyötrelmem, hogy műlök el tőlem ez a kehely, de ne az én akaratom legyen meg, hanem a tiéd. Nagy várakozás van bennem: most tudom meg, hogy mire jelentkezik a fájdalom, már áttét van. Nem az a fajta szenvadás, amit Krisztus átélt a kereszten. És nem is a lelkei szenvedése, a gyötrelmem, hogy műlök el tőlem ez a kehely, de ne az én akaratom legyen meg, hanem a tiéd. Nagy várakozás van bennem: most tudom meg, hogy mire jelentkezik a fájdalom, már áttét van. Nem az a fajta szenvadás, amit Krisztus átélt a kereszten. És nem is a lelkei szenvedése, a gyötrelmem, hogy műlök el tőlem ez a kehely, de ne az én akaratom legyen meg, hanem a tiéd. Nagy várakozás van bennem: most tudom meg, hogy mire jelentkezik a fájdalom, már áttét van. Nem az a fajta szenvadás, amit Krisztus átélt a kereszten. És nem is a lelkei szenvedése, a gyötrelmem, hogy műlök el tőlem ez a kehely, de ne az én akaratom legyen meg, hanem a tiéd. Nagy várakozás van bennem: most tudom meg, hogy mire jelentkezik a fájdalom, már áttét van. Nem az a fajta szenvadás, amit Krisztus átélt a kereszten. És nem is a lelkei szenvedése, a gyötrelmem, hogy műlök el tőlem ez a kehely, de ne az én akaratom legyen meg, hanem a tiéd. Nagy várakozás van bennem: most tudom meg, hogy mire jelentkezik a fájdalom, már áttét van. Nem az a fajta szenvadás, amit Krisztus átélt a kereszten. És nem is a lelkei szenvedése, a gyötrelmem, hogy műlök el tőlem ez a kehely, de ne az én akaratom legyen meg, hanem a tiéd. Nagy várakozás van bennem: most tudom meg, hogy mire jelentkezik a fájdalom, már áttét van. Nem az a fajta szenvadás, amit Krisztus átélt a kereszten. És nem is a lelkei szenvedése, a gyötrelmem, hogy műlök el tőlem ez a kehely, de ne az én akaratom legyen meg, hanem a tiéd. Nagy várakozás van bennem: most tudom meg, hogy mire jelentkezik a fájdalom, már áttét van. Nem az a fajta szenvadás, amit Krisztus átélt a kereszten. És nem is a lelkei szenvedése, a gyötrelmem, hogy műlök el tőlem ez a kehely, de ne az én akaratom legyen meg, hanem a tiéd. Nagy várakozás van bennem: most tudom meg, hogy mire jelentkezik a fájdalom, már áttét van. Nem az a fajta szenvadás, amit Krisztus átélt a kereszten. És nem is a lelkei szenvedése, a gyötrelmem, hogy műlök el tőlem ez a kehely, de ne az én akaratom legyen meg, hanem a tiéd. Nagy várakozás van bennem: most tudom meg, hogy mire jelentkezik a fájdalom, már áttét van. Nem az a fajta szenvadás, amit Krisztus átélt a kereszten. És nem is a lelkei szenvedése, a gyötrelmem, hogy műlök el tőlem ez a kehely, de ne az én akaratom legyen meg, hanem a tiéd. Nagy várakozás van bennem: most tudom meg, hogy mire jelentkezik a fájdalom, már áttét van. Nem az a fajta szenvadás, amit Krisztus átélt a kereszten. És nem is a lelkei szenvedése, a gyötrelmem, hogy műlök el tőlem ez a kehely, de ne az én akaratom legyen meg, hanem a tiéd. Nagy várakozás van bennem: most tudom meg, hogy mire jelentkezik a fájdalom, már áttét van. Nem az a fajta szenvadás, amit Krisztus átélt a kereszten. És nem is a lelkei szenvedése, a gyötrelmem, hogy műlök el tőlem ez a kehely, de ne az én akaratom legyen meg, hanem a tiéd. Nagy várakozás van bennem: most tudom meg, hogy mire jelentkezik a fájdalom, már áttét van. Nem az a fajta szenvadás, amit Krisztus átélt a kereszten. És nem is a lelkei szenvedése, a gyötrelmem, hogy műlök el tőlem ez a kehely, de ne az én akaratom legyen meg, hanem a tiéd. Nagy várakozás van bennem: most tudom meg, hogy mire jelentkezik a fájdalom, már áttét van. Nem az a fajta szenvadás, amit Krisztus átélt a kereszten. És nem is a lelkei szenvedése, a gyötrelmem, hogy műlök el tőlem ez a kehely, de ne az én akaratom legyen meg, hanem a tiéd. Nagy várakozás van bennem: most tudom meg, hogy mire jelentkezik a fájdalom, már áttét van. Nem az a fajta szenvadás, amit Krisztus átélt a kereszten. És nem is a lelkei szenvedése, a gyötrelmem, hogy műlök el tőlem ez a kehely, de ne az én akaratom legyen meg, hanem a tiéd. Nagy várakozás van bennem: most tudom meg, hogy mire jelentkezik a fájdalom, már áttét van. Nem az a fajta szenvadás, amit Krisztus átélt a kereszten. És nem is a lelkei szenvedése, a gyötrelmem, hogy műlök el tőlem ez a kehely, de ne az én akaratom legyen meg, hanem a tiéd. Nagy várakozás van bennem: most tudom meg, hogy mire jelentkezik a fájdalom, már áttét van. Nem az a fajta szenvadás, amit Krisztus átélt a kereszten. És nem is a lelkei szenvedése, a gyötrelmem, hogy műlök el tőlem ez a kehely, de ne az én akaratom legyen meg, hanem a tiéd. Nagy várakozás van bennem: most tudom meg, hogy mire jelentkezik a fájdalom, már áttét van. Nem az a fajta szenvadás, amit Krisztus átélt a kereszten. És nem is a lelkei szenvedése, a gyötrelmem, hogy műlök el tőlem ez a kehely, de ne az én akaratom legyen meg, hanem a tiéd. Nagy várakozás van bennem: most tudom meg, hogy mire jelentkezik a fájdalom, már áttét van. Nem az a fajta szenvadás, amit Krisztus átélt a kereszten. És nem is a lelkei szenvedése, a gyötrelmem, hogy műlök el tőlem ez a kehely, de ne az én akaratom legyen meg, hanem a tiéd. Nagy várakozás van bennem: most tudom meg, hogy mire jelentkezik a fájdalom, már áttét van. Nem az a fajta szenvadás, amit Krisztus átélt a kereszten. És nem is a lelkei szenvedése, a gyötrelmem, hogy műlök el tőlem ez a kehely, de ne az én akaratom legyen meg, hanem a tiéd. Nagy várakozás van bennem: most tudom meg, hogy mire jelentkezik a fájdalom, már áttét van. Nem az a fajta szenvadás, amit Krisztus átélt a kereszten. És nem is a lelkei szenvedése, a gyötrelmem, hogy műlök el tőlem ez a kehely, de ne az én akaratom legyen meg, hanem a tiéd. Nagy várakozás van bennem: most tudom meg, hogy mire jelentkezik a fájdalom, már áttét van. Nem az a fajta szenvadás, amit Krisztus átélt a kereszten. És nem is a lelkei szenvedése, a gyötrelmem, hogy műlök el tőlem ez a kehely, de ne az én akaratom legyen meg, hanem a tiéd. Nagy várakozás van bennem: most tudom meg, hogy mire jelentkezik a fájdalom, már áttét van. Nem az a fajta szenvadás, amit Krisztus átélt a kereszten. És nem is a lelkei szenvedése, a gyötrelmem, hogy műlök el tőlem ez a kehely, de ne az én akaratom legyen meg, hanem a tiéd. Nagy várakozás van bennem: most tudom meg, hogy mire jelentkezik a fájdalom, már áttét van. Nem az a fajta szenvadás, amit Krisztus átélt a kereszten. És nem is a lelkei szenvedése, a gyötrelmem, hogy műlök el tőlem ez a kehely, de ne az én akaratom legyen meg, hanem a tiéd. Nagy várakozás van bennem: most tudom meg, hogy mire jelentkezik a fájdalom, már áttét van. Nem az a fajta szenvadás, amit Krisztus átélt a kereszten. És nem is a lelkei szenvedése, a gyötrelmem, hogy műlök el tőlem ez a kehely, de ne az én akaratom legyen meg, hanem a tiéd. Nagy várakozás van bennem: most tudom meg, hogy mire jelentkezik a fájdalom, már áttét van. Nem az a fajta szenvadás, amit Krisztus átélt a kereszten. És nem is a lelkei szenvedése, a gyötrelmem, hogy műlök el tőlem ez a kehely, de ne az én akaratom legyen meg, hanem a tiéd. Nagy várakozás van bennem: most tudom meg, hogy mire jelentkezik a fájdalom, már áttét van. Nem az a fajta szenvadás, amit Krisztus átélt a kereszten. És nem is a lelkei szenvedése, a gyötrelmem, hogy műlök el tőlem ez a kehely, de ne az én akaratom legyen meg, hanem a tiéd. Nagy várakozás van bennem: most tudom meg, hogy mire jelentkezik a fájdalom, már áttét van. Nem az a fajta szenvadás, amit Krisztus átélt a kereszten. És nem is a lelkei szenvedése, a gyötrelmem, hogy műlök el tőlem ez a kehely, de ne az én akaratom legyen meg, hanem a tiéd. Nagy várakozás van bennem: most tudom meg, hogy mire jelentkezik a fájdalom, már áttét van. Nem az a fajta szenvadás, amit Krisztus átélt a kereszten. És nem is a lelke

Az öngondoskodást segítik az Ormánságban is

A Katolikus Karitász támogató jelenléte Mailáthpusztán

Baranya megye legdélebbi részén, a Dráva közelében, Mailáthpusztán még március elején találkoztunk Radó Máriaval, aki tavaly óta egyedül neveli két kisebb gyermekét. Az ország egyik legszegényebb térségében, az Ormánságban él, és minden megtesz azért, hogy emberhez méltó körülmenyeket teremtsen a családnak. Ebben támogatja őt a Katolikus Karitász. Jelenleg egy fürdőszobát segítene ki-alakítani a házában.

Önmagában nem lenne működőképes a mellékbeli helyiséggel is ellátott fürdőszoba Mailáthpusztán. Ezen a hátrányos helyzetű településen ugyanis nincs kiépített csatornahálózat, ezért valahogy meg kell oldani a víz elvezetését.

Marika jelenleg egyedül neveli két kisebb gyermekét, mert tizenyolc évi együttelés után a párja tavaly elköltözött tőle, így most minden neki kell intéznie. Példaértékű, hogy ebben a nehéz élethelyzetben az asszony nem hagyta el magát, a Katolikus Karitász közvetítésével megragadta a lehetőséget, és pályázott az önkormányzatról, hogy ülepítőciszternát létesíthessen a háza mellett, ami elengedhetetlen a vizesblokk működéséhez. Ott jártunkkor még nem jelölték ki a gödör helyét, de haladt az ügy. Kísérőnk, Árvay Boglárka, a mailáthi lakosokat segítő karitásmunkatárs elmondja: – A lakhatási program keretében már megvásároltuk a szánitereket, pályázattunk a munkaköltségre, a kivitelezővel szerződéskötés előtt állunk, így a vizes munkák hamarosan elkezdődhetnek. A fürdőszobának június 30-áig el kell készülnie.

Árvay Boglárka Kisszentmártonban és a hozzá tartozó Mailáthpusztán dolgozik karitásmunkatársként a Felzárkózó települések (Fete) programban. Az ország háromszáz leghátrányosabb településnek fejlesztése keretében a Katolikus Karitász az Ormánságban jelenleg hét településen végzi a komplex felzárkóztást. Az országos programba a kormány bevonta a nagy, egyházi háttérű segélyszervezeteket. A munka a Magyar Máltai Szeretetszolgálat jelenlét-alapú szakmai módszertana szerint zajlik. A Katolikus Karitász több ormánsági településen is kialakított már úgynevezett Jelenlét Pontot, ahol közösségi rendezvényeket (a Covid miatt ez most sajnos nem

Radó Mária a háza előtt,
Árvay Boglárka
karitásmunkatársal
Mailáthpusztán

lehetséges – a szerk.), szociális tanácsadást, a gyerekek számára tanulási-fejlesztési alkalmakat biztosítanak a helyi lakosoknak. Mailáthpusztán

Tavaly, a pandémia kezdetén gyorsan kellett cselekedni: maszkot, kézfertőtlenítőt osztottak a helybelieknek és élelmiszer-adományt azoknak,

vizes helyiség? – kérdezem Marikát. – Kiskádban mosakodunk, fürdünk. Télen a kályhán melegítjük a vizet. Nem panaszkodom. Tizenkilenc éve lakom Mailáthon, szeretek itt élni. Igaz, nem így indult, az elején azt mondtam, ahogyan meg a gólya, meggyek én is innen, de azután itt ragadtam. Itt is maradok, nem megyek sehol: csend van, és nyugodtság... – És munkahetőség? – érdeklődöm tovább. – Régebben napszámba jártam. Ha jó a társaság, akkor

úgynevezett mobil Jelenlét Pont létesült.

Boglárka hetente kétszer-háromszor ellátogat a faluba, szociális munkát végez, lakhatási beavatkozásokkal, gazdaságfejlesztéssel foglalkozik. A Katolikus Karitász a segítségnyújtás keretében az ormánsági településeken öngondoskodásra is ösztönzi a rászorulókat: nem csak vetőmagot adnak az itt élőknek vagy éppen tápadományt az állattartóknak, hanem igyekeznek olyan körülmenyeket teremteni (például

akik kiestek a munkából – ez itt többnyire a közmunkát jelenti.

Radó Marika is közfoglalkoztatott. – Tevékeny asszony, nem hagyja paragon a kertet, tavaly a gyümölcsfaosztáskor kapott fácskákat szépen elültette. Nincs könnyű sorsa, egy fizetésből neveli két kisebb gyermekét, de okosan vezeti a háztartást, a kevéske pénzét nem tékozolja el – mondja párfogoltjáról Boglárka.

Marika büszkén mutatja a kertben a gyümölcsfákat,

az sem nehéz, ha van lehetőség, most is elvállalom. Tavaly maradtam egyedül a két gyermekkel. Most hónapról hónapra élünk, a saját keresetemből tartom el Kornélkát és Natit, valahogy kigazdálkodjuk. A tél, az nehéz volt, most jobb lesz. Több mint két éve itt a karitász, s amiota egyedül maradtam, nekem nagyon sokat segítenek. Talpra álltam, itt vagyok – válaszolja.

– Marika, te is sokat tettél ezért – szó közbe Boglárka. – Például amikor elszaporodtak a csótányok Mailáthon, milyen hamar úrrá lettél a helyzeten!

– Hál' Istennek nálunk már nincs – sóhajt fel Marika. – A napi takarítással, a csapdákkal, spray-vel el lehetett tüntetni a csótányokat, meg jöttek irtani is. Ezekből a bogarakból, köszönök, nem kerek többet! Inkább maradok a hangyánál – mondja a fürgé eszű, jó humorral megáldott Marika.

A tizennégy éves Kornél a kertben ásáshoz készülődik,

mind megeredt. Idén ő fogja metszeni őket, és jövőre már várható a termés.

A házba belépve tisztes rend fogad minket. – Hol férdenek, amíg nem készül el a

tevékeny ő is, sufnit épített, és tervező a következőt, fát vág, elvégzi a férfimunkát. A hatéves Natália iskolába jár, Vajszlára diákbusszal viszi-hozza. Kitűnő tanuló. – De a tanulásban nem hagyja, hogy segítsek neki – teszi hozzá mosolyogva az édesanya.

Az ormánsági településen élő gyerekek számára az egyetlen kitörési lehetőség a tanulás. „Bennük van a jövő”, mondják a Jelenlét Pontok karitásmunkatársai, aik minden megtesznek az iskolások tanulmányi előrehaladásáért, világszemléletük tágításáért.

A házban – amelyet a körben a faluban működő, majd leépült és megszűnt nagygazdaság tejtároló raktárából alakítottak ki – még ké-

Ormánság

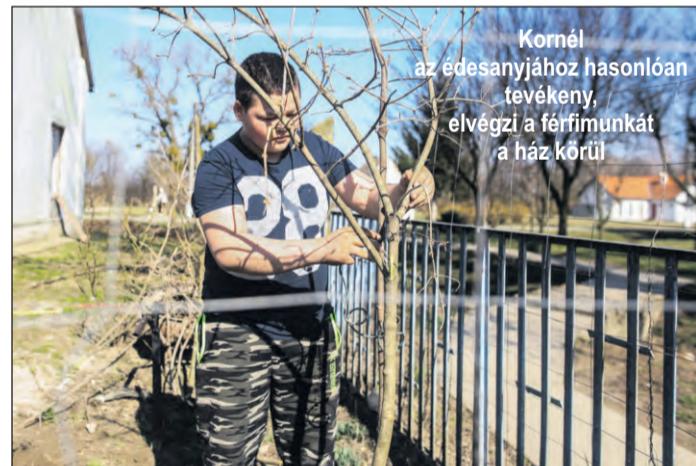
Néprajzi eredetű fogalom, a népviselethez is kötődik. Egy mondás szerint: addig nyúlik az Ormánság, ameddig a bikla (fehér hosszúszoknya) ér. Tehát, ahol ezt a viseletet hordták. Az ország egyik legszegényebb vidéke ez, rengeteg természeti értékkel. Mailáthpuszta horvát terület volt, egy ottani uradalomhoz tartozott, ahogyan a neve is jelzi. Trianon révén került az országhoz.

Lassan leérünk a Drávápartra. Még így, a márciusi ágas-bogas kopárságában is szemet-szívét gyönyörködtető az ártéri erdő. – Egyébként a mi falunk is ártér, talán 1982-ben öntötte el a víz, azután

Tavaly maradtam egyedül a két gyermekkel.
A tél nehéz volt, most jobb lesz.
Talpra álltam, itt vagyok

szül néhány fotó, és megtekinthetjük a szekrényen elhelyezett akváriumból kifelé bárméskodó ékszernek, amit Marikákép egy kuka mellett találtak. Jó helye lett itt a kis páncélosnak.

Kornél az édesanyához hasonlóan tevékeny, elvégzi a férfimunkát a ház körül

épült meg a gát – teszi hozzá Marika, majd elgondolkodva mondja: – A medvehagymát várom, azt szoktuk összeszedni errefelé. Amikor a Mecsekben elnyílik, akkor kezd temni nálunk, főleg lenn az Egyeskövezésnél.

A partról visszatérve az autó felé bandukolunk és ismét a családról beszélgetünk. – Ez a legszebb környék, csöndes, csak sajnos nincs igazán munkahetőség. Ha lenne, szerintem nem is mennének el innen az emberek. Az egyik nagylányom, Betti itt lakik a faluban, gyermeket vár, a másik lányom, Mária Kisszentmártonban él a férjével meg az unokámmal. A lányok az első házasságomból születtek.

– Talán visszatér a mostani párra – mondjam menet közben megállva. – Hát, kapás-kodik... Tartjuk a kapcsolatot, majd megliptük – válaszol röviden Marika, aztán gyorsan témát vált. – Itt szinte mindenki a közmunkaprogramban dolgozik, a többi nyugdíjas. A városba ingázni szinte lehetetlen, ritkán jár a busz errefelé. De jó itt, és a nyárra lesz fürdőszobám is. Meg pár hétközött megcsületik a második unokám!

Autóba ülünk, az út Mailáthig már csak pár szóra elég. A szomszédokról kérdezzük Marikát. – Jóban vagyunk, együtt tartjuk a születésnapokat. Négy család lakik itt egy más közvetlen közelében, de nincs vita, veszekedés, s ha akad is nézeteltérés, az hamar elsimul.

Mielőtt elbúcsúzunk, még az is kiderül, hogy Marika nagyon készült a velünk való találkozásra, a fodrászhoz is elment, aki történetesen a szomszédasszonnyal.

Körössy László
Fotó: Lambert Attila

Horgásztó a Dráva közelében. Marika ide jár dolgozni; ha kell, sepreget, vagy szemetet szed a parton

Akik a leggyengébbekre is vigyáznak

Morva Emília a Máltai Szeretetszolgálatról, a járvány idején

Morva Emíliával, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat közép-magyarországi régióvezetőjével arról beszélgettünk, milyen új kihívások elé állította a Covid-19-járvány a szervezetet az elmúlt több mint egy évben.

– Úgy ismerem a Máltai Szeretetszolgálatot, hogy nem csak a kötelező minimumot teljesíti, hanem mindenkor keresi a lehető legjobbat, az új, kreatív megoldásokat. Hogyan sikerült ez a járványidőszakban?

– Harmincéves a szervezet, olyan tapasztalati tudás van mögöttünk, amelyre váratlan helyzetekben is támogatni tudunk. A szeretetszolgálat szociális ellátóként működik, időseket, hajléktalanokat, fogyatékosággal élőket gondoz, de emellett a katasztrófavédelemben is van jártassága. A vírushez kötött bizonyos értelemben egészségügyi katasztrófának kell tekinteni. Ennek is van egy rutinja, amit már ismerünk, tudjuk, milyen lépésekkel kell megtenni, milyen beavatkozásoknak kell megtörténniük, mi az eljárást rend ilyenkor. Amikor tavaly szembesültünk a világjárvánnyal, nagyon gyorsan át tudtunk állni a katasztrófa okán kialakult helyzet menedzselésére. Mindez szigorú szabályok mentén történt. Azonnal központosítottuk az erőforrásainkat, a korábbi régiós irányítás helyett az országos központ irányításával kezdték működni a szervezet annak érdekében, hogy a lehető leghatékonyabb legyen.

– Nehéz lehet ilyen katonás rendbe állnia egy olyan szervezetnek, ahol az alap az emberek közötti kapcsolat, a figyelem, a segítségnyújtás.

– Egy szigorú sémát követtünk, és emellett természetesen magáemberként is meg kellett élnünk ezt a helyzetet. Mi is megijedtünk, fejtünk, aggódunk, szorongunk, ugyanazok a folyamatok zajlottak bennünk, mint bárki másban. Tetézve azzal, hogy mi nemcsak a családkért aggódunk, hanem a sok ellátottért is, aki kérte mi vállalunk felelősséget, akik ránk bízták magukat. Ők is a hozzá tartozóink.

– A szeretetszolgálat közel harminc bentlakásos intézményt tart fenn. Hogyan érintette az intézményeket a pandémia?

– A járvány kitörésével az intézmények napi működését meghatározó lépéseket a népegészségügyi központ és az ágazati miniszterium határozta meg számunkra. Önállóan nem dönthetünk ilyen kérdésekben, megkaptuk az utasításokat, amelyek alapján át kellett állítanunk az intézmények működését. Kijárási tilalom volt, az idősek, a fogyatékkossággal élők nem jöhettek ki a nagy bentlakásos intézményekből, és látogatók sem mehettek be. A civil munkatársaink, az önkéntesek sem járhadtak be. Akkor úgy tűnt, ki lehet bírni ezt az időszakot, nem tart sokáig, addig alkalmazkodunk. Aztán egyre inkább éreztük, hogy ennek a járványnak nem lesz egyhamar vége. Elkezdünk azon gondolkodni, hogyan lehet ezt a nagyon fesz, hideg üzemmódot kicsit hasonlóvá tenni a vírus előtti időszakhoz, oldani a mindenkorban felgyűlt feszültséget, emberibb tenni a hétköznapot, hogy ne minden a betegségről szóljon. mindenki úgy érezte, fáj a torka, állandóan figyeltük magunkat, hogy elkapunk-e a vírust. Ha mi így érez-

tünk, vajon mit élhetett át a sok idős gondozott, aik nem találkozhattak a hozzátarozóikkal, aik beszükült környezetben éltek? Megpróbáltuk ezért élhetővé tenni ezeket a szorongással teli napokat. Szerencsére nagyon jó kollégáink vannak, aik nagy hittel, szeretettel, odaadással figyeltek a rájuk bízottakra, és minden kreativitásukat bevetve próbáltak segíteni. Igyekeztünk az idősek számára elérhetővé tenni a technikai eszközököt, így tudtak érintkezni a hozzátarozóikkal. Sok táblagépet, okostelefont szereztünk be, és segítettünk a használatukban.

– Hogyan tudták enyhíteni a bentlakásos intézményekben az egyhangúságot, a korábban megszokott látogatások, rendezvények hiányát?

– A hozzátarozók jöttek, hozták a csomagokat, beletették az unoka rajzát, a süteményekbe belesejtötték a szívüket-lelküket. Az ajtón kívül gyülekeztek a kis csomagok, várta a huszonötönyörás karantén leteltét. Szívmelengető érzés volt, ahogy a csomagokat bontogatták a gondozottak, és örültek. Volt olyan otthonunk is, ahol a néni maszkokat varrtak, és az intézményből küldtünk csomagokat a kint élőkhöz. Sok közös ima is volt, és ez nagyon sok erőt adott mindenkinek. Éreztük, hogy összetartozunk, számíthatunk egymásra és a Jóistenre.

Szép volt úgy születésnapot ünnepelni az egyik otthonunkban, hogy a monitoron az egyik oldalon ott volt a néni a hatalmas tortával, sok-sok gyertyával, a háttérben a gondozóval, a másik oldalon pedig a család: énekeltek, elfújták a gyertyákat, mindenki zokogott. Előtte volt frizurakészítés, szép ruhába öltözökdes... Fontos ezekben a nyomasztó napokban, hogy kicsit ki tudunk emelkedni a bajból.

– Gondolom, az egészségügyi intézkedések betartása mellett sem lehet mindenki elkerülni a fertőzést.

– A fogyatékosok ellátásáról gondoskodó nagy bentlakásos intézményekben különösen nehéz volt megérteni a lakókkal, miért fontosak a védőintézkedések, miért kell maszkot hordani. Van, aki nem is hordja, mert nem tudja elviselni magán. Ha lehet ezt mondani, ott még fokozatabban kellett figyelni a lakók védelmére. Az egyik nagy intézményünkben jelen volt a vírus, a gondviselésnek hálá, a lakók közül alig betegedett meg valaki. A munkavállalók közül sokan megfertőződtek, de most azt mondjak, a veszélyhelyzet jobban működött bármilyen tréningnél, minden korábbinál erősebbnek érzik azt a köteléket, ami akkor alakult ki közöttük.

Van olyan intézményünk, ahol sok idős, beteg ember meghalt, annak ellenére, hogy minden óvintézkedést maximálisan betartottunk. A dolgozóknak is nehéz ezt feldolgozni: egyik nap még tele vannak a szobák, pár nap múlva pedig ott sorakozik a sok üres ágy. Sokat sírtunk, hiszen évek óta itt lakó embereket vesztettünk el. Dolgozunk azon is, hogy az ápolók szakszerű segítséget kapjanak a veszteségek feldolgozáshoz, a felálláshoz, hogy aztán újra tudjuk kezdeni az életet. Jön a húsvét, nekünk is a feltámadás, az újjászületés felé kell haladnunk.

– Kicsit talán most bebizonysodott, hogy milyen fontos a kitágítás, hiszen egy tízfős otthonban könnyebb elkerülni a fertőzést.

– Igen, és a legnagyobb tanulság a szociális intézmények infrastrukturális állapotával kapcsolatos. A nagy bentlakásos intézmények nincsenek túl jó állapotban, és sokkal nehezebb védeni őket, mint egy tízfős lakóott hont. Fokozottan igaz ez a hajléktalanellátásra. A tél közeledtével egyre kevésbé volt igaz, hogy biztonságosabb kint maradni az utcán, mint bejönni a szállókra. minden télen azt mondjuk, hogy férőhely hiánya miatt senkinek nem kell az utcán maradnia, hiszen bárhová beteszünk még egy széket, matracot. Idén azonban nem volt mindegy, hogy betettünk-e még egyet. Meg kellett oldanunk, hogy a hajléktalan emberek ne szoruljanak be egy kicsi helyre. Állandóan új ingatlanrészeket kellett bevonnunk az ellátásba, új helyiségeket kellett keresnünk. Szerencsére eddig a hajléktalan emberek nem nagy arányban fertőződtek meg, de az új mutáns megjelenésével ez változhat.

– A hajléktalanszállók különösen nehéz kérdést vetettek föl, hiszen ki-be járni nem ajánlott a járvány idején. Hogyan oldották meg ezt a helyzetet?

– A legszigorúbb járványügyi előírások idején bent kellett eltölteniük a napokat. Nagy kihívást jelentett ez az intézményekben, hiszen egy hatvanfős csoportban más együtt lenni, mint egy ötfős családban. Rengeteg programot szervezték a kollégák, hogy gyorsabban és értelmesebben teljenek el a napok. Nagyon együttműködők voltak a lakók, megértették a helyzetet, olykor egymást is felgyelmezték. Azt sem szabad elhallgatni, hogy a hajléktalan emberek közül sokan addikcióval küzdenek, ami gátolja a helyben maradást, hiszen a napi boradaghoz hozzá kell jutniuk. A szigorú házirendjeink pilanatok alatt megváltoztak, abszurd módon fröccsel kínáltak a lakókat, hogy ne menjenek ki. Az is új kihívás volt, amikor azt kellett mondani, hogy mától megint nem lehet bent inni. Furcsa élethelyzeteket hozott a vírus, állandóan újra kellett gondolnunk a szabályainkat, alkalmazkodnunk kellett a folyton alakuló intézkedésekhez. Nyaron minden visszaállt a normális rendbe, aztán ősztől újra kezdődtek a szigorítások. Az idősek már minden intézményben beoltották, és a hajléktalan emberek is a bentlakásos intézményeinkben. Ez nagyobb biztonságérzetet ad, és a hajléktalanszállókon nem kell tartani a szigorú ki-be járási tilalmat.

– Mit tudtak tenni az utcán maradók, akiknek a helyzete az este 8-kor kezdődő kijárási tilalommal még bizonytalanabbá vált?

– Az utcán élőkért nagyon aggódunk, ezért nem zártunk be minden melegedőt, mosodát, hogy nekik se kelljen elfeledd páriaként keringeniük a városban. Osztottunk maszkokat, fertőtlenítőt. Az este 8 órai kijárási korlátozás miatt nem számítottak az emberek szolidaritására, aik mozból, színházról hazafelé menet észreveszik, ha valaki bajban van. Át kellett szerveznünk a munkát, esténként többet voltak kint az utcán a kollégák, és kértük más szervezetek, közösségek segítségét is. Az utcán élők érdeklődésétől képessége nyilván nem a legjobb, ők nem regisztrálnak online az oltásra, és lakkiműk sincs, sokuknak eleve nincs kapcsolata az egészségügyel. Fontos mindenkorban az ügyük, ami ráadásul közös ügy is, hiszen ha ők védettek, az bennünket is véd, nem terjed tovább róluk a fertőzés.

– Hogyan mozgósították az intézményrendszeret az egész társadalom érdekében? A pátyi műhelyben például maszkokat készítettek, PCR-teszteket csomagolnak...

– Sok helyen próbáltuk az intézményekben elők kiszolgáltatott helyzetét ellensúlyozni, értelmes, fontos feladatot adni nekik. Több időszíron lakói és a pátyi üzem megváltozott munkaképességű dolgozói is ráálltak arra, hogy maszkokat varrjanak, illetve teszteket csomagoljanak. Nagy élmény volt az intézetekben elő néni számára, hogy segíthettek másokon. A kollégák nagyon figyelnek arra, hogy a bentlakásos intézményekben sok leghyen a program, akár a hangos, zenes, megmozgató esemény. Ha kicsit is jó az idő, mennen ki a kertbe, ott tornáznak, megnézik a rügyezőfákat. Szükség van mindenre, ami előremutat, ami kifelé vezet ebből a deprimáló helyzetből.

– A szociális munka nem könnyű feladat, a járványhelyzetben különösen nem. Mi ad erőt a szolgálathoz?

– Mindig mondjuk, hogy még egy kicsit bírni kell, szoritsuk össze a fogunkat, de már nagyon régóta kell ezt mondani. Sok energiát fordítottam arra, hogy tartsam a leket a munkatársaimban. Akinél lehetett, felajánlottuk a home office lehetősé-

gét. Aki megbetegedett, azt hívtuk telefonon, aiknek szüksége volt rá, annak bevásároltunk. Amiben az ember benne van, azt könnyebb elfogadni. Rosszabb csak passzívan félni valamitől. Ugyanakkor mindenkiünk ott van az a teher, hogy másoknak kell továbbadnunk az optimizmust, miközben mi is fáradunk. Ilyenkor fontos, hogy észrevegejük, ha a másik bánatos, megviselt. Nem szabad félrenézni, mintha nem vennének észre. Most még inkább közös felelősséggünk fölemelni, aki elcsüged, minden napra találni valami pici örömet, ami erőt ad, hogy másnap is folytatni tudjuk a munkát. Az elején nagy volt a társadalmi összefogás, a megbecsülés az egészségügyi dolgozók felé, aik a frontvonalon küzdenek, és ez emelte az emberek lelkét. Kis szomorúságot okozott, hogy a szociális szféra dolgozónak ebből az elismerésből kevésből juttatt, de aztán sikerkürt erre felhívni a figyelmet. Esztergomban lakom, ott minden este 8-kor szól a harang azókért, aik az egészségügyi és a szociális ellátásban dolgoznak. És a halottainkért. Nagyon jó érzés megtapasztalni ezt az odafigyelést, ez könnyebben teszi a munkát.

– A sok szomorúság mellett zárjuk a beszélgetést azzal, hogy milyen értékes tapasztalatokat hozott magával a járvány.

– Sok érték is született a járvány ideje alatt, jó lenne, ha arról sem feldelezzenek meg, hogy mi minden tanultunk belőle. A fogyatékossággal elők nappali ellátásának intézményeiben jó volt megtapasztalni, hogy amikor a szülők nem vihettek az intézménybe a gyerekeket, levelezés alakult ki közöttük, azóta beszélgetnek egymással, barátkoznak. A játszótereken dolgozó kollégák beálltak a házi gondozásba, segítettek az ebéd kihordásában, kezdtik megismerni az élet másik oldalát és fölfedezni a szépségét. Volt egy fiatal önkéntesekből álló csapatunk, ők a Covid-osztályon vállaltak önkéntes munkát. Mások részt vettek az idősekkel való online kapcsolattartásban. Több intézményből kaptunk olyan visszajelzést, hogy a munkatársak megéreztek a kollegialitás fontosságát; merünk egymás vállára támaszkodni, számíthatunk egymásra, itt vagyunk, együtt erősebbek vagyunk. Ez nagy erőt adott mindenkinek, jobban összekovácsoltak a közösségek.

Thullner Zsuzsanna
Fotó: Merényi Zita

Mi lehet nagyobb ajándék egy apának?

Beszélgetés a nagycsaládos Dabóczi Kálmannal

Hogyan talál időt, miből merít erőt, energiát egy felső vezető, az Egyházban is elkötelezett vezetői szolgálatot vállaló férfi, hogy jó apja legyen hét gyermekének, és szerető férje a feleségeknek? Kilencvennapos, napi szentmisével, szentségimádás-sal és aszkézissel járó Exodus 90 lelkigyakorlata idején beszélgettünk Dabóczi Kálmannal, a Hetvenkét Tanítvány mozgalom elnökével.

– A közösségi médiában közzétett életvidám családi képeket látna magától adódik a kérdés: valóban ilyen boldog a nagycsaládos lét?

– Számunkra nagy örööm, hogy ennyi gyermeknek lehetünk a szülei. minden alkalommal csodaként éltem át a gyermekink születését. A gyerekvállaláshoz ép ésszel, nyitotttággal álltunk hozzá, és bíztunk Istenben. Úgy gondoltuk, vele bármire kípessék vagyunk. A hit és a remény életet teremt, legyen akármekkora az összevisszáság a világban, a szeretet pedig segít elhordozni az ezzel járó terheket a minden napokban. Számomra óriási varázsza van a nagycsaládos léteknél. Aki nem mond igent az életre, nem is tudja, miről marad le. A családban hatványozódik a szeretet. A mi családunkat nemzedékek visszamenőleg nagy számok jellemzik. Anyai ágon a nagypapámék tizenketten voltak testvérek, édesanyámék nyolcan, mi hatan. A nagycsalád hagyománya nem kötelező érvénytel, de tovább él a testvéreim között is. Jelenleg a szüleimnek huszonnyolc unokájuk és héte dédunokájuk van. Édesanyámban nagyon erősen él az a meggyőződés, hogy a családot össze kell tartani. Erre minden alkalmat meg is ragad, és elmegy a fizikai teljesítőképessége határáig, amellett, hogy hetvennyolc évesen is dolgozik még orvosként. A találkozás, a családi közös étkészések szövök között a finom kötélékeket, így veszünk részt egymás életében. A testvéreimmel ebbe nőttünk bele, próbáljuk fenntartani a hagyományokat. Szépen megküzdünk a nagycsaládi összejövetelekért. Emellett a családom apai ága is meghatározó példát adott. Édesapámék hárman voltak testvérek, a két lány ciszterci nővér lett Kismaroson.

– Mennyiben érezte a jó családi háttér megerősítő hatását?

– Első körben mindenki azt mondja: könnyű neked ilyen háttérrel, ilyen mintával. Lénárd Ödön és Kállay Emil atya lelkivezetése mellett növekedtem, így valóban minden megadatott ahhoz, hogy ma itt tartsak. De semmi sem pótja azt az egyéni munkát, azt a szenvédélyes küszködést, hogy mindez a sajátomával, hogy választ adjon a kérdezse: miért élek, miért akarom követni Krisztust? Ez nem jön magától. A külső feltételek segítenek, megtártóéről jelentenek, de az egyéni belső út akkor is szenvédésekkel, hullámhegyekkel és hullámvölgyekkel jár. Néha megadatik, hogy katartikus mélységen átléhetjük, miként veszi a kezébe és alakítja át a szívünket Isten. Én ezt egy MÉCS-lelkigyakorlaton tapasztaltam meg. Olyan változás ment végbe mennem, ami nem az én intellektuális erőfeszítésem műve volt, hanem ajándék. Hatására gyökeresen megváltozott a látásom, a világhoz való viszonyom. Rugalmasabbá vált az addig elég kemény szímem, nagyobb lett bennem, a szeretet, érzékenyebb váltam, job-

ban észrevettem a szépet, motiválatabban tudtam áldozatot hozni másokért. Ez számomra azt mutatta, hogy valami többről van szó, mint emberi erőfeszítésről.

– A házasságuk első pillanatától kezdve nagycsaládra vágytak?

– Kállay Emil atya egyetemi hit-tanján, rettentő fiatalon találkoztunk a feleséggel, ő még nem töltötte be akkor a húszat. Az egymásra ismerés pillanata megismételhetetlen. Átéltük ezt az erős „aha” élményt, és eldőlt a sorsunk: fél évvel később el-jegyeztük egymást, és a megismerkedésünk után másfél évvvel házasságot kötöttünk. Volt egy, a szülőknek tett ígéretünk, hogy Vera megszerzi a diplomáját, klasszikus gitár szakon tanult a főiskolán. Így 2000 tavaszán született meg az első gyermekünk. Ez a négy év várakozás fontos szakasz volt az életünkben. Közben egy évet Németországban töltöttünk ösztöndíjjal, ahol kutattam, és a doktori disszertációt írtam. Az összezártásban, a barátok és a családi kapcsolatok fokozott hiányában sok válságjelenséget felgyorsítva előtünk át. Megvoltak a szükséges csatáink

– A sorban születő gyerekek és a vezetői pozícióval járó munka mellett hogyan volt tartható ez a szolgálat?

– Sokszor kudarcot vallottunk benne, és tanultuk, hogyan nem szabad csinálni. Hosszú évekig könynyedén rábíztuk a gyerekeket valakire, hogy MÉCS Napokat tarthassunk, volt olyan félén, amikor hat alkalommal is. Hálá Istennek, a gyerekek nem lettek mozgalmi árvák, akiknek a szülei annyira szentek, hogy csak a gyerekekre nem marad idejük és energiájuk. Időben felismertük, hogy nem jó úton járunk. Át kellett adnunk bizonyos szolgálatokat, és megtalálnunk a helyes arányt a család, a munka és a szolgálatok között. Rá kellett jönnünk arra, hogyan tudjuk napi szinten összehangolni az életenergiáinkat, mikor minék van prioritása. A minden napokban ez sokszoros újratervezést igényelt. Ma már tudatosan odafigyelünk a MÉCS-en belül arra, hogy többen, de egyénenként kevesebbet dolgozzunk. Megosztjuk a feladatakat, így a szolgálat elérhetőbb, fenntarthatóbb, összhangba hozható a család mindenkor állapotával. A

Ha nem kel föl, elkesik, és igazolatlan órat kap. Ha soha nem szembesül a rossz döntése következményeivel, azzal teszik rosszat neki.

– Emlékszem a nyári találkozásunkra, amikor a családjukkal kilencen megérkeztek kerékpájákon az őrségi Borostyán-tóhoz.

– Megkerestük az Őrségen az ország legeldugottabb campingjét. Átéltük a nyár legvirágosabb éjszakáját, kimosott minket a sátorból az eső, mindenünk úszott. De túléltük, és a végén mindenki fantasztikus kalandként gondol vissza erre. Apai tekintélyel megmutatni a határozottságot, a kiállást, a döntésképességet, a kreativitást, amivel egy családot meg tudok övni, és közben mindenkit bevonni a közös tevékenységekbe a maga szintjén – erre van szükség a családban. Az ötvenedik születésnapomra kaptam egy albumot, mindenki írt bele, hogy mit köszön, mire emlékszik vissza szeretettel. Minőségi idő, kaland, amely-

ben érzik a személyes törődést – ilyennek fogalmaztak meg a gyerekek, visszaigazolva, hogy jó úton járunk.

– Tekintélyről, határozottságról beszél az apai szerep leírásakor. Meghatározónak tartja ezt a nevelésben?

– Tipikus helyzet: anya-apa, józsaru-rossz zsaru. Sokszor szeretnék, ha nem mindenkorának a feleségek általa beleférne a gyerekekkel való konfliktusokba. Bakos Rafael atya szembesített azzal, hogy a tekintély kötelező, a tekintélyel szolgálni kell, az apa nem bújhatal a felelősséget elől. De kell a megkülönböztetés kegyelme, hogy tisztán lásson. Ebbe bele kell nőnie, nem adják ingyen. Csöndes elmélkedésben, az Úr felé fordulásban érik meg az emberen, fokozatosan. A tekintélyt az apának amikor az egyik fia elment, és a habitusa alapján sejeni lehetett, hogy el fogja tékozni az örökséget! Mégis tiszteletben akarta tartani a fia szabadságát, és elfogadta, hogy elmegy. Nem hozhatunk meg minden döntést a gyerekeink helyett, a pici, napi szintű kudarcokból nem szabad ki-mélyezni őket. Egy példa az életünkhez: ha valamelyik gyerek nem kel fel időben, és arra kér, hogy viyem ki a buszhoz, úgy pont beérne az iskolába, akkor általában nem teszem meg, mert meg kell élnie, hogy a döntéseinek következménye van.

– Ferenc pápa a tekintély mellett hangsúlyozza az apai gyengédség, az elfogadás fontosságát is.

– A mai világban összekeveredik a macsóság a férfiassággal, az érzel-

mi intelligencia az érzelgősséggel és a nyálassággal. Valentin-napi bajolás lesz a szeretet kifejezése, és nagy a kísértés, hogy a családról való gondoskodás minden nap, hűséges cselekedetei a sok bőví köztől háttérbe szoruljanak. A férfi – hiába mutatjuk, hogy mennyire magabiztosak vagyunk – éhezi és szomjazza a pozitív visszacsatolást, jóleszi a lelkünknek a köszönetet azért, hogy gondoskodunk a családról. De ugyanez vonatkozik az édesanyára is. Házaspárként éhezzük egymás szeretetét. Egy-egy elismerő szó azonnal feltölti az ember szeretettankját. Egy férfi tenyerébe két szót írnék fel: igazságosság és irgalmaság. A feleség kezébe többet, a nők lelke bonyolultabb. A feleség egyik tenyerében az egység, a családi lékgör megtérítésére állna, a másikban a dicséret, a viga-gasztalás, a motiválás.

– Mennyire terhel meg a férfi, hogy elvárják tőle a család anyagi biztonságának megteremtését?

– Félrevezető, hogy mi adja a biztonságot. Amikor a BKK vezérigazgatójaként egy többzrész cég élén álltam, és szinte nem volt Magyarországon magasabb vezetői pozíció azon a szakterületen, semmivel nem éreztem nagyobb biztonságban magam, mint amikor 2002-ben a választások után munkánkúli lettem. Államközeli cégnél dolgoztam, és feketelistás letttem. Hat-nyolc hónapon át a tarta-lékokból kellett elni, és megszenvedni a tapasztalatot, hogy nem kellek, nem kapok lehetőséget. Ilyen helyzetben keresi az ember, mi adja az értékét. És itt van a csapda. Amikor az ember egzisztenciát, anyagi biztonságot teremt, azt hiszi, az az ő műve. Itt kell megállni. Mert minden kegyelem, egyetlen lélegzetvételünket sem tudjuk magunk megoldani. minden Isten kezében van. A Jóisten gondoskodik a családomról. Lehet, hogy soknak nem fog tetszeni, amikor a Miattyánkot imádkozzuk, és azt kérjük, add meg nekünk a minden nap kenyérünket. Nem háromévnyi tarta-léket, nyaralót, kocsit. A gondviselésre való rágagyakozás tanulási folyamat. Számodra napi szintű kísértés, hogy majd én gondoskodom a családomról. Nem, meg kell állni, és csendben maradni. Nehéz megten-nem, vért izzadok, hogy ne magam körül forogjanak a gondolataim, és hagyjam, hogy Isten alakítson. Az ő világa annyival gazdagabb! És ha elkezdjük megtapasztalni ezt, akkor hi-hetetlenül vágyunk rá. Ha tudunk csendben maradni, az egész környezetünk átalakul, hiszen mi magunk alakunk. Így odafigyelőbb, alázatosabb leszek, feladom a kontrollt, és az imában azt fejezem ki, de jó, hogy itt lehetek nálad, Istenem!

Trautwein Éva
Fotó: Lambert Attila

Fotó: családi archívum

A kereszténységben óriási remény van

Verbiták a bicskei plébánián

Burbela Grzegorz Ludwik (Gergely) és Ngara Wula Laba Bonaventura, az Isteni Ige Társaságának szerzetes misszionáriusai látják el a Bicskén a plébánosi és kápláni feladatokat tavaly augusztus 1-jétől. A pandémia második hulláma megnehezítette a hívek megismerését és a plébániai életet, de Gergely és Bona atya nem panaszokodik. Vajon hogyan működik a verbiták vezetésével egy plébánia a világjárvány idején?

Március elején, egy hétköznap délelőttjén érkezünk Bicskére, ott-tartózkodásunk vége felé érkezik meg az első hír az újabb korlátozásokról. Mind-ezt még nem tudjuk, amikor Gergely atyával és Bona atyával beszélgetünk. Építkezés fogad bennünket a templomnál és a plébániaépületben is: a torony felújítása miatt két és fél éve – ha a járvány miatti rendelkezések engedik – a kultúrházban mutatják be a vasárnap szentmisét, amelyen száz-százhusz hívő is részt szokott venni. A kisebb létszámu hétköznapi szentmiséket, a kereszti ájtatosságot eddig meg tudták tartani a templomban is.

A templom mellett találjuk Tabódy István mellszobrát, egy plébánosét, aki 1987-től rengeteget tett Bicskéért: iskolát épített, összetartotta az ittenieket. A tábornok plébános életútja a XX. század érdekes esszenciája. Katonaként Horthy Zsófiának udvarolt, majd a harcmezőn ígéretet tett Szűz Márianak: ha megmenekülnek a katonái, pap lesz. Recskre internálták, ahol megerősödött a papi hivatásában. A rendszer többször is börtönbe záratta: összenősen majdnem tizenkilenc évet töltött fogáságban. 1987-től Bicskén volt plébános, 2000-ben hunyt el.

A tizenegyres lakosú Bicskén jelen van a katolikus mellett a református, az evangélius és a baptista felekezet is. A város vezetése és a római katolikus plébánia közt kifejezetten jó a kapcsolat. Idén Tabódy István születésének századik évfordulójára emlékével készülnek.

Egy összetartó, aktív egyházközségbe került plébánonak 2020. augusztus 1-jei kinevessel Burbela Gergely lengyel atya, káplának pedig rendtársa, Bonaventura indonéziai atya. Varga Imre, az előző plébános 2020 februárjában hunyt el, a bicskeiek fél évre párosztották. A verbita rend segítséget ajánlott a Székesfehérvári Egyházmegyének. Spányi Antal püspök a bicskei Szentáromság Plébánia és a hozzáortozó falvak lelkipásztori ellátásával a két verbita szerzetes papot bízta meg.

„1998-ben szenteltek papá Lengyelországban, 2000-ben jöttem Magyarországra, ez a húsz év szép szakasz az életemben – mondja a plébános. – Először magyar nyelvtanfolyamra jártam, majd káplán lettem Budapest VIII. kerületében a Jó Pásztor-lelkészegen, ahol sok tapasztalatra tettem szert a szegényekkel és a cigány testvérekkel való együttműködésben.

hogy a Bonaventura születési, és nem szerzetesi név, ez utóbbi ugyanis nem jellemző a verbitáknál.

A bicskei egyházközséghez más települések is tartoznak: Alcsútdoboz, Felcsút, Csabdi,

Ngara Wula Laba
Bonaventura

egyházközség nagyon aktív, kezdeményező, ez az intenzitás jellemző Alcsútra, Felcsútra és Szárligetre is. Bicskén több közösség is található, például a cserkészek vagy a fiatal családosok, ami a Füle-

Burbela Grzegorz Ludwik
(Gergely)

zika a verbiták imádságát és a zsolozsmát. Mindkettőjüknek van egy szabadnapja, Gergelynek a kedd, Bona atyának a hétfő, ilyenkor a hívek sem zavarják őket. „Istennék engedelmeskedve eltűnök innen egy napra, hogy jobban tudjam szeretni a testvéreket” – mondja nevetve Gergely atya.

De mi a verbiták karizmája? „Arnold Janssen, az alapító atyánk egyházmegye pap volt. 146 ével ezelőtt alapította a rendet evangelizáló-missziós küldetéssel. Akkor Ázsiába, Afrikába, Dél-Amerikába mentek evangelizálni a szerzetesek” – mondja a plébános. A nagy teremben, ahol beszélgetünk, ki van téve egy festmény az alapítóról és a verbita misszionáriusról, Freinademetz Józsefről, aki Kínában szolgált. Mindkettőjüket szentként tisztelettelhetjük. A festményeket a plébános és a káplán helyeze a már meglévők, például Szent II. János Pál pápa képe mellé.

„A kereszténység a legnagyobb vallás a világon. Ma már nem a térités a legfontosabb feladatunk, hanem hogy életünkkel tanúságot tegyünk Jézus Krisztusról. Az evangelizáció meghívás a megtérésre – folytatja Gergely atya. – Ha ma elmegyünk egy új területre, azzal kell foglalkoznunk, ami ott a legszükségesebb. Ha nincs kórház, akkor azt kell létesíteni, ha pedig lelkigondozásban szerevednek hiányt az ott élők, akkor az lesz az ottani elsőleges feladatunk. Világosztalunk előfordul, hogy az állam nem gondoskodik megfelelően a fiatalok oktatásáról. Ezekben a helyeken olyan létesítményeket hozunk létre, melyek lehetőséget kínálnak az

tokat tartottunk, lelkivezetéssel segítettük a híveket. Mosztanában missziós napokat tartunk, melyek lehetőséget adnak a megújulásra, és plébániát vezetünk Vasváron, Körömben és Bicskén.

A rendnek Magyarországon a cigányokhoz is küldetése van. Nyugat-Európában a verbiták a lelkipásztori munka mellett a migránsokat támasztják, Körömben a mélyszegénységen élő cigány lakosságot. „Az a legfontosabb, hogy szeretet legyen bennünk a cigány testvérek iránt” – hangsúlyozza a plébános. A hívek és az építkezésen dolgozók közben kopogtatnak az ajtón, Gergely atya a segítségre siet.

„A legfontosabb karizmánk, hogy az egyetemes Egyház jelenlétéit megmutassuk – folytatja Burbela Gergely. – Nemzetközi közösséggel vagyunk, és ez így van Új-Guineától Németországig mindenhol a világban. Volt egy szentmisénk itt, Bicskén, amire más verbita atyákat is meghívtam. A hívek akkor csodálkoztak rá: »Csak mi vagyunk itt magyarok, a papok közül senki sem magyar!« Az Egyház óriási, és ezt láttatni kell. A kereszténységen remény van. Nem vagyunk elszigetelve Magyarországon. A misszió nagyon fontos feladat. Ha egy rend bezárkózik, fennáll a veszélye annak, hogy idővel megszűnik” – hangsúlyozza Gergely atya.

A beszélgetés végén sor került a nehézségek és az örömködés számítására is. A bicskeiekkel könnyű mindenre rugalmasan és gyorsan megoldást találni: mielőtt a kérdez elhangzana, már válaszolnak is. „A családokkal elmentünk kirándulni. A Facebookon is aktív életet élünk, de nagyon személyesen találkozni a hívekkel – mondja Gergely atya. – A gyerekek kifejezetten azt mondják, hogy nem akarnak online foglalkozást. Hiányzik nekik a szerdai találkozók. Télen a házszerelés segített a családok megismérésében. A hívek hétvégente sokszor hívni minket ebédre, amiért nagyon hálásak vagyunk. A világjárvány idején ez erőt ad nekünk. Én már átemestem a koronavírus-fertőzésen, de mindenig fegyelmezetten betartjuk a korlátozásokat.”

Bicskén most folyik az építkezés, a plébániaudvar tele fanyaggal, a templom bejárata alig megközelíthető. A beszélgetés befejezével már tudjuk, a szomszédos iskolában hétfőtől digitális tanítás lesz, mint minden más hazai oktatási intézményben. De abban is biztosak vagyunk, hogy az élet, a hitélet és a közösségi élet utat tör magának. Elég Tabódy István példájára visszaemlékezni: a fogáság, a bezártás vagy az ember.

Vámossy Erzsébet
Fotó: Merényi Zita

elkötelezett tevékenységgel nem foglalkoztam, szerzetesként én osztottam be az időmet. A pandémia azonban közbeszűlt.”

Bonaventura atyának még nehezebben meg a beszéd magyarul, hiszen 2019-ben jött hazánkba, akkor még Budatéténybe, a Názáret Misszionáriáshoz. Indonézia muszlim ország, de van egy jelentős keresztény sziget is az Európából érkezett hittérítőknek köszönhetően. Egy holland pap volt Bonaventura plébánya, az ő példája élesztette föl szívében a vágyat, hogy maga is misszionárius lehessen. 2010-ben belépett a verbita rendbe, 2016-ban örökkedelmat tett. 2018-as papszintelenek megkapta Rómából, a generális atyától magyarországi küldetését. Bona atya mindig is szeretett volna európaiak között lenni, gyermekkorai álma teljesült be azzal, hogy ideszólították. „Isten nagyon jó hozzá! – mondja nagy örömmel. – Bicskén ott-hon érzem magam, nagyon sok szeretetet, kedvességet kapok az emberektől.” Nagy meglepetésünkre kiderült,

az augusztusi érkezés után a pandémia második hulláma megnehezítette a hívek közösségeivel való megismerkedést, de októberben még tarthattak egy missziós napot. A bicskei

plébános működését a településen. A falvakban egy hónapban kétszer a plébános mutat be szentmisét vasárnaponként, kétszer pedig igeliturgia van. „A lelkipásztori kisegítőknek köszönhető, hogy nem olyan pap vagyok, akinek egyik lába az autóban, másik a sekrestyében van, nem kell állandóan rohannom, több időm marad a híveknek” – mondja Gergely atya. A lelkipásztori kisegítőkkel havonta találkoznak, együtt imádkoznak, és megbeszélést tartanak. A tervezésnek fontos szerepe van még akkor is, ha a járvány sokszor közbeszűlt. „Terv nélkül elni nagyon nehéz” – mondja a plébános. 2023-ra a plébánia 300 éves fennállásának az ünnepét, 2024-re pedig a 250 éves templom jubileumát tervezik, ezért tizenketten létrehoztak egy munkacsoportot, együtt dolgoznak a lelkipásztori missziós terven.

Egy plébánián más hogy valósul meg a szerzetesi élet, mint egy rendházból. Hogyan biztos találkozási pontjuk legyen, Bona atya és Gergely atya reggelente közösen vég-

alapképzettség elsajátításával arra, hogy állami iskolában tovább tudjon tanulni a fiatal. Ilyen hidakat próbálunk építeni Afrikában vagy a Fülöp-szigeteken. Ugyanakkor vannak elit iskoláin is: Japánban például, ahol a legtöbb tanulunk katolikus vallású embert, az egyik legnagyobb egyetem a verbita.

Magyarországon a világáború előtt vettünk részt az oktatásban. Kisszemináriumunk volt Kőszegen, Budapest, Kiskunfélegyházán. A felosztás után titokban kellett működniük, papjaink egyházmegye plébánosokként dolgoztak. 1990 után lelkigyalakatos házakat hoztunk létre Kőszegen és Budapest, melyeket szívesen átadtunk használatra más közösségeknek is. Cursillo mozgalmat indítottunk Kőszegen, lelkigyalorla-

Bagyinszki Ágoston OFM

Assisi Szent Ferenc és a Húsvéti örömenék

Miután Ferenc testvér a megtérésékor elhagyja szülővárosát, hamarosan – a nagyszombati vigiliászertartásban felhangzó Exsultetből átvett kifejezéssel – „a nagy Király” követeként határozza meg magát. Innen tudjuk, hogy a szent három nap litugiája már 1206-ban milyen mély nyomot hagyott Pietro Bernardone fiának szívében, lelkében. Bár nyilvánvaló, hogy a húsvéti titok a Poverello teljes életét mélységeiben ájtárta, a ferences források – talán éppen ezért – mégiscsak nagyon diszkréten szólannak Ferenc nagyheti liturgiához fűződő bensőséges viszonyáról. Azonban a fiatal rendközösséggel vezetőként a szer-papok rendjébe beiktatott, fölszentelt rendalapítót – a ferences forráskutatás szilárd alapján állva – teljes következetességgel képzelihetjük el úgy, mint aki húsvétkor nemcsak hallgatta, hanem meg is szóltatta „*a praeconium paschalé*”, az Exsultetet, a világosság énekét, azt, amelyet húsvét éjszakáján énekel a diákónus” (Rotzetter). Mély hatással lehetett ez az esetleg visszavisszatérő jelenet, illetve az ének szövegével való bensőséges találkozás Ferencre magára, de az első testvérekre és klarissza nővérekre is, ahogy erről az életrajzoknak a Húsvéti örömenékre tett kifejezett utalásai tanúskodnak. Ferencet 1224-ben, halála előtt két évvel, az alverna remeteségben a stigmák is összekötik a húsvéti evangéliummal. Mielőtt az Exsultet néhány konkrét motívumának ferences rezonciáit, Ferenc lelkében keltet esetleges visszhangjait nyomozva föltárnánk a ferences lelkiség húsvét evangéliumába nyúló gyökereit, vesünk egy pillantást arra, hogy a Poverello a liturgiatörténeti kutatás szerint a meghirdetések pontosan melyik szövegváltatóval találkozhatott.

A megidézett umbriai húsvéthoz éppen olyan korosan érkezett meg a Húsvéti örömenék műfaja, mint amilyen időtávból mi idén húsvétkor Ferenc örökségére tekintünk vissza. A IV. századi eredetű Exsultet-hagyománycsaládnak ma legszélesebb körben azt a változatát ismerjük, amelynek szövegét V. Piusz pápa egységesítette a XVI. században, és amelynek ünnepélyesebb, solesmes-i hatásokat tartalmazó dallamát X. Piusz pápa népszerűsítette a XX. század elején. A Húsvéti örömenék szövegének ez a variánsa egy, a legkorábbi időig visszavezethető prologusból és egy ehhez csatlakozó hosszabb, vélhetően a VII.

hoztad ki az ősáyat, Izrael fiait Egyiptomból, száraz lábbal a Vörös-tengeren átvitted őket. Áldott ez az éjszaka, mert ekkor oszlatta szét a tűzszlop sugárzó fénye a bűn minden árnyát.” A nagyszombati keresztségi szertartás alapvető képvilága jelenik meg itt. Az Exsultetre rárimelve, Ferenc testvér húsvéteményében meghatározó szerepet játszik az „átvonulás”, vagy *tranzitus* motívuma, amelyet a *Dizionario Franciscano* az alapító atya saját szavaira és az egyik fontos XIII. századi életrajzra utalva így hangsúlyoz: a variánsa egy, a legkorábbi időig visszavezethető prologusból és egy ehhez csatlakozó hosszabb, vélhetően a VII.

taságán, (és) az Úr húsvétját – amely átmenet ebből a világ-ból az Atyához – minden a lélek szegenységében ünnepel-jék”. Az „átvonulásnak” vagy „átmenetnek” ez a motívuma a Poverello életében – talán az Exsultet visszhangjaként – olyan jelentőségre tett szert, hogy Ferenc „halál nővér” is ennek a tranzitusnak a jegyében fogadta, illetve az első életrajzok már a greccioi karácsonyélményére vonatkoztatva is alkalmazták ezt az értelmezési kulcsot. Az sem lehet véletlen, hogy Szent Bonaventura, aki a rend vezetésében az alapító atya hetedik utódá, a tranzitusmotívumot teológiajának kulcsfogalmává tette: hangsúlyt kap, hogy az embe-

ri élet olyan átmenet, amelynek során az Úr átvonalásához (*pascha, transitus*) kapcsolódunk. Ferenc pápa a tavalyi húsvéti homiliájában védőszentjéhez csatlakozva hangsúlyozta: „A szeretet győzelme a rossz gyökere fölött olyan győzelem, amely nem »lép át« a szenvedésen és a halalon, hanem áthalad ezen, utat nyitva a szakadék fölött, jóvá alakítva át a rosszat: ez Isten hatalmának a kizárolagos ismertetőjegye.”

Az Exsultet legkülönbözőbb szövegvariánsainak egy további jellegzetes, közös motívuma, amely a húsvéti gyertya leírásához kapcsolódik, szintén nyomat hagyhatott Ferenc testvér szívében: „Ez

meg szerzeseti közösséget, intelemmel fordul testvéreihez, hogy kerüljék az énközpontú, ösztönzérelt élet kevéliségeit, gőgjét. A Poverello bún és megváltás kettőssége vonatkozó szemléletmódját alapvetően meghatározza az az Exsultetben is kifejeződő meggyőződés, hogy Isten képes jóvá alakítani a rosszat. Söt, Ferenc szerint az Isten teremtői művét jellemző jóság alapvetőbb bármilyen bún okozta rombolásnál. A patrisztikus aranykorból származó Nicea-konstantinápolyi hitvallás már maga is találóan rögzíti, hogy a dolgok időtlen isteni rendjében „a mi üdvösségeinkért” elhatározott megtestesülés alapvetőbb, mint Krisztus „értünk” kereszten meghozott megváltó áldozata. A megtestesülés, amely elővételezi az üdvösséget mint az Istennel fennálló egység eszkatologikus kiteljesedését, a bún tragédiája nélküli is szükséges lett volna, hogy az ember létezése célba érjen. Ehhez kapcsolódva jegyzi meg Schütz Antal, hogy Ferenc intuitív vízióját majd tanítványai (Halensis, Bonaventura, Scotus) fejtik ki egyre növekvő határozottsággal, míg végül formát ölt a buneset és a megváltás *logikai* viszonyára vonatkozó, jellegzetesen ferences teológia. Érdekes megjegyezni, hogy a Húsvéti örömenék jó néhány korabeli szövegünkben az áldástermő vétek híres, elragadtatott verssorát, mert a megváltást „helyettesítő elég-tételeként” (*satisfactio*) meghatározó teológiai elmélet körülélés viták folytak.

A fentiekben a XIII. századi Umbriában, egy nagyszombati vigiliászertartás keretében Exsultetet énekelő diákónus – történetesen Assisi Szent Ferenc – alakjának megidezésével próbáltunk közelebb kerülni az idei húsvétunkhoz. A rendalapítóval való virtuális találkozás rámutatott arra,

olyan nagyszerű himnusznak érezte Isten dicsőségére, hogy nem sajnálta egész napját az ő és a többi teremtmények dicséretére áldozni.” Ferenc húsvéti élményének – a *Naphimnuszban* is tükröződő – jellegzetes *kozmikus dimenziója* nyer kifejezést a méhekhez fűződő viszonyában.

Miután az Exsultet a prolóbusban megidézte „a nagy Király öröök tündöklését”, a prefaciórészben rátér a bún tragédiájának részletes lefestésére: e sötét háttér előtt igazán szembeötlő a húsvétkor kapott megváltás fényes ragyogása, amelynek sugarai „a zsarnok gőgjét is fékezik”. Szent Ferenc, aki először „assisi bűnbánók” néven alapítja

**SZEMÉLYES
SZERETETTEL
MÁSOKÉRT**

1%

KARITÁSZT TÁMOGATÓ ALAPÍTVÁNY – ADÓSZÁM: 19666275-1-43

A mélység emberei legyünk

Csókay András az apaságról

A szülői minta, a szeretet, amit gyermekként kapunk, meghatározza egész életünket. Kik vagyunk apaként? Mi a feladatunk? Mit hozunk magunkkal ösztönösen és tudatosan? Hol helyezkedik el az életünkben az apaság a munka mellett? Ilyen kérdésekkel beszélgettünk Csókay András idegbevéssel január utolsó szombatján, a Szent József-évben.

Milyen ember volt az édesapja?

— Apu nyugodt volt, és nagyon szolgálatkész. Egyszer, még gyerekkoromban autóval utaztunk, és sikeresen elkerültünk egy ütközést. Apu megállt, hogy segítsen annak az embernek, aki a kocsijával valami probléma adódott, pedig nem értett különösebben az autóhoz. A gépjármű alá feküdt a sáros úton, anyu haragudott, mi a testvéremmel nem értettük, miért akar ennyire segíteni, amikor nincs is igazán baj. A szolgálatkészessége, a jósívűsége miatt sokszor ki is lehetett használni. Emlékszem egy esetre, amikor Szigligeten, a telkünkön galád módon nem segítettünk neki a szőlőt permetezni a nyári melegben. Ő csak legyintett, hogy majd megcsinalja egyedül, pedig semmi okunk nem volt, hogy magára hagyjuk. Jósívű, életvidám volt, és optimista. Unokái szerint is legendássá vált a mosoly az arcán, ami csak akkor tűnt el, amikor egyszer erős lumbágós fájdalmai voltak, és a halála előtt néhány nappal. Ő úgy segített, hogy mire kitálltuk, mit szeretnénk kérni tőle, már szinte meg is tette, minden szívűből, azonnal és széles mosollyal az arcán. Nagyon szerette anyut, és végül elfogadó volt. minden feleség ilyen társról álmodik. A menyem is mind arra várta, hogy a fiainkon kiüssön ez a Csókay-tulajdonság. Jellemző volt rá az önuralom is. Például amikor Szigligeten boroztunk, és felkiáltott: „huh, de jól érzem magam!”, akkor tudtuk, hogy nem fog többet inni.

Meséljen az édesapja életéről.

— Tehetős mosoni iparcsaládból származott. Kalocsán nevelkedett a jezsuitánkánál, mint a jezsuita nagybátyám. Jogs végzett, de az 50-es években be akarták szervezni spiclinek. Karakánul ellenállt, így nem lehetett más, mint segédmunkás. Abban az időben ez értelmiségi életforma volt. Felküzdötte magát, amennyire csak lehetett, vasbetonszerelő lett, később műszaki, gazdasági, szervezési vonalon helyezkedett el, majd vállalkozási szakosztályvezető volt, de nem tudta kibontatni magát, hiszen nem lépett be a párba. Mindezért óriási békével viselte, a korlátottosság elfogadása mellett megmaradt szabadon szárnyaló embernek, és ebben a békében halt meg öt évvel ezelőtt, nyolcvanhét éves korában. Számonra ő igazi Szent József-utókép. Teljes bizonyosság volt benne az Úr Jézus iránt.

A gyerekekkel Szigligeten, a házban, amit ő épített, szoktunk Papó-emléknapot tartani.

ni: ilyenkor egész nap tevékenykedünk a kertben és a ház körül, még akkor is, ha ennek nem minden unokája örül a hosszú és kimerítő munkahét után. Amikor apu meghalt, akkor készítettük ezt

huszonhárom év volt. (Marci tízévesen, hétfélevel ezelőtt meghalt. A tragédiáról bővebben karácsonyi interjúkban beszél Csókay András – a szerk.) A gyerekeink közötti nagy korkülönböző miatt apukék még a nyolcvanas éveikben is aktív nagyszülök voltak, minden héten végén jöttek meg látni az unokáikat, vigyázottak a kicsikre. Marci a halála előtti napon éppen apukánál aludt, mert a felesége nem és nekem is vidéken volt

nek, de mérskeletre intett, visszarántott a földre; elismert, de a helyén kezelte a dolgokat.

— Volt olyan élménye, hogy azon kapta magát, valamire úgy reagál, mint az édesapja szokott? Előfordult, hogy az apai minta dolgozott Önen?

— Apu példáját követve soha nem ütöttem meg a gyerekeimet, hiszen én sem kaptam

egyfajta tudatosságot követel. A gyerekeimmel is azt éltem meg, hogy jár nekem, ha nem hirdetem az evangéliumot, ha nem vallom meg Jézust. Nagy kérdés számomra mostanában, hogy Istenről kell-e inkább beszélnem a gyerekeimnek, vagy Istennek a gyerekeimről, mert ha túl sok vagyok, számukra az elriasztó. Biztos vagyok abban, hogy Szent József tökéletesen nevelte Jézust mint embert. Sokat beszélhetett neki az Atyáról. Szinte elgyerekével a kudarcokban. Ez az „akkor is szeretlek”ben nem is megvan, nem teszik szemrehányást, de talán többet keserék, ha a gyerekemet sikertelenség éri. Például ha valamely sporteseményen kikaptak a gyerekeim, megpróbáltam nem kimutatni nekik a negatív érzéseimet, de azért csak bennem voltak. Azóta megtanultam, hogy a kis dolgokra is igaz, nem csak a nagyokra: „Ami van, annak szabad lennie.” Ez Mustó Péter jezsuita atya mondása. Szabad veszíteni egy meccsen, és ha nem látjuk is azonnali, miért kellett valami rossznak megtörténnie, legkésőbb a halálunk után biztosan magyarázatot kapunk mindenre, a kis és a nagy családokra is.

A minden nap életben a férfi feladatait a családban mi úgy hívjuk, hogy tutajácsolás. Ebbe bele tartozik minden: a gondoskodás, a pénzkeresés, az apai feladatok.

— Átélteti, hogy lánya és fiai is vannak. Milyen lányos és fiús apának lenni?

— Én azt tapasztalom, hogy a lányomra jellemzőbb a viszontszerepet apró kis megnyilvánulásai. Közvetlenebb a viszonyunk, ölelget, pusztít. Lehet, hogy ez más családokban is így van.

— A férfiak nagy gondja, hogyan tudnak teljesítésekben helytállni a munkájukban és a családjukban is. Orvosként rengeteg ügyelt, később már missziós utakra is járt, nagyon sok a feladata. Hogyan tudja kialakítani az egyensúlyt?

— Ez örökösi vívódást jelent egy férfi számára. Ha a feleségem nem nyújtana ilyen biztos háttérrel, akkor csak a munkával tudnék foglalkozni, mással nem. Most a velünk elő édesanyám van abban a helyzetben, mint annak idején a gyerekek voltak, többet kellett foglalkoznom vele. De egyszerűen fáradt vagyok. Marcika annak idején sokat hívott katonázná. De az ember nem tud ügyelet után katonázná, csak valami emberfeletti önfegyelem árán.

Az elfoglaltságaim miatt előfordul, hogy az apai feladatok egy része is átruházódik a feleségemre. Ketten vagyunk egy test, egy lélek. Daniella nagyon ügyes abban, hogy évente egyszer három napra kettetben elmegy valahová a lányunkkal. Példát lehetnék róla. Hat éve Barnossal voltunk Izraelben, máskor Londonban is. A fiával valahogy könnyebben mozdluk ki egy apa, mint a lányával. Nagyon jó volna, ha több lehetne ezekből a kettetben töltött időkből.

A kereszteny apák nagy gondja, hogyan egyeztessék össze a munkát és a családot. Én azt hiszem, a mély imádságban születnek meg a tiszta gondolatok, és bármelyik életkorban megláthatjuk, mi az, amit éppen tennünk kell.

Vámossy Erzsébet
Fotó: Merényi Zita

Azt a legfontosabb tudatosítani a gyerekeimben, hogy Isten nem az ismeretlen isten, hanem megismerhető. Bennünk van, köztünk van, velünk van Jézus által

a fotómontázst ide a kanapé fölé, azóta is itt van a helye a nappaliban, innen nem lehet elvinni.

— Van olyan története, ami arról tanúskodik, mennyire szerette Önt az édesapja?

— Amikor ötödikes lehettem, mindenkor lent fociztam a grunden a többiekkel, és bizony sokszor késve értem hazára. Anyu izguló volt, és valahogy rávette aput, hogy fenekkel el ezért. Apu be is vitt az egyik szobába, bezárta az ajtót, és a saját kezét ütötte a fenekem helyett, hogy kint lehessen hallani az ütéseket, de nem ért hozzá. Persze nem biztos, hogy ez helyes volt: a szülőknek nem szabad különböző elveket képviselniük a gyermekik nevelésében, de akkor rengetegel jelengett nekem, hogy így cselekedett, és ez most így van.

Amikor a házzásgomban az én hibámból rossz időket éltünk, emlékszem, mennyire fontosnak tartotta, hogy kifejezte: „Bízom benned, helyre fogsz jönni.” Ugyanakkor azt is megmondta: „Ha már nem tömöd be viassal a füledet, legalább kösd ki magad az árbóchoz, mint Odüsszeusz!” Amikor még nem tértem meg az ő szülői példájára volt az, ami visszarugdalt az útra, hogy Jézus felé haladtak. Azt hiszem, a nem kereszteny emberek életében, amilyen akkor a vargabetű miatt én is voltam, nagyon ütös a szülői minta.

— Mindebből arra következhetünk, hogy szoros volt a kapcsolata az édesapjával.

— Érdekes, de nem. Felnőttként már nem volt erős a kapcsolatom vele, persze gyerekként igen. A legnagyobb fiam és a legkisebb, Marci között

dolgunk. Az unokák egyébként ezt az odaadó nagypapát anyunk köszönhetik, mert apu legszívesebben lent maradt volna Szigligeten bütykölni a házon. Apu számára a házasság valóban szent volt, szinte szellemi-lelki szimbózisban éltek anyuval, támaszt jelentettek egymás számára. Apu számára a felesége volt az első, így anyunk mindenkor sikerült meggyőznie őt, hogy ha az unokák feljönnek az iskolakezédről előtt Szigligetről, akkor nekik is fel kell jönniük. Tulajdonképpen apu a feleségen keresztül szerette a gyerekeit és az unokáit is, akikkel nagyon közeli volt a kapcsolata.

Apu tehát jött hozzáink azokban a keserves időkben is, és akkor nagyon mélyen beszélgettünk. Végtelenül hálas vagyok neki azért, hogy nem mellé állt a házzásgával idején, hanem a feleségem mellé, és lelkismeretfurdalást kellett bennem, ami nagyon fontos volt aholhoz, hogy észrevegyem, miben is vagyok. Ezeknek a mély beszélgetéseknek akkor helye volt, bár a szülő egyedül nem tudja visszahozni az embert, legalább kösd ki magad az árbóchoz, mint Odüsszeusz!”

Amikor még nem tértem meg az ő szülői példájára volt az, ami visszarugdalt az útra, hogy Jézus felé haladtak. Azt hiszem, a nem kereszteny emberek életében, amilyen akkor a vargabetű miatt én is voltam, nagyon ütös a szülői minta.

— Érdekes, de nem. Felnőttként már nem volt erős a kapcsolatom vele, persze gyerekként igen. A legnagyobb fiam és a legkisebb, Marci között

soha testi fenyítést, kivéve egyszer. Ha belegondolok, az is tőle jön, hogy vezetőként vagy családapaként nem tudok kemény lenni. Nem tudok konfrontálóni lefelé, a beosztottjaim felé, fölfelé viszont, érdekes, igen. Egyfajta gyengeség, felelem van benne, amikor kritikát kellene megfogalmaznom egy műtősnak, egy takarítónak vagy egy ápolónak, még akkor is, ha megerdélné. Fölfelé viszont sokszor fejjel meggyek a falnak.

Valahogy úgy van ez, hogy a szüleinktől jó és rossz tulajdonságokat öröklünk, például túlzott lezserséget vagy aggodalmaskodásra hajlamos természetet. De Istenről szabad akaratot kapunk, hogy eldöntsük, mit viszünk tovább, a kapott jókat vagy a rosszakat. Nem tudok kibújni a hozott minták alól, de azt egyedül én tudom eldönten, hogy minél engedek szabad folyást, és mi ellen küzdök.

— A várandósság és a szülés élménye folytán egy nő a testében is átéli, hogy anyává válik. Egy apa viszont teljesen más utat jár be. Ön hogyan vált apává?

— Érzelmileg nagyon erősen kötődtem a gyermekemhez. Kétyerekes apaként még gyesen is voltam, igaz, akkor jelentkeztem az orvosi egyetemre, jól jött, hogy én vagyok itthon velük. Rengeteg sportoltam a gyerekeimmel. Később én voltam az, aki majomszeretettel voltam irántuk, kényeztettem őket, megvettem nekik minden, amit csak akartak, pedig nem szabad a gyereket bálvánként kezelní, mert az visszaüt. Daniella, a feleségem sokkal józanabb volt.

A megtérémő óta ez rengeteg változott, hiszen a hit

tudom képzelni a beszélgetéseket, hogy miket mondhatott a kamás Jézusnak, hiszen gyerekként ő is tehetetlen dolgozat. Én viszont sokszor vődör ecetként öntöm az evangéliumot a gyerekeimre. A hit mellett észérveket próbálom fel-soroztatni, de nem jó a meggyőzési stílusom, érzelmileg közelítem meg a vitáinkat, ahogyan anyukám. Egy apa, ha nem tud jól korrepetálni, valahogy a hitre nevelésben sem tud meggyőzően hatni a gyerekeire. Elismerk, tisztelek a hitemet, de nem vagyok képes arra, hogy ha nem jutok be hozzájuk az én ajtómon, akkor az ő ajtajukon menjek be, és az enyémen jöjjek ki. Ebben nagyon meg kell változnom. Szeretném őket arra nevelni, hogy a mélység emberei legyenek, és a felszíni döntésekkel is azután hozzák meg, hogy mélyebben megvizsgálták a dolgokat. Amikor olyan utat járnak, amit nem tartok helyesnek, ha nem is tudom lefekezni őket, legalább ellensúly akarok lenni a számukra. Azt a legfontosabb tudatosítani a gyerekeimben, hogy Isten nem az ismeretlen isten, hanem megismerhető. Bennünk van, köztünk van, velünk van Jézus által. Kézzel-foghatóan vezet minket, konkret életvezetési tanácsokkal.

— Véleménye szerint mi az apaság lényege? Miben más, mint az anyaság?

— Sokszor gondolom, hogy az a szeretet, amit egy anya tud adni, mélyebbre visz, mint az ész, ami inkább az apai szeretetet sajátja. Persze a szeretetet nevelés az apának is feladata. Mindamellett egy férjnek nagyon szílárdan kell képviselnie az értékrendet a gyerekei és a felesége előtt is. Egy anya talán elfogadóbb a

Odaföntről érkezik a fájdalomcsillapító

Gyerekként Anita egyszer látott a híradóban egy bejátszást, amely rideg és kegyetlen romániai gyermekoththonokról szólt. A megrázó filmkockák örökre beleegétek a szívébe. Eldöntötté, ha felnő, nehez sorsú gyerekek fog segíteni. Így is lett.

Az egészségügyi szakiskola elvégzése után egy csecsemőotthonban kezdett dolgozni. Fiatal volt, lelkes, és nagyon szerette volna szeretni az otthonban lévő gyerekeket, ahogy gyerekkoráról kezdve tervezte. De nem lehetett. „A

csecsemőotthon pszichológusa azt sem engedte, hogy megpusztíljuk a kis újszülött babákat. Meghatározta, hogyan szólfatunk hozzájuk, mit mondhatunk nekik, és érzelmek nélkül kellett volna gondoznunk őket.” Anita lelke két évig bírta, hogy titkolnia kell a szeretetet és a gyengedséget. Felmondott, és egy bölcsődésben helyezkedett el, majd huszonegy évesen férjhez ment Zsolthoz, és hamarosan gyermekeik születtek.

A harmadik fiuk születése után történt: az óvodában, ahol a gyerekeik jártak, Anita meglátott egy plakátot, amelyen az állt, hogy a szomszéd városban működő gyermekvédő egyesület nevelőszülőket keres. Hazaérve megosztotta férjével az ötletét: mit szólna hozzá, ha jelentkeznének nevelőszülőnek? Zsolt nehezen barátkozott meg a gondolattal, de Anita kérésére elmenek az egyesülethez, hogy tájékozódjanak. A családias helyen aztán, ahogy egyre többet beszélgették nevelőszülőkkel, hamar szertefoszlottak Zsolt kétségei. Egyetlen kikötése maradt csak: úgy érezte, roma gyereket nem tudna nevelni. Egy alkalommal, amikor megérkeztek az egyesülethez – ami egyúttal átmeneti otthon –, az ajtóban egy roma kisfiúval találták szemben magukat, a hátán hálásnak, kezében az uzsonnája. A gyerekek egyenesen Zsolt szemébe nézett, és azt kérdezte: „Ti fogtok hazavinni?” A férfit mélyen megérintette ez a találkozás, átélté, hogy egy roma gyerek éppen ugyanolyan, mint a többi. Végül kihúzták a papírról a származásra vonatkozó kikötést.

A nevelőszülőségre felkészítő tanfolyamot mindenkit elvégeztek, ekkor már Zsolt is nagyon lelkes volt. 2009 januárjában kapták meg a tanúsítványt, hogy nevelőszülők lettek, és fél évvel később megérkezett hozzájuk az első baba.

A nevelőszülőséget hivatalosan választók közül sokan nem mernek újszülöttet vállalni, főleg a kezdeti nehézségek miatt. Anita kivétel. Barnus hétnapos volt, amikor elhozhatták annak a kórháznak a szülészetéről, ahol a saját gyerekeik is születtek. Anitának nem voltak kétségei afejlől, hogy minden rendben lesz, de Zsoltban újra felmerült az aggodalom: mihez fog kezdeni egy idegen kisbabával, tudja-e majd szeretni? A doktoronk aztán az ő kezébe adta a két kiló negyven dekás babát, amíg Anitaival és a nevelőszülői tanácsadóval a hatalmas papírokat intézték. „És akkor apuka az alatt a fél óra alatt beleszerelmesedett a

gyerekbe” – mondja mosolyogva Anita.

A kisbaba érkezését maga is hatalmas érzelmű sokkent élte meg, elárasztották az anyai érzések. „Barnust egy darabig látogatta a vér szerinti anyukája, úgy volt, hogy hazakerül, ha rendeződnek a körülmények.” Anita akkor még nem tudhatta, hogy a kisfiú anyja három hónap után eltűnik.

Tizenyolc hónapos volt Barnus, mire örökbe fogadhatónak nyilvánították. A félelem, hogyan tudják majd odadni valakinek a gyereket, akit másfél évig neveltek és szerettek, az örökbefogadásra váró házaspárral való találko-

meket, de Anita azt meséli, a gyakorlatban ennél lassabban halad a folyamat. Ha a nevelőszülő csendben van, és nem tapossza a malmot a területi gyermekvédelmi hivatalnál, akkor hónapotokat csúszhat az örökbefogadás. Ezek a hónapok pedig nagyon hiányoznak majd a leendő örökbe fogadó szülőknek. Anita hivatali ügyekben lázadónak tartja magát, például rá szokta szerkeszteni a gyerekek fotóit a határozatokra, mert úgy tapasztalta, hogy teljesen más lesz az ügyintéző hozzáállása, ha nemcsak egy aktát lát maga előtt, hanem a kisgyerek arcát is. Anita minden kitalálvalamit, hogy az ügyintézők

Milan után egy testvérpár érkezett a családba, két gyönyörű kislány, akik előtte nem ismerték egymást. A lányok jövetele teljesen felborította Anitaékat addigi életét, és néhány nap után olyan kihívással találták szemben magukat, amire a legrosszabb álomban sem gondoltak volna. Az addig – túlságosan is – nyugodtnak tűnő egyéves Orsi ulyanisan tombolni kezdett, és csak percekre aludt el. Kálváriájuk körülbelül két és fél hónapig tartott, az egész család kiborult, Anita közel tizenhét kilöt fogyott.

„Naponta háromszor adtam fel, és éreztem úgy, hogy itt a vége. Apa mondta, hogy nem jön haza, marad a munkahelyén, ott legalább lehet pihenni, a gyerekek is kimerültek, mert Orsi tele torokból üvöltött éjjel-nappal” – idézi fel a lidérkes időszakot Anita. Panni, a testvére volt Orsi megmentője, miatta nem adták fel Anitaékat, mert ha visszavitték volna a babát, a nagyobb lánynak is mennie kellett volna. Végül a kitartásuk és a szigorú, percre pontos napirend segített. Amikor Orsi megnyugodott, Panninál kezdődtek a gondok: dühkitörései lettek, verekedett, tört-zúzott.

A nehéz kezdet ellenére végül a testvérpár volt az összes nevelt gyerek közül a legtovább Anitaéknál, közelöt évig adtak nekik otthon. Sokáig úgy tűnt, a lányok visszakerülhetnek a vér szerinti családjukba, de végül nem így alakult, az anya nem tudta rendezni az életét. Mire a lányok örökbe fogadhatóak lettek,

halmozottan

sérült családból származó újszülött érkezne hozzájuk, Anita úgy érezte, nincs felkészülve erre. „Nem mertük volna Mátét elvállalni, de kérték, hogy legalább egyéves koráig jöhessen hozzánk, mert nem találtak neki helyet. Olyan szeretetigényes és bűjös baba volt az első perctől, hogy azt éreztük, velünk marad örökre.” Ahogy telt az idő, Mátéval egyre nehezebb lett az élet. Súlyos autisztikus tünetek mutatkoztak nála, emiatt beszűkült a család élete, nem járhattak nyaralni, kirándulni, és hozzájuk sem jöhett senki, mert Máté addig sikitott, amíg a vendég el nem ment. Anita pár hónapos korától fejlesztesekre hordta a kisfiút, de amikor két és fél éves lett, biztosávált, hogy nem veszik fel normál óvodába. Ekkor Anita és Zsolt azt érezték, döntenükkell, hogy tovább. „Nagyon sokáig tépelődtünk, és akkor egyik éjjel volt egy álmom: kigyulladt az autóm, benne a gyerekekkel, és el kellett döntenem, kit veszek ki hamarabb.

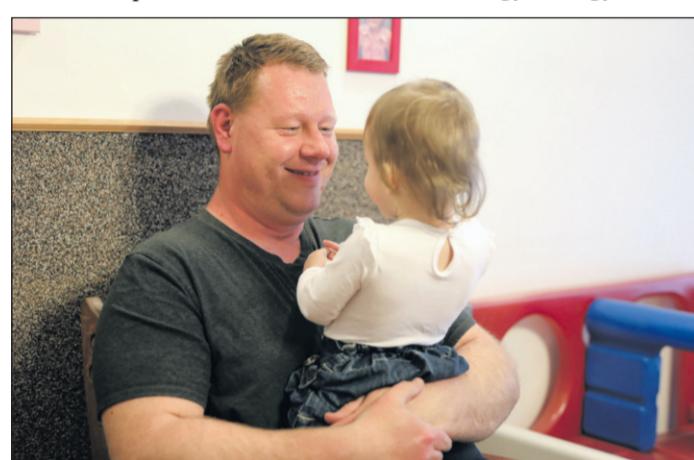
Anita és Zsolt eddig összesen tíz gyermeknek adtak átmenetileg otthonat a négy saját gyermekük mellett. Anita azt meséli, távolabbi ismerőseitől többször érte már vád, hogy a nevelt gyermekek miatt elveszi az időt a sajátjaitól. Bár ezt nem érezte igaznak, rosszul estek neki a megjegyzések. Egy alkalommal a legnagyobb fiuk tanító néjére kereste meg őket, mert Zsolti elmesélte neki, attól fél, hogy egyszer érte is jön majd egy másik anyuka. Anita ekkor döbbent rá arra, hogy bármennyire szeretne, nem tud mindenre előre felkészülni. A tanító néni figyelemzettése után elővette a kissáma- és ultrahangképeket, a fényképalbumokat, és onnan kezde különösen figyelt arra, hogy sokat meséljen a gyerekeinek a születésükről, arról, hogy mennyire várták, és soha nem hagyják el őket. A legidősebb fiuk azóta fellőtt, a szüleihez hasonlóan finálon családot alapított. Anita és Zsolt pedig már nemcsak szülők és nevelőszülők, hanem újdonsült nagyszülők is.

Legutóbb ikerbabák kerültek hozzájuk, akik a jelenlegi kilátások szerint hosszú távon maradnak náluk. Anita tavaly mellettük érettségittek a testi tagozaton, idén pedig már főiskolára készül. Szeret diplomát szerezni, és minél jobban bekapcsolódni a gyermekvédő egyesület munkájába. Az év elején a másfél éves ikreknek néhány napot kórhában kellett tölteniük, Anita mindenkor megelőzve, hogy odaadja őket a kezembe, és azt mondja, hogy én gondoskodom róluk, nem kérdés, hogy ugyanúgy vigyázok rájuk, mintha a sajátjaim lennének. Semmiben nem tudok különbözetet tenni köztük, a szeretetnek nincsnek feltételei.”

A szeretet azonban az örööm mellett sokszor fájdalommal, veszteséggel, lemondással is jár. Miért vállalják mégis ezt a küldetést? „Mindennel gyerekkel többek lettünk” – vallja Anita. Úgy tapasztalja, hogy a nevelt gyerekek érezhetően sokkal hálásabbak, mint a saját gyerekek, akiknek természetes, hogy a szüleik mindig a rendelkezésükre állnak. A nevelőszülők gondoskodása által ugyanis ezek a gyerekek is megérezhetik: van biztonság és szeretet a földön, lehet jó az életük.

(A cikkben a gyerekek neveit a gyermekvédelmi szabályokra és a személyiségi jogok védelmére való tekintettel megváltoztattuk.)

Szendré Kiss Nőra
Fotó: Merényi Zita

szász első pillanatában szerte-foszlott. „Láttuk a csillagost annak az embernek a szemében, aki tizenyolc éve küzd érte, hogy gyermeke lehessen... Ekkor már nem volt kérdés, hogy el fogjuk tudni engedni.”

Az elengedés persze ettől még nem volt könnyű. „Hete-kig hallottuk őt sírni a szobájában, hetekig csitítgattuk egymást, hogy alszik, mire rájöttünk, már nincs velünk.” Azon az estén, amikor Barnust elvittek az örökbe fogadó szüleihöz, hazaérve annyira üresnek érezte a házukat a kisfiú nélkül, hogy nem tudtak otthon maradni. Fogták a gyerekeket, és órákig csavaroztak; éjszaka volt, mire összegyűlt annyi erejük, hogy be tudtak lépni az üres házból. „Könnyebb lett volna, ha azt mondjak, megtartjuk Barnust, és itt marad, de úgy éreztem, az csak rólám szólna. Nekem könnyebb lenne, mert nem kell elengedni, és nem szende-dűnk, de ezzel nem feltétlenül az ő érdekeit nézzük.”

Anitáéknak időbe telt elgyászolni a veszteséget. Tudták előre, hogy az elválás fájdalmas lesz, és tisztában voltak azzal, hogy a nevelőszülők szégesre vállalkozva ezt a fájdalmat saját maguk választják. „Szerintem valahonnan fontről kap az ember ilyenkor egy fájdalomcsillapítót, hogy ezt végig tudja csinálni.” Fél év kellett, hogy talpra álljanak, hogy újra belépjenek a baba-szobába, és fölemeljék a kiságyat újszülött-pozícióba, várva a következő gyermeket, aki segíthetnek.

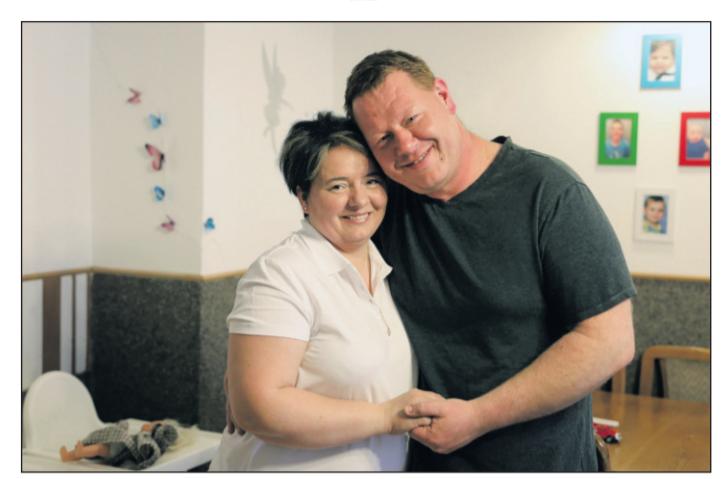
Másodjára pár hetes roma kisfiú érkezett hozzájuk egy csecsemőotthonból. Milán másfél évet töltött náluk. Anita mindegyik nevelt gyermeknél elhívatt volt, igyekezett tenni azért, hogy a kicsik mielőbb örökbe fogadó szülőkhöz kerülhessenek. Az örökbe fogadhatónak nyilvánításra akkor kerülhet sor, ha a vér szerinti anya fél éven keresztül nem látogatja a gyer-

ahol találkozik ezekkel a gyerekekkel.

Milan örökbeadása nehézen ment. Kevesen szeretnének örökbe fogadni roma gyereket, a kicsik jellemzésénél viszont nem lehet utalni a származásra. Így – annak ellenére, hogy egyérlétműen látott rajta – Miluról nem írhatta le Anita, hogy ő egy roma származású kisfiú. Jöttek a házaspárok ismerkedni, majd másnap visszatelefonáltak, hogy nem kérlik Milánt. Az ötödik ilyen eset után Anita kétségezett, és az utolsó házaspárt – a gyakorlat és a szabály ellenére – előre felkészítették, hogy ha eljönnek, roma származású gyermekre számítanak. Végül ők lettek a kisfiúk örökbe fogadó szülei, annak ellenére, hogy kezdetben bejelölték a származási kötést.

Anitának és Zsoltnak közben megszületett a negyedik kisfiuk, és hamarosan választú el kerültek. Amikor telefonáltak a gyámhivataltól, hogy egy

halmozottan sérvált családból

származó újszülött érkezne hozzájuk, Anita úgy érezte, nincs felkészülve erre. „Nem mertük volna Mátét elvállalni, de kérték, hogy legalább egyéves koráig jöhessen hozzánk, mert nem találtak neki helyet. Olyan szeretetigényes és bűjös baba volt az első perctől, hogy azt éreztük, velünk marad örökre.” Ahogy telt az idő, Mátéval egyre nehezebb lett az élet. Súlyos autisztikus tünetek mutatkoztak nála, emiatt beszűkült a család élete, nem járhattak nyaralni, kirándulni, és hozzájuk sem jöhett senki, mert Máté addig sikitott, amíg a vendég el nem ment. Anita pár hónapos korától fejlesztesekre hordta a kisfiút, de amikor két és fél éves lett, biztosávált, hogy nem veszik fel normál óvodába. Ekkor Anita és Zsolt azt érezték, döntenükkell, hogy tovább. „Nagyon sokáig tépelődtünk, és akkor egyik éjjel volt egy álmom: kigyulladt az autóm, benne a gyerekekkel, és el kellett döntenem, kit veszek ki hamarabb.

Legutóbb ikerbabák kerültek hozzájuk, akik a jelenlegi kilátások szerint hosszú távon maradnak náluk. Anita tavaly mellettük érettségittek a testi tagozaton, idén pedig már főiskolára készül. Szeret diplomát szerezni, és minél jobban bekapcsolódni a gyermekvédő egyesület munkájába. Az év elején a másfél éves ikreknek néhány napot kórhában kellett tölteniük, Anita mindenkor megelőzve, hogy odaadja őket a kezembe, és azt mondja, hogy én gondoskodom róluk, nem kérdés, hogy ugyanúgy vigyázok rájuk, mintha a sajátjaim lennének. Semmiben nem tudok különbözetet tenni köztük, a szeretetnek nincsnek feltételei.”

A szeretet azonban az örööm mellett sokszor fájdalommal, veszteséggel, lemondással is jár. Miért vállalják mégis ezt a küldetést? „Mindennel gyerekkel többek lettünk” – vallja Anita. Úgy tapasztalja, hogy a nevelt gyerekek érezhetően sokkal hálásabbak, mint a saját gyerekek, akiknek természetes, hogy a szüleik mindig a rendelkezésükre állnak. A nevelőszülők gondoskodása által ugyanis ezek a gyerekek is megérezhetik: van biztonság és szeretet a földön, lehet jó az életük.

(A cikkben a gyerekek neveit a gyermekvédelmi szabályokra és a személyiségi jogok védelmére való tekintettel megváltoztattuk.)

Szendré Kiss Nőra
Fotó: Merényi Zita

Gyöngyösi Autista Segítő Központ

Címke vagy útjelző?

Az Autista Segítő Központ két évtizedes múltra tekint vissza Gyöngyösön. A ferences fenntartású, Magyarországon egyedülálló intézményt Kis Erzsébet intézményvezető mutatta be, Forgács Veronika, az általános iskola igazgatója pedig a speciális oktatást ismertette. A digitális munkarend és a korlátozások miatt csak egy gyermekkel találkoztunk, a szociális részbe nem mehetünk át.

Gyöngyös központjában egy kolostorépületbe lépünk be. Az egyik szárnyban ferences szerzetesek élnek, két másik pedig az Autista Segítő Központnak ad helyet, itt általános iskola és szociális intézmény is működik. A kolostort 1999-ben kapta vissza a ferences rend. 2001-ben a gyermekotthon, 2003-ban az iskola nyílt meg, 2008-ban pedig egy lakóotthon, a közelé Karácsondon. Ez utóbbi szintén az intézményhez tartozik, tíz, tizenhatodik életévét betölött autista fiatal lakik ott. Részmunkaidőben mezőgazdasági tevékenységet végeznek, közülük ötönen a lakóotthon körül segédkeznek.

Harmincöt férőhelyes az intézmény, jelenleg huszonhárman laknak bent, huszonhat gyerek pedig bejárós tanuló. A szegregált iskolában speciális oktatást nyújtanak az autista gyerekeknek, akik osztályokban tanulnak, de ezeket négy-hét fős csoportokra bontják a fogyatékosság súlyossága szerint. Gyógypedagógusok és gyógypedagógiai asszisztensek foglalkoznak a diákokkal. A digitális oktatás ugyanúgy valósul meg, mint más iskolákban, főleg a magas intelligenciájú gyerekeknél. Az otthonban lakó tanulók is ebben a formában tanulnak jelenleg, a különbösz csak annyi, hogy a pedagógus a gyógypedagógiai asszisztenseknek és a szociális intézmény munkatársainak küldi a feladatokat.

A gyerekek hatéves kortól tanulnak itt a nyolcadik osztály befejezéséig, ami 14–18 éves korukra tehető. Egy kisebbeknek szánt termet mutat az intézményvezető, ahol feltűnik, mennyire jól felismerhetően elkülönítették egymástól a tanulásnak és a játéknak szánt tereket. minden gyermeknek saját napirendje van, amit a kollégák által készített kártyákkal szemléltetnek. „A napirend sarkalatos pont, fontos, hogy előre lássák a gyerekek, mikor mi történik majd velük – fogalmaz Kis Erzsébet. – Az autisták nem igazodnak el a külvilágban, a strukturálás ellenben biztonságérzettel ad nekik, feloldja a stresszt. A napirendi kártyák azt is megmutatják, hol lesz a játék, a tanulás, az uzsonna, a számolás, a babzsákozás, az egyéni tanulás. minden vizuálisan ábrázolunk, a napoktól kezdve a hónapokig és az érzelmekig, még a viselkedéseket is: például ha csendben kell lenni vagy ha fegyelmezetten kell ülni. A jó viselkedést jutalmazzuk csokival, ropival, játekkal. Kinek mi szerez örömet.” Szia, Gábor! – szólítja meg Erzsébet az ügyeletben lévő kisfiút, aki éppen színes fagolyókat csúsztat egy állványra, meghatározott rendben. A kisfiú visszaközön, de kicsit segíteni kell neki, hogy az intézményvezető nevet mondja, és ne a sajátját: Szia, Betti!

Egy másik, nagyobbaknak kialkított terembe érünk, ahol megnézzük a tankönyveket, amelyeket a pedagógus kollégák készítenek minden tárgyból. „A Nemzeti alaptanterv mindenkor vonatkozik – tudjuk meg később az iskola igazgatónójétől, Forgács Veronikától. – Amikor felvesszük egy gyermeket, a szakértői véleményében le van írva, milyen az intellektusa. A miniszterium kiadja a kerettantervet az értelmi fogyatékosok számára is. Az ép IQ-jú diákokat az általános tanterv szerint tanítjuk, de adaptáljuk azt az autizmusra. A gyerekek fejlődésének kul-

csa, hogy milyen eszközöket használunk. A tankönyveinket a kollégáink készítik belső használatra, tanulónként vagy csoportonként. Mi egyéni fejlesztési tervet írnunk, és nem tanámenetet, miután autizmusspecifikus felsméréseket készítettünk róluk. Félévente egy ilyen terv gyerekenként negyven oldal.” Egykor pedagógusként is megdöbbentőnek hangzik számon, hogy minden tanulóról ilyen hosszan kell írni, ennyire pontos tervet kell készíteni, és az eszközök elkészítése is a tanár feladata. Azt is nehéz elképzelni, hogyan zajlik egy tanóra egyénre szabottan. Kis Erzsébet ezt is ismerteti: „Negyvenöt perces órákat igyekszünk tartani, de van olyan gyerekünk, aki egy nap húszszor öt percet dolgozik. Csoportos habilitációs órákat is tartunk, ezzel a kommunikációt fejlesztjük. Szakember- és eszközöknyes az autizmus ellátása, de csak így érhetünk el eredményt.”

Az IKT-tanerembe érünk (modern információs és kommunikációs eszközökkel felszerelt tanterem – a szerk.), amit frontális oktatásra rendeztek be. „A digitális világ nagyon vonzza az autistákat – mondja Kis Erzsébet. – Három-négy éve van okostablánk. Amikor mi, pedagógusok felnőtt fejjel tanultuk ennek használatát, akkor csodálkoztunk rá, hogy a diákjaink mennyire természetesen, önmaguktól tudják kezelni az eszközt. Az idegen nyelvekhez is többüknek van érzékük, sőt, sokan érkeznek hozzánk úgy, hogy már eleve beszélnek angolul, mivel meg tanulták a nyelvet az angol nyelvű mesefilmekből. Olyan gyerekünk volt, aki magyarul meg sem szólt, de angolul ki tudta fejezni magát.”

Egy felső tagozatosoknak szánt tanteremben is vannak érzelmekártyák, hiszen az érzelmek kifejezését,

ró ingerek, az ablakok le vannak söjtítve, lágy zene szól. Sokszor csak pihenésre használják ezt a helyiséget. Az ellátott ilyenkor eldöntheti, mit szeretne inkább: masszírozófotelben ülni, buborékoszlopot vagy fényvízesést nézni, fényszálakkal játszani, vagy vízágyon fekve zenét hallgatni. Ez védett környezet, ahol kipiheni, megnyugtatja magát a gyerek, hiszen neki minden információt hordoz, az öblítő illata is, és az egész napos ingergazdagság nagyon megterhelő. Máskor fejlesztésre használják ezt a szobát, a kellemes környezetben az is eredményesebb.

A szülők általában a gyermek hároméves kora körül kezdenek gyanakodni, hogy valami nincs rendben a kicsivel, például a beszédfeljlödés elmaradása vagy a kortárs kapcsolatok hiánya miatt. A tünetek ugyan hamarabb is megjelennek, de ezeket

A terápiás szoba

ez nincs így. Sokszor csak hét-nyolcéves korban derül ki, mi a problémák gyökere.” A diagnózis felállítása után szakértői bizottság dönt arról, hogy a gyereknek szegregált intézményben kell-e tanulnia vagy többségi iskolába mehet. A szülőknek nehéz döntést kell meghozniuk az iskolaválasztásnál. A bentlakásról döntenik még nehezebb. Kénysze-

kében szigorú szabályokat kellett meghozni. Novemberben így is több munkatárs áteset a fertőzésen. Januárban megkapták az oltást a kollégák, de a szabályokon most sem lehet enyhíteni.

„A munkatársaknak hihetetlen soport köszönhetünk. Közhelyesnek hangszik, de valóban hivatás kell az autista gyerekek ellátásához. Van, aki képes ezt csinálni, mások nem. Hogy miiből meríthetünk? Öröm, ha a gyerek megeszik egy olyan ételt, amit addig nem; ha ki tudja nyitni magát a csapot; ha öt percig ül az asztalnál; ha elmondja az első verset; esetleg egy rendezvényen fölmegy a színpadra. Ezek az apró öröömök felértek eldnek, hiszen többéves munka van a sikerek mögött” – sorolja a példákat Kis Erzsébet arra, hogy mit tartja őket a pályán. „Intézményi szinten anyagi megbecsüléssel támogatjuk a kollégákat. Kiszámítható a munka szervezése, tekintettel vagyunk a munkatársaink igényeire, és igyekszünk továbbképzési lehetőségeket biztosítani nekik. József atya a rendelkezésünkre áll, hogy lelkileg táplálkozzunk, vagy eligazodunk a nehézségekben. Fontos, hogy a dolgozóinkat megtartsuk, hiszen ők viszik előre az intézményt, rajtuk műlik, hogy a gyerekek milyen állapotban vannak. Ha a szakács nem főz jól, akkor éhesek. Ha éhesek, nehéz a gyógypedagógusnak. minden minden összefügg. Hálá Istennek, nagyon jól tudunk együttműködni. Közösségi programjaink is vannak: a fentartó minden év augusztusában szervez egy két-három napos továbbképzést Szentkútra, ahol lelkileg feltöltődhetünk. A karácsonyi, pedagógusnapi, szociális munka napi községi vacsorákon együtt kikapcsolódhatunk. Sok szeretetet kapunk a környezetünkönél is: karácsonykor az egyik gyöngyösi iskola tanulói gyűjtötték édeseséget a gyerekeinknek.”

A folyosón rendszeresen találkoznak az ellátottak a szerzetesekkel, nem szeparálva elik az életüket. Az azonban változik, hogy autistáknak mit értenek a hitből. „Vannak ezzel kapcsolatban megmosolyogtató történeteink – emlékezik vissza örömmel Erzsébet. – Az egyik gyerekünk az előző tartományföntől megkérdezte, melyik a Jóistenhez vezető út. Persze egészen konkrét útmutatást várt, hogy merre menjen, melyik utca merre forduljon... Egy másik gyerkőünk a keresztférfiánál Fiú helyett lányt mond, hiszen ilyenkor önmagunkra mutatunk, márpédig ő lány, nem mondhat fiút.”

Több évszázados, helyenként középkori eredetű kolostoregyüttes ad otthont az Autista Segítő Központnak. Az épületet nem pusztította el a török, a kommunizmus sem tudta felszámolni. A régi falak között merőben új tartalom, egy jövőbe mutató oktatási-gondozási forma kapott helyet, ami kivételeszámába megy talán nemcsak Magyarországon, de Európában is. A középkori eredetű ferences rend hűsége gondoskodik itt az autizmussal élő gyerekekről.

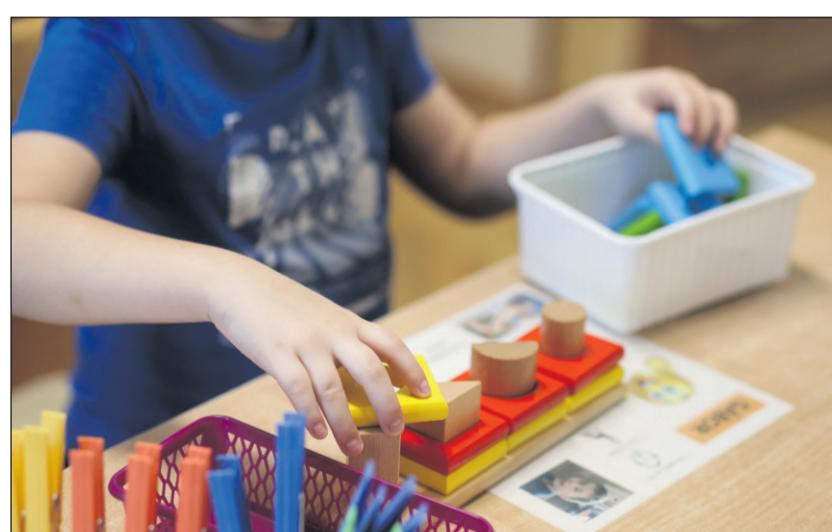
Kis Erzsébet 2005-től dolgozik az ASK-ban, 2012-től intézményvezető

csak utolag, a diagnózis ismeretében lehet felismerni: például sírósabb volt a baba, nem voltak meg a kükcsjátékok, nem lehetett idegenek közé vinni, vagy erős szeparációs félelme volt. A pszichiáterek és a gyögypedagógusok 24-25 hónapos gyermeket is tudnak már diagnosztizálni, mert egyre jobbak a diagnosztikus módszerek. Általában

ritró körülmeny lehet, ha az egyedülálló szülő nem tud elmenni dolgozni a gyerek ellátása miatt. Mások nem képesek hatékony fejlesztést biztosítani a gyereküknek. Olyan is előfordul, hogy nincs a környéken megfelelő iskola, amelyik befogadná az autista gyermeket. „Hatalmas a bizalom, amit a szülőktől kapunk. Ránk bízzák akár a hatéves gyereküket, a legféltebb kincsüket, miközben nem ismernek minket. Ez óriási bizalom a részükön!” – fejezi ki csodálatát a szülők iránt az intézményvezető. – Fontos, hogy mindenkor tartunk velük a kapcsolatot, hiszen amikor tizenhat éves korában hazakerül a gyerekük, tudniuk kell, hogy mindenkor képes. Ők felelősek azért, hogyan boldogul tovább az életben.”

Bár általában hétfélegére hazajárnak a diákok, ez a járvány miatt most nem lehetséges, de ha mégis, akkor csak két negatív teszteléssel vissza. „Tavaly tavassal nem mehetettek haza, ez nagyon megviselte őket és minket is. Még a legsúlyosabban fogyatékos diákok is tudják, mikor van péntek, és kötődnek a szüleikhez. Nem tudtuk megmondanivali azt sem, meddig kell itt maradniuk – fogalmaz az intézményvezető. – Márciusban nekünk is át kellett állunk a digitális oktatásra, és minden felmerülő problémát meg kellett oldanunk. Azt bizonyította a járvány, hogy ha pótolni nem is, de valamelyen szinten helyettesíteni tudják a kollégák a családot. A jól beszélő gyerekek értik, hogy most más a világ, hozzájutnak az információhoz. Ugyanaz a kérdésük, mint egy átlagembernek: mikor lesz már vége? Mikor mulik el a koronavírus-járvány?”

A gyerekek nem tudják elmondanivali, ha rosszul vannak, vagy ha nem éreznek szagokat. A nevelők csak a lázmérésből és a köhögésből következtethetnek a koronavírus-megbegedésre. A tanulók védelme érde-

Gábor fejlesztő játékkel játszik az ügyeletben

azonosítását is meg kell tanítani a diákoknak. Kis Erzsébet az autista gyerekek számára készített matematikai és történelemtankönyvet mutat, ezek segítségével elvont dolgokat is meg tudnak érteni a tanulók, például az I. világháborút vagy matematikai műveleteket. Az autizmusra adaptált könyvek le vannak rövidítve a korosztályos tankönyvekhez képest. Nagyon fontos bennük a vizuálitás és a lényeg kiemelése. A normál intelligenciájú autista gyerekek eljuthatnak az érettségihez, van olyan régi diákok, aki most főiskolára jár.

Közben a terápiás szobába érünk, mely 2003 óta működik. „Ez az a szoba, ahol lehet autistának lenni” – mondja Erzsébet. Itt nincsenek zava-

minden száz emberből egy autista Magyarországon.

A családoknak nehéz megküzdeni azzal, hogy a gyermekük autista. „A szülőknek fontos eldöntenek, hogy az autizmus tényét címkeként vagy útjelzőként elílik meg – fogalmaz az intézményvezető. – A fogya tékosság elfogadása sokszor azon mulik, hogy van-e támogató környezet, a szülő kap-e elég információt a szakemberektől, kap-e segítséget a tágabb családtól, van-e elérhető fejlesztés. Az is számíthat, hogy egy szülő vagy kétszülő családba születik a kisgyerek. Egy Down-szindrómás vagy testi fogyatékos babán rögtön a születése után látszik a fogyatékkossága. Az autizmus esetében

A BIBLIA ÜZENETE

Hitébresztő bátorítás

Jn 20,19–31

Fiaiakat motorral igyekeztem egy plébános barátomhoz kisegíteni. Közvetlenül egy kanyar után már túl későn vettet észre, hogy az útra finom salak szóródott, melyen pillanatok alatt sikerült elvágódnom. A templomban hidegen töltött órák várak rám, ezért vastag ruha volt rajtam, de az eséstől még így is mély horzsolt seb keletkezett a térdemen. A biztonság kedvéért pár nap múlva megmutattam egy orvosnak, aki alaposan megnézte, megtapogatta, megcsavargatta a lábat, majd fanyar humorával közölte: „Hát, nézze, komoly kockázata van, hogy meggögyül.” Így is lett. A behegedt sebek még jó ideig, tanára a halálunkig emlékeztetnek bennünket egy-egy negatív eseményre, de szerencsés esetben nem okoznak többé komoly kellemetlenséget.

A keresztről levett test, melyet a jámbor meggőződés szerint Mária nagypénteken a karjaiban tartott, ott és akkor már nem érzett fájdalmat, de ez még csak a beletörődés sovány vigaszt nyújtó nyugalmát hozhatta el a Szűzanya számára: Fia már nem szüved. A Mester szavaira még a legnagyobb sötétségben is emlékezni merő és tudó tanítványokban azonban kimondatlanul is fel-felizzethattat az a biztos isteni igéret, hogy teste nem marad a sírban, hanem feltámad. Húsvétkor Krisztus már győztesként, dicsőségen ragyogó, szellemi testén mutatja meg sebeit a tanítványoknak. Mennyivel másabb ez a szenvédésmennesség, mint a holttest!

Az irgalmas Isten nem áll bosszút, nem sebez vissza, a rombolásra nem rombolással felel. Tamás hitellenkedésére sem elmarasztalás a válasz, hanem hitébresztő bátorítás. Megsebezett kezének érintésével Krisztus minden idő-

ben gyógyítani akar, mégpedig a teljes embert akarja gyógyítani: szívünket, múltunkat, bukásaink sebeit. A Ferenc pápa által tavaly „beteg világunk” hívott környezetünk is gyógyírra vár. Nem holmi tüneti kezelésre, hanem teljes gyógyulásra. És nem nélkülnk. A természet ebben is sóvárogva várja Isten fiainak megnyilvánulását (Róm 8,19).

Már Jób is megsejtett valamit a számunkra sokszor felfoghatatlan isteni pedagógiából: „Ha sebet üt rajtad, majd be is kötözi” (Jób 5,18). Az idén éppen száz éve született Pilinszky képével elve: „Szög és olaj lehetne címerem.” Szög, mely megsebez, hogy a keresztfán Isten azonosuljon az ember nyomorával. Olaj, mert a teremtő Lélek újjá is teremt, gyógyít, hiszen a sajgó seb már nem a mennyország világába való.

A gyógyulás garanciája Krisztus, ő már gyógyítóként és gyógyultként is bizonyított. Húsvét öröme éppen azáltal ad reményt, hogy nem euforikusan „mindent eltöröl”, hanem szélesen emlékezett: a Feltámadott is volt megsebzett! Mégpedig halálosan megsebzett. Az életét adta, hogy nekünk életet adjon. A megdicsősült test is magán hordozza a szögek és a lándzsa durva hegeit. Az apostolok éppen ezeket láttá tudják azonosítani őt, sőt, Tamás felkiáltása – „Én Uram, én Istenem!” – túlmutat az egyszerű felismerésen: a gyógyult szív hitvallásává emelkedik.

Nagypéntek traumája ezzel is gyógyul. A húsvétkor megmutatott sebek már nem sajognak. Mi több, gyógyítanak. Krisztus „szabéi szereztek számotokra gyógyulást” (1Pt 2,24).

Kovács Zoltán

GÖRÖGKATOLIKUS LELKISÉG

A Szent Liturgiáról (15.)

Miközben a nép énekel, a pap csendben imádkozik, immár nem szétrerjesztett kézzel. Mivel a Liturgia kezdettől napjainkig is élő, szervesen fejlődő valóság, nem pedig ki-gegesedett, múzeumban való őrzésre szánt – bár nagyon értékes – képződmény, el kell fogadnunk ezt a tényt. A liturgikon utasítása így szól: „Az áldozópap csendesen mondja a kis bemenet imáját.” Hajdanán, a VIII. század előtt bizonyára több időt szántak az emberek az istentiszteletekre, ezért nem voltak csendes imák a szertartásokban. A későbbiek folyamán viszont ilyen változtatásokat is el kellett szenvendnie a Liturgiának, ámde a jó érdekében: hogy élő maradhasson, hogy megszólíthassa az embereket, hogy vonzó legyen, ne pedig tasztítsa a mérhetetlen hosszúságával. Bölcsek voltak azok a szentatyáink, aik a hívekre való tekintettel alakították (nem csorbítva az Isten dicsőítését), egyszer hosszabbá téve, máskor rövidítve a szertartást, minden úgy, hogy betöltsse alapvető szerepét: „leiton ergon”, vagyis közös mű, közös tevékenység legyen, ne pedig csak a klérusé vagy a szerzetesek maroknyi csoportjáé.

A pap tehát csendben fohászkodik a kis bemenet előtt. Pedig milyen jó lenne hallani a párhuzamot a nagy bemenet imájával és főleg a kerubokra vonatkozó énekekével! Ezt kéri a pap az Úrtól: „add, hogy a mi bemenetünk legyen a szent angyalok is”. Félelmetes valóság! Az „angyalok s arkanyalok rendjeit és seregeit”

követhetjük, akiket „dicsőségenek szolgálatára” rendelt az Ur. Az imádság pedig közvetlenül szól az Urhoz: „akik velünk együtt nekünk szolgálnak és dicsőítik a te jóságot”. Az angyalokkal vonulhatunk tehát, legalábbis a szemünk előtérül látvány révén, amikor a pap az oltárról felvett evangéliumoskönyvvel körmenetet tart az oltár körül, hogy kihozza a hívek közé, majd felmutatása után visszavigye az oltárra, teljessé téve a körmenetet. Ez a tényleges kis bemenet. Még nem az áldozati adományokkal, hanem Isten igéjével. Tálon meg lehet kockázni azt a párhuzamot, hogy itt, a katekumenek liturgiájában is két csúcspont van. Egyértelmű, hogy a hívők liturgiájában az egyiket az Eucharisztia létrehozása, a másikat a belőle való részesedés jelenti.

Itt pedig az evangéliumban leírt ige- és felmutatása adja az egyik csúcspontot, a belőle való részesedés jelent. Itt pedig az evangéliumban leírt ige- és felmutatása adja az egyik csúcspontot, a belőle való részesedés (a meghallgatására) és a másikat.

Ivancsó István

A hét liturgiája

B év

ÁPRILIS 11., HÚSVÉT 2. VASÁRNAPJA, vagyis az isteni irgalmaság vasárnapja (Szent Szániszló püspök és vértanú, Glória, Leó) – ApCsel 4,32–35 (Az igazi keresztyénék egy szívvel, egy lélekkel szeretik egymást.) – 1Jn 5,1–6 (Mindenkinek, aki Istenetől való, legyőzi a világot.) – Jn 20,19–31 (Nyolc nap múlva eljött Jézus.) – **Énekrend:** Ho 85 – ÉE 550, 416, Ho 85 – ÉE 101, Ho 119 – ÉE 553, Ho 87 – ÉE 100.

ÁPRILIS 12., HÉTFŐ (Gyula, Zénó, Sába) – ApCsel 4,23–31 – Jn 3,1–8 – **Zsolozsma:** II. zsoltárhét.

ÁPRILIS 13., KEDD – Szent I. Márton pápa és vértanú emléknapja (Ida, Hermina) – ApCsel 4,32–37 – Jn 3,7b–15.

ÁPRILIS 14., SZERDA (Tibor, Tiborc, Lavínia) – ApCsel 5,17–26 – Jn 3,16–21.

„Az ige liturgiájának kiemelkedő részét a Szentírásból vett olvasmányok képezik, a közéjük beiktatott énekekkel; ezt a részt a homilia, a Hitvallás és a Hívek könyörgése bontja ki és zárja le. Az olvasmányokban, amelyeket a homilia fejt ki, Isten szól néphez, kinyilvánítja a megváltás és az üdvösségi misztériumát és lelkei táplálékot nyújt. Maga Krisztus pedig igéje által jelen van hívei között. Isten szavát a nép csendben vagy énekelve fogadja szívébe, és a Hitvallással csatlakozik hozzá. Isten igéjével betelvez, az Egyetemes könyörgésekben az egész Egyház szükségleteiről és az egész világ üdvösségeiről imádkozik.” (A Római misekönyv általános rendelkezései – RMÁR – 55.)

A szentmise bevezető részei elvezetnek bennünket az ige liturgiájáig. Jézus a kegytárs előtt az Irások magyarázatával kezd közel férfának az emmauszi tanítványok szívéhez. Ennek nyomán a keresztenyek eucharisztikus gyülekezeteiben az apostoli kortól felhangzik a Szentírás igéje. A kereszt és a feltámadás által szentesített új és örök szövetség népe mint sajátját Krisztus fényében ol-

vassa és értelmezi a zsidó Bibliát. Már ekkor kialakul az Eucharisztia kétpolusú szerkezete. Az egyik pólus az Írárok olvasásáé és magyarázatáé, a másik a kegytárs. Az Apostolok cselekedeteiben is látjuk, hogy Pál Tróaszban az Írárok hosszas értelmezésével kezdi a hét első napján tarrott istentiszteletet, és ezt követi a kegytárs. (ApCsel 20, 6–11.) Az apostoli levelek terjedésével és az evangéliumok írásba foglalásával aztán ezek az újszövetségi iratok is helyet kapnak az ige liturgiájában, ahogyan arról szent Jusztiniános is tanúskodik: „És a Napról elnevezett napon mindenki újra szentek lesznek, és a falvakban egyaránt összejövetelek tartunk, ahol felolvassuk az apostolok emlékiratait és a próféták írásait, amennyire azt az idő engedi” (I. Apolónia 67,3).

Éppen az emmauszi történet, ahol a két tanítványnak maga Jézus magyarázza a Szentírás, alapozza meg azt a hitünket, hogy „maga Krisztus pedig igéje által jelen van hívei között” (RMÁR 55.). Az ige liturgiája ennek folytatásában azonban esemény, párbeszéd, ahol Isten valóban szól, ahol az ige meghirdetésében Krisztus valóban jelen van, megszólít. Ebből fakadóan pedig tanítás, a kereszteny hitre és életmódra hívó és buzdító szó, lelkei táplálék – ez az utóbbi tanítófunkció elválaszthatatlan az ige liturgiájának eseménytől. Ebben az elevenségen szül a Lélek a hallgatókban rácsodálkozást, megtérést, vágyat a követésre, így válik az ige a szeretettel rend hazahívó szavává, s nem silányul pusztta moralizálássá, fűrészporrággássá.

A felolvasók, énekesek így Isten igéjét, beszélő jelenlétéit tolmácsolják, ennek az eseménynek, Isten és ember párbeszédének csatornái, valódi liturgikus feladatot látnak el. Ahogy Szent Benedek mondja a felolvasóról: „De ne ragadjat senki csak úgy alkalmosról, enkele a könyvet, hogy abból olvasson... Enekni vagy felolvasni ne merjen senki, csak az, aki teljesíti tudja ezt a feladatot, úgy, hogy a hallgatók épüljenek.” (38,1; 47,3) Ehhez a feladathoz tiszteletteljes, imádságos készülőt illik, és ezért is kap külön lektori felhatalmazást az Egyházból az, aki rendszeres olvasói feladatot lát el.

Fehérváry János OSB

A HÉT SZENTJE

Szent Lidvina

Április 14.

Amikor Rotterdam közelében, egy halászvároskában megszületett, a plébániatemplomban éppen a Máté-evangélium szentédesztörténetét énekeltek. Ezt később soha nem előjelként értelmezték, mert Lidvina felnőtt korában évtizedeken át betegágyban feküdt.

Szüleinek egyetlen leánya volt, gyönyörű kislány. Férfjez akarták adni, de ő Istennek szentelt, szűzí életet akart elni. Szülei ekkortól fogva nem erőltették a dolgot.

1395–96 telén nagyon beteg lett. Kezdetben már jobban lenni, amikor 1396-ban néhány barátja meghívta, hogy tartson velük korcsolyázni. Mivel még gyöngé volt, elesett, és eltört egy bordája. Ettől a naptól kezdve többé nem tudott lábra állni. Állapota egyre rosszabbodott. Testén daganatok és nyílt sebek képződtek, jobb szemére megvakult. Gyóntatója, Jan Pot arra buzdította, próbálja meg türelmesen viselni szenvédését, egyesítse őket Krisztus szenvédéseivel. Lidvina határozottan meggőződésével vált: már nem is ő szent, hanem Krisztus szenvend benne.

A nyugat egyházsakadás kora volt ez. John Wycliffe és Husz János fellépéséhez kapcsolódva hitviták és vallásháborúk osztották meg a keresztenyiséget. Erkölcsei romlás és a vallásosság hanyatlása jellemzette ezeket az időket, a papok körében éppúgy, mint a világiai közt. Lidvina korának Egyházáért, embereiért is vezekelt, szenvedett.

Harmincnyolc éven át volt fekvőbeteg. A hagyomány szerint megjelent neki Őrangyal, a Szűzanya, sőt Krisztus is. Sokak tanácsadójára lett: világiaiak és papok, előkelők és egyszerű emberek egyaránt fölkeresték. Ő pedig nagy empatiával, szeretettel segítette őket.

Betegsége harmincnyolcadik évében, 1433 húsvétjának hetében halt meg.

L. K.

PÁRBESZÉD A LITURGIÁRÓL

Az ige liturgiája

tus valóban jelen van, megszólít. Ebből fakadóan pedig tanítás, a kereszteny hitre és életmódra hívó és buzdító szó, lelkei táplálék – ez az utóbbi tanítófunkció elválaszthatatlan az ige liturgiájának eseménytől. Ebben az elevenségen szül a Lélek a hallgatókban rácsodálkozást, megtérést, vágyat a követésre, így válik az ige a szeretettel rend hazahívó szavává, s nem silányul pusztta moralizálássá, fűrészporrággássá.

A felolvasók, énekesek így Isten igéjét, beszélő jelenlétéit tolmácsolják, ennek az eseménynek, Isten és ember párbeszédének csatornái, valódi liturgikus feladatot látnak el. Ahogy Szent Benedek mondja a felolvasóról: „De ne ragadjat senki csak úgy alkalmosról, enkele a könyvet, hogy abból olvasson... Enekni vagy felolvasni ne merjen senki, csak az, aki teljesíti tudja ezt a feladatot, úgy, hogy a hallgatók épüljenek.” (38,1; 47,3) Ehhez a feladathoz tiszteletteljes, imádságos készülőt illik, és ezért is kap külön lektori felhatalmazást az Egyházból az, aki rendszeres olvasói feladatot lát el.

Fehérváry János OSB

Egy alázatos lélek

Szent József a filmművészben

Ferenc pápa tavaly december 8-án tette közzé Patris corde (Apai szívvel) kezdetű apostoli levélét abból az alkalmából, hogy Szent Józsefet, Mária jegyesét 150 éve nyilvánították a Katolikus Egyház védőszentjévé. Az egyházfő együttal meghirdette a Szent József-évet. Jézus Krisztus földi nevelőapjának alakja számtalan képzőművészeti megihletettséget kelt. Mi most azt vizsgáljuk, hogyan jelenik meg a filmművészetben.

Pier Paolo Pasolini Máté evangéliuma (1964) című, költői szépségű filmjében gyönyörű Szűz Mária és József kapcsolatának ábrázolása. A mozi kezdő képsora hosszasan nézik egymást. József szemrehányó tekintettel veszi tudomásul Mária áldott állapotát, mérhetetlen csalódottság van benne. Képtelen felfogni, hogy az az ember okozott neki ekkora fájdalmat, akit a legjobban szeretett a világban. Mária fiatal, hamvas bőrű lány, tükörösi, álomszép arcáról angyali jóság sugárzik. Tekintetében enyhe, szemérmes zavar tükrözödik, fogalma sincs, hogyan magyarázza meg a megmagyarázhatatlant, hogy nem bűnös, hiszen a Szentlélektől fogant, és a Messiást hordozza méhében. Nem védekezik, nem mentegetőzik, nincs miért, de megéri József csalódottságát. Mária Isten kegyelmére bizza magát, érződik rajta, hogy bízik benne, az Úr nem hagyja magára, ha egyszer abban a hihetetlen kegyelemben részesítette, hogy az ő egyszülött Fiát hordhatja a szíve alatt.

Mária háta mögött a kis házikó ajtajában több asszony jelenik meg titokzatos háttérként, nem tudni, fenyegést jelettenek-e számára, vagy védelmet, vele vannak-e, vagy ellelne. József hátat fordít Márianak, elindul. Fogalma sincs, hogy hová, merre, nincs már előtte semmi cél. Gyors léptekkel halad, és egy kis térré érkezik, ahol gyermeket játszanak, érdeklődve figyelik a váratlanul odatévedt felnőtt ferfit, hogy mit keres közöt-

Jean Delannoy: Názáreti Mária (1995)

lelki összetartozásáról, mint ezernyi, szavakban elmondott, hangzatos vallomás.

A Mária és József közötti tökéletes összhangot és József Jézus iránti bensőséges szerezetet mutatja, hogy boldogan öleli magához a feléje típego kisgyermeket. A filmben ez József utolsó jelenete, amely kifejezi, hogy teljesítette a különbséget, gondoskodó apja volt itt a földön Isten Fiának.

A francia filmművészeti legnagyobb alakja, Jean Delannoy 87 éves korában, 1995-ben rendezte meg Názáreti Mária című filmjét. Máriaval a falubeli lányok évdenekek, hogy József mennyeire rajong érte. Mária jövendőbelje harmincves, szelíd, a munkáját szerető ferfi. Önálló ácsműhelye van. Nincs ugyan sok pénze, de ahhoz elég, hogy meg-

pes volt erre, akkor minden összeomlott, többé semminék nincs értelme – ezt fejezi ki József fájdalmas arca. Ezt a nagy-nagy szomorúságot és csalódottságot az angyali üzenet oldja fel. Józsefnek mintha rémálmai lennének, nyugtalannul, nyösörögve forgolódik alvás közben. Halljuk az égi hangot, majd a következő jelenetben boldog mosollyal az arcán kéri Mária bocsánatát, amiért azt feltételezte róla, hogy bűnbe esett.

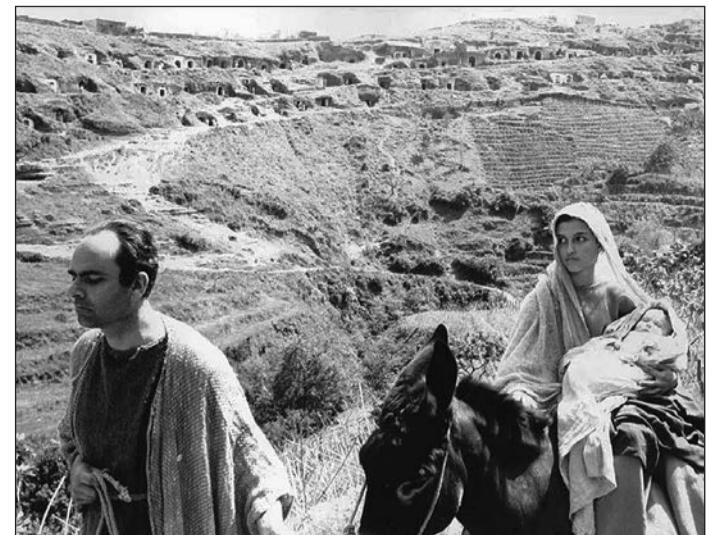
Amikor szülei háromnapos kétségebesett keresés után megtalálják a tizenkét éves Jézust a templomban, amint az írástudókat tanítja, és szemrehányást tesznek neki, hogy miért tette ezt velük, a gyermek Jézus visszakérdez: „Miért kerestek engem? Nem tudtátok, hogy nekem az én Atyám dolgaiban kell lennem?” (Lk 2,41–50) Mária és József arcára kiül a rémület és a döbbenet. Mivel évek óta nem kaptak égi jelet, tudatukban talán kissé elhalványult, hogy kicsoda Jézus, ám most hirtelen szembesülnek ezzel. József magába roskad, és kimonja: „Hogyan is feledkezhettem el arról, hogy Jézus az Örökkévaló, én pedig csupán egy egyszerű ács vagyok? Hogyan is érthetném Isten titkait?” József kisebbrendűségi érzését Mária igyekezik elűzni azzal, hogy erőt önt belé: Isten nem véletlenül választotta őt Jézus földi apjának.

József ácsmesterként minden megtesz azért, hogy Mária és Jézus ne szennedjenek hiányt semmiben. Egyszerű, mélyen hívő lélek. Tudja, hogy az egyiptomiak hamis, nem létező istenekhez imádkoznak, de azt nem érzi, hogy Izrael mindenható Istene miért pont őt választotta ki, hogy egyszülött Fiának földi apja legyen. Elfogadja azonban az Ur akaratát, és engedelmesen követi. Jézus később megfogalmazza, hogy „József Isten szerető és félő ember volt”. Amikor Józsefnek sikerül munkát találnia, örömmel siet Máriahoz, hogy tudassa vele a jó hírt. Mária éppen szoptatja a csecsemő Jézust, aki ugyanúgy rászorul a szerező gondoskodásra, mint bármelyik hasonló korú kisded. Mária és József boldogan mosolyognak egymásra. Hétköznap, mégis liraian idillikus ez a jelenet, kifejezi a köztük meglévő mély harmóniát. Gyengéd szeretetben elnék egymás mellett, és az életük középpontja Jézus.

Raffaele Mertes Názáreti József (2000) című filmjében a

Máriánál húsz évvel idősebb József múltja tragikus: a rómaiak elleni fegyveres felkelésben elvesztette a szüleit, a fivérét, a mátkáját. Kiváló ácsmester, messze földön híres, még Heródes király is a szolgálatába fogadja. József tiszességes és segítőkész, Mária szülei bíznak benne. Apja, Joakim a halász ágyán a gondjaira bízza Máriát, mert vallja: „Szikla kell neki... Férfi kell... Amilyen te vagy.” A meglett korú József bizonytalan, úgy érzi, Máriahoz korban jobban hozzáillő, fiatalabb férfi lenne való, de Joakim előrevetítő a jövőről: „A mi Máriánk megajándékoz téged egy prófétával.”

József hirdeti és meg is éli a békességet. Hitét, bizalmát teljes mértékben az Úrba veti. Máriahoz gyengéd szerelem fűzi, de amikor hazatér Jeruzsálemből – ahol Heródes halotti szarkofágját faragta –, és áldott állapotban találja jegyését, megrendül iránta a bizalma. Nem kívánja azonban a halálát, ezért csendben el akarja bocsátani. Ám azután, hogy álmában az angyal közli vele, Mária a Szentlélektől fogant, feleségül veszi Máriát. József igyekezik jó apja lenni

Pier Paolo Pasolini: Máté evangéliuma (1964)

imáival a Magasságbelihez fordul.

Mária és József kapcsolata a Betlehembe vezető, sokféle megpróbáltatással járó úton teljesedik ki igazán, ekkor válnak végleg egymást szerező és mindenben támogató házaspárrá. Az életüket immár végigkísérő misztérium ekkor is foglalkoztatja őket. Mária azt kérdezi Józseftől: „Honnan fogjuk tudni, hogy a születendő gyermek másmiri lesz, mint a többi?” Józsefben felvetődik a kétség: lesz-e egyáltalán bármiféle, amire taníthatja Jézust? Józsefnek erős hite ellenére sem lehetett könnyű elfogadnia a számára Istenről kijelölt sorsot. Kiválóan ábrázolja ezt az a jelenet,

Catherine Hardwicke: A születés (2006)

Jézusnak, de időnként kétségek gyötrik, bántja, hogy nem mindig érti őt, és úgy érzi, nem méltó a nevelésére. Ő az, aki bevezeti a gyermek Jézust a munka világába. Ezt bizonyítja, hogy a film végén a földi apja elvesztését elisírja Jézus kicsisomagolja azt a József által készített munkadarabot, amit egyszer mintaként mutatott neki. S hallja közben József hangját: ha majd az emberek szíve Istenhez fordul, „Békesség költözik a földre. A sivatag kizöldül, és nem kell több könny. Mert senki nem lesz többé szomorú.”

Az amerikai Catherine Hardwicke 2006-ban készített, A születés című filmjében József csak néhány évvel idősebb a tizenhat éves Máriánál. Dolgos, szorgalmazás ácsmester, az erényt, a becsületességet keresi egész életében, és úgy érzi, Máriában megtalálta. József elfogadja, hogy a Szentlélektől fogant gyermek vér szerint nem az övé, és nagy felelősségtudattal gondoskodik Máriáról és magzártáról. József irgalmas lélek, aldozatra is hajlandó. Olyan, a maga érdekeit háttérbe szorító ifjú, aki mellett minden lány biztonságban érezheti magát. József az Úrba veti bízalmát, ha kétségei vannak,

amikor egy kedves élelmiszerárus Mária állapotát látva megkínálja őt a süteményvel, Józsefnek pedig azt mondja: „Nagy örööm lehet a saját arcod vonásait felfedezni a gyermekedben.” József arca egy pillanatra elkomorul,

Franco Rossi: A gyermek, akit Jézusnak hívtak (1987)

de a feszültséget feloldva, Mária megfogja a kezét, József pedig viszonozza asszonya gyengédségét. Kezük összefonódik, kifejezve ezzel mélységes, elválaszthatatlan együvé tartozásukat.

Franco Rossi A gyermek, akit Jézusnak hívtak című, 1987-ben elkészült filmtrilógiájának je-

len ideje két esztendőt ölel föl. A történet Jézus földi életének hetedik és kilencedik éve köztött játszódik, de látomásai révén egész megváltói küldetése feltárul előttünk. A filmben a Szent Család tagjai között nagy-nagy szeretet uralkodik, persze ez nem zárja ki az évődést, a kisebb vitákat. József és Jézus mintha időnként alkalmi szövetséget kötnének egymással Mária ellenében, ahogyan az egy apa-fiu viszonyban szokásos. Mária igyekezik szigorú anyaként viselkedni. József ilyenkor Jézus mellé áll, mire rögtön megkapja Máriát: „te mindig a pártját fogod”. József rendkívül szorgalmas ácsmester, Istenről neki rendelt legfőbb küldetésének tartja, hogy gondoskodjék Máriáról és Jézusról. A család nem nélkülözik, ám Józsefnek keményen meg kell küzdenie a minden nap betevőért. Időnként kénytelen megalázodni, például a hajótulajdonos előtt, aki először ridegen fogadja őt, amikor ácsmunkára jelentkezik nála. Jézus is vele van ekkor, és József mintha szégyellné magát a Fia előtt, zavartan magyarázkodik, hogy minden érte és az anyjáért tesz. „Tudom, hogy értünk teszed, de nem hiába” – hangzik Jézus válasza, mellyel erőt önt földi apjába.

Az említett alkotások természetesen csak töredékét teszik ki azoknak a filmeknek, amelyek megelevenítik Szent József alakját. Jézus nevelőapjának jellemző tulajdonságai minden nap betevőér. Időnként kénytelen megalázodni, például a hajótulajdonos előtt, aki először ridegen fogadja őt, amikor ácsmunkára jelentkezik nála. Jézus is vele van ekkor, és József mintha szégyellné magát a Fia előtt, zavartan magyarázkodik, hogy minden érte és az anyjáért tesz. „Tudom, hogy értünk teszed, de nem hiába” – hangzik Jézus válasza, mellyel erőt önt földi apjába.

Az említett alkotások ter-

Raffaele Mertes: Názáreti József (2000)

tük. Józsefet nem érdeklík a gyermek, minden álma összeomlani látszik, hiszen nem lesz felesége, sem gyermeké, sorsa a hideg magány, kimastrand az életéből minden, ami szép, ami értelmet ad az emberi életnek. Lefekszik a hideg köré, és elalszik; olyan most, mint egy reményvesztett, tárásadalmiból kitaszított hajléktalan. Álmában megjelenik neki az Úr angyala, és a jelenésből József megéreti, hogy Mária az Isten Fiával várának (Mt 1,19–25). A teljes reménytelenséget így felváltja a megkönyebülés, a kimond-

dent megtesz azért, hogy előteremtse neki és Márianak a megélhetésükhez szükséges dolgokat. Másik jellemzője a határtalan szeretete Mária és a Szentlélektől fogant Gyermek iránt. A harmadik pedig az isteni gondviselésbe vetett feltétlen hite és bizalma.

Bodnár Dániel

Vértesaljai László SJ

A kereszt összetartó ereje

Az esti imádság után gyakorta kijárt az Olajfák hegycére (Jn 8,1). Amikor nem ment át a közeli, kedves Betániába, néha ott is töltötte az éjszakát, szemközt a templommal. A falakon, az udvarokon fályák lobogtak és zeneszó hallatszott, főként ünnepnapokon. Jézus szerette Jeruzsálemet. A templom is kedves volt neki: Atyjának a háza, melyért buzdúság emészette (vö. Lk 2,49), ahogy már tizenkét éves korában megvalólt. Otthon, Názáretben bizonzára mesélteki neki, miként mutatták be őt a templomban újszülött korában (Lk 2,21–38). A zsoltárokat hallomásból megtanulta, és nem volt az életnek olyan helyzete, amire – jóbanrosszban – ne adott volna választ egy-egy verse. Még a kereszten is zsoltárszóba rejtő önmagát (Mt 27,46; Zsolt 21,1).

Most éppen a templomszentelés ünnepe tart, már hatodik napja. Gyakorta hallotta a zarándokoktól, hogy „negyven évig épült a templom”. Büszkeség töltötte el őt is, de ebbe azért féltő fájdalom vegyült. Lefelj jövet, a Kédrón völgye felé a 83. zsoltárt imádkozta, ahogyan reggel a templomba menet, a kapunál már a többiekkel együtt énekelte a szinte kötelező zarándoknéket: „Mily kedves a te hajlékod, Seregek Ura! Lelkem vagyakozva eded az Úr udvaraiba; lelkem és testem sóvárog az elő Isten után (...) Boldog az ember, akinek ereje benned gyökerezik, s akinek szíve zarándokútra készül.” (Zsolt 83,1–6)

Maga sem tudja, hogyan – talán az ünnep fényeinek titkos érintésére – oldódott ki a legbenső bensőjéből a felismerés saját magáról, amit fönt a templomban tegnap megvallott: „Aki szomjaszik, jöjjön hozzáim, és igyék, aki hisz bennem: bensőjéből, az Írás szava szerint, élő víz folyói fakadnak” (Jn 7,38). Ma pedig: „Én vagyok a világ világossága. Aki követ, nem jár többé sötétségen, hanem övé lesz az élet világossága.” (Jn 12,42)

Tudta, ez a mostani az ő húsvétja, az utolsó pászka, a végső átvonalás. Ezért is küldött Betfagé és Betánia környékéről két tanítványt, hogy készítsek elő a pászkavacsora termét.

A templomra is így tekintett már, mindenek végről visszafelé nézve. Félelmetes volt, ő is megrettent tőle: Amikor közelebb ért Jeruzsálemhez, és megpillantotta a várost, megsiratta. „Bárcsak te is felismernéd – mondta –, legalább ezen a napon, ami békességedre volna. De el van rejte szemed elől. Jönnek napok, amikor sáncjal vesz körül ellenséged, bekerít, és mindenfelől ostromol. Eltíponak gyermekeiddel együtt, akik falárid közt élnek, és nem hagynak benned követ kövön, mert nem ismerted fel látogatásod idejét.” (Lk 19,41)

Jézus úgy szerette Jeruzsálemet, hogy megsiratta. Az evangéliumok tanítása szerint kétszer sírt. Barátja, Lázár sírjánál, ahogyan János írja: „megkönnyezte” (edakriússzen, lacrymatus est – Jn 11,35). A Szent Város jövője láttán azonban „elsírta magát, sírára fakadt” (eklauszen, videns civitatem flevit super illam – Lk 19,41). Betániában Jézus megsirata a barátját, akit szeret, itt, Jeruzsálemben megsirat mindenkit. A Szeglegkő sír. Még nem vetették el, de a szeretet forrást fakaszt benne, ahogyan az eucharisztikus kongresszusunk zsoltára róla mondja, Isten városa láttán: „Mindenn forrásom tebenned fakad” (Zsolt 86,7).

Így sír majd Mária Magdalna, közel ahhoz a helyhez, ahol most Jézus sírja őt is. És eljöttek a jelzett napok, amikor kezet emeltek rá, az egyetlen igazra; amikor elítélték az

egyedül bűntelent; amikor gerendálták az ács vállára; amikor kivezették a városon túlra, hogy gonoszterők közé sorolva elszerezzék az élet szerzőjének életét. Visszagondolt arra, amit a templomban mondott: „Jeruzsálem, megölök a prófétákat és megkövezed, aki hozzád küldettek! Hányszor akartam egybegyűjteni fiadat, ahogyan a tyúk szárnya alá gyűjti csibéit, de nem akartátok.” (Mt 23,37)

Az üres sír az élet bizonyságának helye

Föltámadása és megjelenései után negyven nappal ismét az Olajfák hegynél találjuk őt, ott emelkedik tanítványai szeme láttára a mennyebe, az apostolok pedig, visszatérve a városba, az emeleti teremben várakoznak a megígért Szentlélekre. Pünkösdkor Mária, Jézus Anyja körül szövödik az új élet, mely mindenöt megváltozat. Az üres sír is élettel telik meg. A Feltámadott hitében elők úgy járnak oda, mint a bizonyság helyére. Az üres sírt először Mária Magdalna könnye öntözi és kenetének illata tölti be, majd hullámban később érkezik a szeretett és az első tanítvány. Péter lép be először: körültekint és megvizsgál. Utána János: már lát, és hisz. A lepel és az a gondosan összejárt kendő! Igaz, húsvétnak, az Úr feltámadásának végső bizonyságát a vele való találkozások adják. Erett összefoglalás a látó szeretett tanítvány első levele: „Ami kezdettől fogva volt, amit hallottunk, amit a szemünkkel láttunk, amit szemléltünk és amit a kezünkkel tapintott-

beszéde is említi tesz: „Testvérek! Hadd szóljak hozzátok bátran Dávid ősötárol! Ő meghalt, eltemették, és sírja a mai napig itt van nálunk.” (ApCsel 2,29) Mintegy ezer év távol-ságából őrizték a sírját. Miért ne tettek volna ezt meg azzal, akit Jeruzsálem népe virágvasárnapi így köszöntött: „Hozsanna Dávid fiának! Áldott, aki az Úr nevében jön!” (Mt 21,9) Igaz, az ő sírja – feltámadása után – már nem őrizte a testét, de a figyelmes szeretet újból és újból oda-vonzotta azokat, akit nem csak tisz-telték őt, hanem Isten Fiákat imádták. A római példa éppen ezért csak halvány mása lehet: ha már Péter és Pál várton sírjaihoz sokan zarán-dokoltak el hálóból, köszönetképpen, hitük megerősítéséért, és jelölték meg azok falait hitválló karcaikkal, mennyivel inkább tehették ezt az Üdvözítő sírjánál! Alig tíz évvel a Megváltó halála és eltemetése után, 43–44-ben Jeruzsálem ősi falait újab-bal vették körül a város növekedése miatt, és az Olajfák hegye a Golgotával együtt az új falakon belül ekkor már nagyobb védezettséget élvezett. 70-ben aztán bekövetkezett, amit Jézus „megjövendől” – „nem hagy-nak benned követ kövön” –, mert Ti-tusz, Vespasianus császár fia porig rombolta a templomot, amit azóta sem építettek újjá. Újabb csapás 135-ben érte Jeruzsálemet a Bar Kohba-felkelés miatt, amikor Hadrianus császár lerombolta a Szent Várost, és még a nevét is megváltoztatta Aelia Capitolinára. Jézus sírjának környékét is elpusztítják: a koponya formájú (innen a Golgota név), egykor el-hagyott kőfejtőt – melynek oldalába

nál is annak történelmi hitelességét igazolják. Egy évvel később a császár elrendeli a Jézus sírja fölé emelt bazi-likai építését, amit 335. szeptember 14-én szenteltek fel. Közben 324-ben Szent Ilona császárnő Jeruzsálemben zarándokolt, és nagy buzgalommal, módszeresen hozzáfogott a Szent Sír feltárasához. Előkerültek a keresztek, vagyis a földbe ásott oszlopok (stipes), a kereszterendák (patibulum), és később rábukkantak a szen-vedéstörténet eszközeire (felirat, szögek, töviskoszorú). A történeti források hézagosak, és nemelykor ellentmondanak egymásnak, tényen azonban, hogy a megváltás jeles helyein – így Jézus születése (Betlehem) és halála-feltámadása (Jeruzsálem, Golgota) helyén – Konstantin császár rendeletére bazilikák épültek, melyek nagyszerűsége éppen az új kultuszt és főként annak eredetét hangsúlyozta.

E jelben élni fogsz

Az a kereszt, melynek jelében Konstantin császár 312-ben legyőzte Maxentius tárcscsászárt, nemcsak Ró-

mának, hanem az általa alapított „Új Róma” Konstantinápolynak is megadta alapvető eredetvonatkozását, ez pedig Jeruzsálemt. Noha ezt deklarálni a IV. század elején még nem lehetett, mert a birodalom nagyobb része – főként a „konzervatív” római szenátus – még pogány volt, de alapot igényesítettek. A császár akarat – jobbadán politikai meglátásból – helyesen felismerte, hogy az üldözöttek ellenére a keresztenek lassanként kovászként áthatották a korabeli egész társadalmat, az arisztokráciát éppúgy, mint a köznép és a rabszolgák világát. Az új templomok megjelenése láthatóvá tette azt, amiről már mindenki tudott, vagyis a názáreti Krisztust Istenüknek vallók közösségeit. Nagy Konstantin császár Róma püspökének székhelyéül azt a területet jelölte meg és adományozta, mely elég távol esett a Forumtól és rajta a szenátus épületeitől, de a város keleti részén, a Porta Maior közelében mégis méltó környezet volt az Ecclesia számára. Szilveszter pápával együtt az Urbs első kereszteny templomát a Salvator-Üdvözítőnek ajánlják. Az apszismozaik Krisztus-Üdvözítő képe alatt állt a püspök széke. Innét indul a város és környéke benépesítése az új kereszteny templomformával, ami a bazilika. Nem a római pogány hitvilág külső oszlopcsarnokos templomait vették alapul, hanem épített a kívülről jellegtelenn bazilikáformát, mely nem kötődött a valláshoz, hanem különféle ügyintézetek hatalmas helyéül szolgált. Amilyen dísztelen a külső barnás téglafal, belül olyan ékes lett a párhuzamosan futó oszlopsorokkal, melyek a szentélybe vezettek, az Eucharisztia oltárához,

Fotó: Wikipédia

tunk: az élet Igéjét hirdetjük nektek” (1 Jn 1,1). Kijelentése Jézus egész életére vonatkozik, de kiváltságos módon a Feltámadottal való találkozásokra. Arra a tóparti étkezésre is, amikor oly kedvesen kérdezte: „Fia-im, nincs valami ennivalótok?” (Jn 21,5) Kereszteny hitünk tehát apostoli tanúságával épül, de egyébként nyitott mindenre, ami segítheti a hit szilárdságát. Az Úr elment, megváltott és megjelölt embertestével az Atyához tért, de gondosan hátrahagyott pár jelet, valójában a megváltás eszközeit. Ezek alázatos megközelítése komoly segítség a hit megerősítésében. Most e hátrahagyott jelekre figyelünk.

A szeretet felmelegíti a kihűlt helyet

Ha már megölték, legalább a vég-tisztességet megadták neki: eltemették. A temetkezés és annak tisztelete Izrael népe számára kötelező parancs, ahogyan arról Péter pünkösd-

sírokat vájtak, és ahol a gazdag Ari-mateai József átengedte frissen met-szett sírját a Mester testének – most elegygenetik, és új pogány templomot emelnek Aphrodité-Vénusz tiszteletére. Ennek egyetlen magyarázata van: ellehetetleníteni a Krisztus-követők kultuszát, amivel Megváltójuk sírját tiszttelték. Makariosz jeruzsálemi püspök (314–333) ennek „kétszáz éves élő hagyományára” hivatkozik, amikor 325-ben a niceai zsinaton Konstantin császárt arra kérti, hogy bontsa le a Szent Városban a Jézus sírjának oldalanál épített pogány templomot. Cezárei Euszébiós Konstantin élete című írásában szemtanúként számol be az eseményről: „Amint a munkálatok elkezdődtek, és réteget réteg után eltávolítottak, a szemünk előtt tűnt elő a talajból az Üdvözítő feltámadásának tiszteletre méltó és legszentebb emlékhelye” (Vita Constantini 3,28). Az egyháztörténészt valószínűleg a síra rajzolt-karcolt jelek győztek meg, melyek Péter apostol vatikáni sírjá-

Fotó: Fábián Attila

Amikor a pici tettekből nagy csoda születik

Beszélgetés Balog Márta nővérrrel afrikai missziójáról

Balog Márta a Nyolc Boldogság közösségi tagja, több könyv szerzője. Rómában 2013-ban doktorátust szerzett egyházjogból a domonkosok pápai egyetemén, az Angelicumban. 2016 óta az afrikai rendtartomány először. Vele beszélgettünk.

– Kezdettől fogva úgy tervezte, hogy az egész életét Istennek szenteli?

Szatmárnémetiből származom, hitet gyakorló erdélyi református családban nőttem fel. Református lelkésznőnek készülttem. Tizenyolc évesen érettségiztem, és felvételiztem a lelkészkepzőbe, de az isteni gondviselés összehozott egy katolikus imaközösséggel, amely a szegényeket szolgálta. Ez 1990-ben történt, nem sokkal a romániai forradalom után. Az imaközösséggel eljött Budapestre, az egészségügyi főiskolán tanultam, gyógytornász szakon. Amiota az eszemet tudom, minden bennem volt, hogy Isten és az embereket szeretném szolgálni. Tizenhat éves koromban éreztem először, hogy talán szerzetes nővér leszek, de nem vettettem komolyan, mert református közegben nem vagyon foglalkoznak ezzel a témaival. Egy kicsit megijesztett a gondolat, hogy esetleg apáca leszek, ezért szeretem volna minél gyorsabban férjhez menni. Amikor Budapesten dolgozni kezdtettem a főiskola után, egy mozgássérült barátomat elvittem szentségimádásra. Reformátusként nem tudtam, mi történt ott. Mondták, hogy egy órát csendben ülünk a kápolnában. Ezt gond nélkül kibírom, gondoltam. Néhány héten belül ki Rómába, a közösségi előszörön keríték, hogy doktoráljak le eghajzóból. Utána a francia nemzetközi központunkba kerülttem. Itt kérdeztek meg az előszöröm, hogy nem venném-e át egy évre az afrikai tartomány vezetését, mivel az előző tartományfőnök lemondott, és Afrikában nem volt könnyű új vezetőt találni. Akkor már jártam Afrikába képzéseket tartani, és mondtam, hogy nagyon szívesen vállalom a feladatot, egy év nem nagy idő. Bennem volt a kaland utáni vágy, és amúgy is régóta terveztem, hogy egyszer majd Afrikában szolgálom a szegényeket. Az első év után az előszöröm közöttek velem, hogy az afrikai nővérek kérésére szeretnék, ha maradjék, és kineveztek három évre. Most a második mandátumomat töltöm, hatodik éve vagyok Afrikában.

– Hogyan került Afrikába?

Több mint tíz évvel ezelőtt mentem ki Rómába, a közösségi előszörön keríték, hogy doktoráljak le eghajzóból. Utána a francia nemzetközi központunkba kerülttem. Itt kérdeztek meg az előszöröm, hogy nem venném-e át egy évre az afrikai tartomány vezetését, mivel az előző tartományfőnök lemondott, és Afrikában nem volt könnyű új vezetőt találni. Akkor már jártam Afrikába képzéseket tartani, és mondtam, hogy nagyon szívesen vállalom a feladatot, egy év nem nagy idő. Bennem volt a kaland utáni vágy, és amúgy is régóta terveztem, hogy egyszer majd Afrikában szolgálom a szegényeket. Az első év után az előszöröm közöttek velem, hogy az afrikai nővérek kérésére szeretnék, ha maradjék, és kineveztek három évre. Most a második mandátumomat töltöm, hatodik éve vagyok Afrikában.

– Milyen szolgálatokat végez oda-kint?

A közösségeink hat afrikai országban van jelen, nyolc házunk van. A mi apostolkodásunk változatos, minden függ az adott ország vagy egyházmegye szükségleteitől. Afrikában is van, ahol Mária-kegyhelyet tartunk fenn, másutt kórházat, orvosi rendelőt, iskolát működtetünk. Maliban megerőszakolt lányokat fogadunk be. Ez egy többségi muzulmán ország, ahol a gyerekek, a fiatal lányok élete elköpzelhetetlenül nehéz. Az afrikai nővérekkel gyakran mosolyunk azon, hogy

– Lelkileg hogyan élte meg, hogy állandóan az élet legelesettebbjei, legkiszolgáltatottabbjai mellett van?

Marosvásárhelyen a legelső időszakban nagyon nehéz volt szembeülnöm azzal, hogy áldatlan körülmenyek között tartottak a HIV-fertőzött gyerekeket. Lekötözve feküdték a kórházi ágyakon, alig kaptak enni, az alultápláltság küszöbén voltak. Mindenki azt hitte róluk, hogy hamarosan meghalnak, de a skót alapítvány elvitte őket onnan, és legtöbbjük ma is él. Csodálatos volt látni, hogy a családias, kereszteny lelkiségnek köszönhetően hogyan gömbölyödnek, okosodnak ezek a gyerekek. Az első időket valóban nagyon nehezen éltet meg, lázadottam Isten és az emberek ellen, látva ezt az igazságtalan-ságot, a beteg, kiszolgáltatott gyerekeket a borzalmas körfülmények között. Mégis, ebben az időszakban Isten kiegészítette az én emberi gyöngeségeimet, rengeteg örömtől, erőt és kreativitást is kaptam, és útmutatást, hogyan legyek ott mellettük. A legtöbb ember írtózott attól, hogy megérinthez ezeket a gyerekeket, én viszont hagytam, hogy megsimogassanak, megfésüljenek, a délutáni sziesztákon együtt aludtam velük.

vagy lelkigondozással foglalkozom. minden képzettséget tudom kamatoztatni, hiszen mindenhol szegények vesznek körül minket.

– Az afrikai szolgálatával kapcsolatban is felvétődik az iménti kérdés: hogyan hat Önre a betegek, a szegények látványá, a nyomorral, a szenvedéssel, az állandó erőszakkal való szembesülés?

Néha azon szoktam gondolkodni, hogy vagy őrült vagyok, vagy Isten tényleg erőt ad, hogy végezhessem ezt a szolgálatot. Amikor először érkeztem meg a Közép-Afrikai Köztársaság fővárosába, Bangui-ba, hivatalosan már vége volt a polgárháborúnak. Viccesen azt szoktam mondani, hogy Afrikában még biztosan nem olvasták az európai újságokat, amelyek a béke megkötéséről írnak. A testvérek is mondták, hogy már nyugalom van, elmentek a menekültek – egy nagy menekülttábor is fenntartottunk a háború alatt –, úgyhogy mehetek. Szent naivsággal el is indultam. Kiszálltam a gépből a reptéren – amit úgy kell elképzelni, hogy a népligeti buszállomás ötszilagos álonvilág hozzá képest –, és beszálltam az autónka. Onnantól kezde a házunkig a hadsereg által fenntartott úton haladtunk. Amikor lát az ember egy tankot, arra még azt mondja, jól van. De ha utána jön még egy és még egy, egymás mellett sorjának, a platót autókon pedig fegyveres katonákat látni, és ez így meg két kilométeren keresztül, akkor az ember felkiált: Úristen, hová érkeztem?! A közösségi házunk ráadásul Bangui-ban egy muzulmán negyed kellős közepén van. Gyakorlatilag nem hagyhattam el a házat, mert a testvérek mondta, hogy ez

életveszélyes. Bezártak a házba, és ott tartottam a képzéseket, a vizitációt, minden. Amikor utaznom kellett, az előláróm megkérdezte a katonaságot, melyik az a biztonságos út, ahol ki tudnak vinni a repülőtére. Az viszont nagyon szép volt,

hogy amikor este megérkeztem, ötszáz ember várta a templomban. Kérdeztem tőlük, tudjátok-e, hol van Magyarország? Nem, nem tudjuk, volt a válasz. Elmagyaráztam nekik, hiszen az egykori gyarmattartó Franciaországon kívül nem ismerik az európai országokat, ahogyan mi sem az afrikaiakat. Amikor megérkeztem, honnan érkeztem, nagyon elcsodálkoztak, hogy ilyen messziiről eljöttem hozzájuk, a háborúba. Nagy tapsvihar tört ki, és utána elterjedt a városban, hogy Magyarországról jött egy nővér. Ezt ők úgy élték meg, hogy Isten nem hagyja őket egyedül. Én voltam az első fehér apáca, aki elment hozzájuk, mióta kitör a háború. Amikor elutaztam, volt, aki odajött hozzá a reptéren, mert hallott rólam, és aggódva kérdezte: Márta nővér, mit keres a repülőtéren, el akar menni, itt vagy minket?

– Tapasztalatai szerint mennyire igaz, hogy Afrikában az elköpenyítő szegénység és nyomor ellenére is óriási a hit az emberekben?

Afrikában folyamatosan életveszélyben vannak az emberek. A nővértársaim között vannak huszonöt-harminc évesek, akik már az ötödik polgárháborút élték túl. Ezt mi itt el sem tudjuk képzelni. Mivel az életük állandó veszélyben forog, minden nap megtapasztalják, hogy Isten valóban az élet Ura, és kegyeleme, hogy még élnek. Az ő hitük nem dogmatikus, hanem alapvető, megtapasztalt hit: élek, mert Isten létezik. Lehet, hogy nem tudnának olyan szép prédikációkat mondani, amilyeneket mi itt Európában időnként hallunk, de a hitük elementáris, őszinte, és sok örömmel van tele.

– Mit ad Önnek lelkileg az afrikai misszió?

Ez minden attól függ, hogy melyik misszióban vagyok. A Mali Köztársaságban például a népesség 93 százaléka muzulmán, a keresztenyek a lakosság három százalékát teszik ki, közülük másfél százalék katolikus. Maliban a törvények szerint egy kislány már kilencéves kortól férjhez adható. Tíz-tizenegy éves kislányokat akár ötven-hatvan ével idősebb férfinak is odaadnak a szülők harmadik vagy negyedik feleségeknek, mivel a négy feleség megengedett. Ha a kislányok elmenekülnek, az utcára kerülnek. Ha a családban nem erőszakolták meg őket, akkor

az utcán teszi meg ezt velük valaki. Ha egy nagybácsi megerőszakol egy kislányt, és ő teherbe esik, a muszlim törvények alapján a nagybátyja bármikor megölheti, mert tisztaletlan lett. Amikor először találkoztam ezekkel a lányokkal, és láttam a lehetetlen helyzetüket, amiben élnek, határas dühöt éreztem. Ám azóta is hiszem, hogy Isten tényleg ott él köztük, mert Jézus nem hagyja cserben a szegényeit. Kettős érzés van benne. Időnként nagyon dühös vagyok...

– Istenre vagy az emberekre?

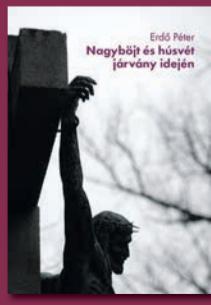
Mindenire, mert ezek a bűnök tényleg égbekiáltóak, és óhatatlanul is felmerül benne a kérdés: Hol vagy, Isten? Tudom, hogy Isten nem küld tüzes nyilakat, de amikor ilyen borzalmas helyzeteket látok, eljátszom a gondolattal, hogy az ilyen bűnökkel elkövetőkre bizony küldhetne, mert szerintem megérdemelnék. Van tehát benne harag, elkeseredés, mert keveset tudunk tenni. Ám az is egyértelmű, hogy az életet szolgáljuk, mert megtanítjuk a gyerekeket írni-olvasni, szakmát adunk a kezükbe, és így lesz esélyük arra, hogy emberhez méltóan élhessenek. Az afrikai missziót úgy élem meg, mintha az evangélium lapjai elevednének meg, mert Jézus ott van. Afrikában az élet egyszerű, hétköznapi, és a minden napokban ott van Krisztus. Európában ezt nem tapasztalunk meg ilyen elementáris erővel.

– Ehhez nekünk is állandó krízishelyzetben kellene élnünk?

Ezt nem mondom. Nyilván Európában is megélhetünk a hitünket, de Afrikában számomra sokkal közelebb van az evangélium a szenvendést, az irgalomra, segítségre szoruló emberek sokaságát látva, és megtapasztalva a sok jót is, ami jelen van közöttük. Kabindában például van egy kórházunk, ahol külön részleg működik az alultáplált gyerekek számára. Egy speciális program alapján etetjük őket több héten keresztül. Tavalyelőtt nyáron lufikat vittem nekik. Az alultáplált gyerekek olyan gyengék, hogy semmit sem tudnak már megemelni. Csak ülnek, sem mozogni, sem nevetni nem tudnak. Amikor először meglátták a lufit, nem tudták, mi az. Fölfűjtük nekik néhányat. A lufi könyű, azt meg tudták emelni, kicsit dobálni egymásnak. Annyira szép volt látni az örömkötést, megtapasztalni, hogy néhány lufi elég ahhoz, hogy harminc-negyven gyerek mosolyogni kezdjen. Európában is van szegénység, nyomor. Afrikában azonban egzisztenciális szinten van jelen az elköpenyítő nyomor, amit mi elköpzelni sem tudunk. Ezért ott egy lufi is boldogságforrás lehet, és tényleg csodát tehet. A pici tettekből nagy csoda születik.

Bodnár Dániel
Fotó: Lambert Attila

AZ UJEMBER KÖNYVESBOLT AJÁNLATA

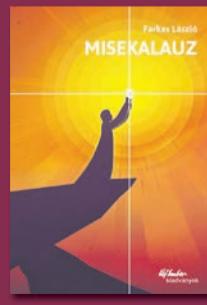
Erdő Péter Nagybőjt és húsvét járvány idején
1290 forint

**Hans Hellström
Svéd Szent
Brigitta**
1490 forint

**A keresztenység
és a koronaválság**
2490 forint

**Farkas László
Misekalauz**
2490 forint

**Maria és Richard
Büchsenmeister
Beszéljünk
ról!**
2190 forint

Webboltunk címe: bolt.ujember.hu

Ujember
kiadványok

Bátran lehetünk kreatívak a hit továbbadása érdekében

Találkozás Csűry Csabával, Fabiny Tamás evangélikus elnök-püspök titkárával

Csűry Csaba görögkatolikus teológus évek óta dolgozik Fabiny Tamás evangélikus elnök-püspök titkáraként, valamint újabban tanácsosaként. Az ökumenéről és a kereszteny üzenet továbbadásáról beszélgetünk vele.

– Örömmel olvashattuk a Magyar Kurír honlapján a nagybőjt középen, hogy Fabiny Tamás püspök úr csatlakozott a járványhelyzetben immár hagyományossá vált napi imádsághoz, amelyet katolikusok kezdeményeztek.

– Mi magunk is nagy örömmel csatlakoztunk a kezdeményezéshez a püspöki hivatal kápolnájában. A járványhelyzet nagy kihívást jelent a világ, az Egyház és az egyén számára, ugyanakkor nagy lehetőség is, hogy átértékeljük az életünket, a kapcsolatainkat. Különösen jó alkalom erre a nagybőjt időszaka, amikor el tudunk csendesedni, amikor oda tudunk figyelni egymásra, amikor odahajolunk a szentvedőkhöz, a nehéz helyzetben lévőkhöz, és az imádság által az Isten elé visszük őket. Kifejezetten fontosnak tartom, hogy a keresztenyek egymással, egymásért és egymásban tudjanak elni és imádkozni, ne egymás nélkül, ne egymás fölén kerekedve és ne egymás ellenében, ahogyan erre Ferenc pápa is utalt egy korábbi szentbeszédében. Szolgáltatunk minden napos, természetes része, hogy ökumenikus kérdésekről egyeztetünk, nem csupán egy-egy feladat vagy esemény kapcsán, hanem számos más összefüggésben is megosztjuk egymással felekezeteink kincseit. Tamás püspök őszinte elkötelezettsége az Egyház egységének, és mindenkor keresi a lehetőséget a testvéregyházakkal való együttműködésre, közösségre. Úgy gondolom, hogy a hazai egységtörökvesek egyik meghatározó személyisége.

– Öntől sem idegen az ökumen szellemisége. Görögkatolikusként hogyan vezetett az útja mostani hivatalába, az Evangélilus Egyházba?

– Az ökumené szellemisége valóban nem idegen számomra. Édesapám családjá régi református némesi család, édesanyám és rokonsága pedig görögkatolikus. Én a hagyományoknak megfelelően református szertartás szerinti keresztséget kaptam, de gyakorlatilag a görögkatolikus templomban és templom mellett nőtem fel, a későbbiekben pedig a gesztyeli római katolikus templomban ministráltam éveken át. Szívesen gondolok vissza Kormos Csaba címzetes esperes, plébános atyára és a gesztyeli hívekre, akik mindig nagy szeretettel vettek körül. A középiskolás éveim alatt bontakozott ki ben nem egy megmagyarázhatatlan vonzalom Isten, az oltárszolgálat iránt, amelynek hatására tanulmányaimat a Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola Papnevelő Intézetében folytatjam. Itt néhány év után körvonalazódott ben nem egy speciális papi szolgálat, a tábori lelkészesség gondolata. Papnövendékként eltöltött hétev után, de még a szeminárium befejezésé előtt Budapestre költöztem, ahol családot alapítottam (amire egyébként a görögkatolikusoknak szentelés előtt van lehetőségek). A teológiai tanulmányaim második ré-

szét már a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen fejeztem be, itt diplomáztam. Úgy gondolom, hogy Isten a lehetőségeken keresztül vezeti, irányítja az életünket, ilyen lehetőségekkel jött a püspöki titkári szolgálat, amelyre jó szívvel mondtam igent három évet ezelőtt. Közel fél éve püspöki tanácsosi feladatokat is ellátok, amit Tamás püspök nyitottságának és bizalmának köszönhetek. Nyilván ez nem egy szokványos párosítás, de nagyon hálás vagyok érte, hiszen az elmúlt évek alatt rendkívüli tapasztalatokat szerezhettem az egyházkormányzat, az egyházipolitika és az ökumené számos területéről.

– Szó esett a református családi gyökereiről. Milyen értékeket említeni meg a református vagy általanosban a protestáns szellemiségből, lelkiségből?

– A reformáció egy olyan korban jött létre, amelyben az Egyház vezetésébe és életébe sok világi, hatalmi elem keveredett. Ezek hatására a lelkéi élet elszegényedett, a vallási szokások kezdtek kiüríresedni. A reformáció nagy érdeme, hogy újra Istenre, a Szentírásra és a személyes hit fontosságára irányította a figyelmet.

– És a görögkatolikus lelkiségből mely lényeges, az Ön számára fontos elemeket emelne ki?

– A test és a lélek imádságba, is-tentiszteletbe való csatlakozásának módjait. Szeretem, hogy a görögkatolikus templomban minden érzékszervemmel be tudok kapcsolódni az Isten dicséretébe. Belépéskor ajánkkal az állványon lévő ikont csókolal illetjük, megérítiük, meghajlunk, keresztet vennünk. Amikor feltektünk, elénk tárul a teljes üdvötet, amelyet az ikonok, az ikonosztáz, a festett falak közvetítenek. Érezzük a tömjén illatát, és eszünkbe jutnak az alkonyati zsolozsma szavai: „Igazodjék fel az én imádságom, mint a tömjénfüst a te színed élé.” Őségházi gyakorlat szerint két szín alatt áldozunk. A közel kétezer év óta változatlan szertartásainknak, csodálatos dallamilágunknak aktív részvétői lehetünk. „Bis orat qui bene cantat” – ismerjük Szent Ágoston híres mondát, ami különösen igaz lehet a bizánci ritusra, ahol énekeljük a szertartásokat. Fontosak az

ilyen testi érzékelések, ugyanis Szent Tamás nyomán erre is mondhatjuk, hogy a természetesre épülhet a természetfeletti.

– Nagy teológusokat idéz. Fontosak Önnek a hitről való tudományos gondolkodás meglátásai?

– Nagyon fontosnak tartom a hit tudományos megalapozását és annak közérthetővé tételeit. A világban

,

Milyen jó, hogy nem kell mindenkor megállítani a tökéletességet hajszolnom, milyen jó, hogy lehetek fáradt, lehet rossz kedvem, átélni a mélyiséget, érezni a távolinak magamtól Istenet. Mi akkor is kellünk Istennek, ha úgy érezzük, ő nem kell nekünk

a szemünk előtt zajlik egyfajta kultúrharc, a keresztenyellenes szózatok hazánkban is aggásztón jelen vannak. A mi feladatunk, hogy a hitünket hitelesen tudjuk megélni és érthető módon továbbadni, hogy olyan alternatív életformát mutassunk fel, ami másokat is elvezet a boldogságunk forrásához, Jézus Krisztushoz. Ehhez szívesen meríték a nagy egyházyaták írásainból, gondolataiból, akiknek tanítása változatlanul aktuális, és igyekeznek ezt kreatívan, mai eszközökkel közvetíteni.

Jézus nem volt „biztonsági játékos”, bátran vállalta a nehézségeket, függetlenül a világ és a vallási elit ellenérzésétől. Belépett az életünkbe, és gyökeresen megváltoztatta. Az Egyháznak is be kell lépnie az emberek életébe, jelen kell lennünk ott, ahol ők vannak, nem zárkóztunk falak mögé. Húsvétkor a rettegő tanítványokat Jézus a bezárt ajtó ellenére is meglátogatta, és azt mondta: „Ne feljetek!” Sokszor az az érzésem, hogy mégis félünk, mégsem merünk meglépni újszerű dolgokat, inkább a templom biztonságát nyújtó falai között maradunk,

nem lépünk ki a komfortzónánkból. Tomás Halik prágai vallásfilozófus idézi fel Bergoglio bíborosnak – a későbbi Ferenc pápának – azt a predikációját, amelyet egy nappal a pápává választása előtt tartott az ismert bibliai szakaszról: „Jézus az ajtó előtt áll és zörget” (Jel 3,20). Ő ezt mondta: „Krisztus az ajtónál áll és kopogtat. Krisztus azonban ma belülről kopogtat, az Egyház ajtaján, és ki akar menni.”

Bagdy Emőkétől hallottam nemrég, hogy amikor megszületünk, reflexszerűen kötődünk azokhoz, akik körülvesznek bennünket. Ezt támasztja alá például a fogóreflex, ami annyira erős, hogy az újszülött egy felnőtt ujjára rászorítra, és abba kapaszkodva akár a teljes súlyát is képes megtartani. A fiataloknak is el ez a reflex, keresik a kapaszkodókat, a közösségeket, és ha az Egyház nincs jelen az életükben, akkor rossz társaságba és ideológiákba fognak fogódzkodni. A fiatalok körében talán a legnagyobb problémát az identitás válsága jelenti, amelynek építésében szintén óriási feladataink vannak. Nem csupán a kereszteny, katolikus közösség tagja vagyok, hanem egy nemzetnek, egy hazának is a felelős állampolgára. Bátorítanunk kell őket olyan egyéni és közösségi tevékenységek gyakorlására, amelyek az otthon, a szülőföld, a haza és a magyar-ságunk megismeréséhez, megbecsüléséhez vezetnek. Alakuljon ki benünk a közösségekhez való tartozás, a hazaszeretet. Ez a két küldetés véleményem szerint elválaszthatatlan egymástól. Házat, hazát, Egyházt építeni, de mondhatnám visszafelé: Isten, hazát, családot szolgálni. Erre, úgy gondolom, számos lehetőség áll rendelkezésre, és számos jó példát is láthatunk. Talán ebben is a jelenlét a kulcs. Jelen vagyok a világban, az Egyházamban, a közösségekben, és segítem azokat a magam hivatásával, képességével.

– Ön szerint milyen lehetőségek adódnak a hit továbbadására a mai világban, különösen, ha a fiatalok felé próbálunk nyitni?

– A mostani helyzetben a személyes jelenlét meglehetősen korlátozott, de jó lehetőséget és teret adnak erre a különböző közösségi oldalak. A Facebook már az idősebb korosztály számára is ismerő, az Instagram és a TikTok talán kevésbé. Fon-

tosnak tartom, hogy a közösségi jelentésem ne csupán öncélú legyen, ne csak magamról osszak meg különböző tartalmakat, hanem teret adjak az Egyházzal és a hittel kapcsolatos kérdéseknek is. Ennek érdekében indítottam el az Instagram-oldalamon *A teológus válaszol* rovatot, ahol szabadon és anonim módon tudnak kérdéseket föltenni az érdeklődők. A tapasztalatok azt mutatják, hogy óriási igény van erre, számos kérdés érkezett a sztorikon és privát üzenetek kerestől. A rovatot átvittük a *Szólj be a papnak* Instagram-oldalára is, ahol a legkülönbözőbb témaiban érkeznek kérdések, mint például a bőjt, ördögüzés, szexualitás, morálteológiai kérdések, gyónás, házasság, ökumené és így tovább. Természetesen vannak olyan élet-helyzetek, amelyeknek megoldásához már pap vagy lelkivezető szükséges, ezekben az esetekben az illetékes plébánost, parókust, lelkészt ajánlom, vagy egy általam személyesen ismert, jó lelkiatyát. A TikTokot nemrég kezdtem el használni. Itt nem foglalkozom közvetlenül vallási témaikkal, a cél inkább az, hogy megmutassam, egy teológus is ugyanolyan ember, mint mindenki más, közel van, megszólítható, ismeri az aktuális trendeket. A zene világán keresztül próbálok kereszteny üzenetet adni.

Tehet úgy gondolom, hogy számos lehetőség van az Egyház tanításának mai módon való átadására, az emberek megszólítására. Nincs bevált recept vagy biztos módszer, mindenki a saját képessége, tehetsége által tud leginkább hozzájárulni az evangélium közvetítéséhez.

– A járványidőszak mindenki számára megterhelő. Ön milyen gondolatokkal segítene másokat, hogy keresztenyként képesek legyenek helytállni a Covid idején is?

– Ez egy rendkívüli időszak mindenünk számára, megannyi terhet hordozunk, nemcsak a testi, de a lelkéigészségünknek is nagy próbája ez. Eszembe jutnak Izajás próféta szavai: „A megroppant nádat nem törí le, a pislákoló mécsbelet nem oltja el, még győzelemre nem viszi az igazságot” (Mt, 12,20). Isten hatalmas ereje akkor mutatkozik meg igazán, amikor mi magunk kiszolgáltatottak, sérülékenyek, gyöngék vagyunk. Milyen jó, hogy nem kell mindenkor megállítani a tökéletességet hajszolnom, milyen jó, hogy lehetek fáradt, lehet rossz kedvem, átélni a mélyiséget, érezni a távolinak magamtól Istenet. Mi akkor is kellünk Istennek, ha úgy érezzük, ő nem kell nekünk. Akkor is szól hozzáink, ha nem halljuk meg. Nem kell állandó lelkei magasságokban lennünk, sőt! Talán még értékesebb is úgy imádkozni, Szentírást olvasni, vagy elmenni egy istentiszteletre, ha kedvetlenek vagyunk. Az erőtlenség állapotában Isten erőssé lesz az életünkben. Ha megroppantunk vagy éppen csak pislákol lelkei életünk mécsese, akkor se csüggédjünk, mert Isten reményt és jövőt ad a benne bízónak, és megöriz bennünket a nehézségek, kísérletek között is. Akiket Isten igazán áldássá tett az emberek számára, mind átélték az összetörést, a bukást, a gyengeséget, és azután a helyreállítást. Igy válhatunk mi is áldott eszközökkel a Teremtő kezében.

Körössy László
Fotó: Merényi Zita

Isten mint alap és szakadék

Beszélgetés Patsch Ferenc jezsuita teológussal

Patsch Ferenc jezsuita szerzetes, pap a Pápai Gergely Egyetem fundamentális teológia tanszékének vezetője. Hivatásáról, jezsuita identitásáról, Rómáról, a filozófiáról, a biztonságról és a bizonytalanságról, húsvét titkáról kérdeztük.

– Hamarabb lett pap, mint jezsuita. Miért döntött a papi hivatás mellett?

– Ez nehéz kérdés. Ha nem felnék, hogy rossz néven veszi, szívesen visszakerdeznék: Ön miért házasodott meg? Ezek zavarba ejtő kérdések. Ha ugyanis valaki pontos és határozott válasszal tud szolgálni, egzakt magyarázatot képes adni arra, hogy miért ment papnak, vagy miért pont ezt a lányt vette feleségül, vagy miért éppen ehhez a fiúhoz ment hozzá, akkor azt a választ egy kicsit gyanúsnak érezzük. Es szerintem jogosan. Én például visszanézve úgy látom, hogy inkább egyfajta bizonytalan vonzásnak engedelmeskedtem egész életemben. Olyan ez, mint a szerelem, csak anyagtalanabb. Emlékszem például, hogy még egészen kicsi koromban egy családi kiránduláson betértünk Egerben a bazilikába. Teljesen megbabonázott a templom hangulata, az épület szépsége, nagysága. Nehéz erről pontosan számot adni. Gimnazistaként aztán olyan papokat ismertem meg, akikre szerettem volna hasonlítani. Például Kuklay Antal atyát, aki tudós művészettörténész, és akkoriban egy kis zempléni falu plébánosa volt. Az ifjúsági hittanon megéreztem a kereszteny közösségi erejét. Erős imatapasztalataim is lettek. A pályaválasztás körfűlön időben aztán ezek az elmények valahogy felerősödtek – hát, így alakult. Mai fejjel azt mondjam: gondviselés volt – *providentia*. Mársként is történettel volt. Csak viszszatekintve áll össze a kép. Számonra a hivatás olyan, mint a költő ihlete: nem lehet bebiztosítani, csak figyelni rá, és érzékeny antennával igyekezni hűségesnek maradni hozzá. Ha elindultál, próbálod tartani az irányt. Ma is erre a halk hívásra igyekszem figyelni. Ha leülök imádkozni, felerősödik, de mindig törékeny marad, olyan, amit könnyen elnyom a világ zaja, a napi feladatok. Nagyon hálás vagyok azért, hogy Isten minden állhatatlanságom ellenére – mindenkor megőrzött ezen az úton. Nem hagyta, hogy tartósan világi dolgokkal csillapítsam a szívem nyugtalanságát.

– Huszonhét éve szentelték pappá a Váci Egyházmegye szolgálatára. Jelmondatával – „Az igazság szabaddá tesz benneteket” (Jn 8,32b) – mit szeretett volna kifejezni?

– Akkoriban teljesen az igazság keresésének bűvölétében éltem. A szegedi teológiai főiskolára küldtek tanulni, és – sosem felejttem el – ott már az első filozófia-előadásom az az érzésem támadt, hogy én pontosan ezt kerestem, ezért jöttem ide. Turay Alfréd professzornál hallgattam a legfontosabb bölcsleti tárgyakat: az is-

meretelméletet, az ókori és középkori filozófiatörténetet, a filozófiai istentant, no meg a metafizikát – örökre hálás vagyok érte. Fel is épült bennem egy nagyszerű, skolasztikus alapokon álló szellemi épület, ami talán a középkori katedrálisokhoz hasonlítható: minden a helyén volt benne. Leányúgözött a kereszteny gondolkodás rendszere. Varázslatosnak találtam azt az ellentmondásmentes logikai szintézist, amely ötvözte Szent Tamás gondolatait a modernekkel, elősorban Kanttal és Husserrel.

Másodévtől azután Budapesten tanulhattam tovább. Itt sok új hatás ért. A barátaimmal átjártunk az ELTE-re, ahol Nyíri Tamás és Fehér M. István professzorok voltak rám a legnagyobb hatalassal. Itt szélesebb összefüggésbe került, amit addig egyedül igaznak hittem. Eltűnt a logikai köhézi, pontosabban kiélezült a tudomány egy művészibb felfogásával. Ezt az új tapasztalatot

próbáltam megfogalmazni az első filozófiai és teológiai dolgozataimban. Azt is észrevettem, hogy fokozatosan egyre jobban el tudom viselni a felszínre került ellentmondásokat és paradoxonokat. Az evangélium ugyanis nem a számítanárok logikájának engedelmeskedik. Nem kell mindennek stimmelnie, van helye az érthetetlennek, a paradoxonnak, a misztériumnak is. A bibliai Isten titokzatos, logikálatlan, sokszor érthetetlen. Olyan, mint az élet. A későbbi római tanulmányaim is ehhez adtak hozzá. Azóta az a megyőződés alakult ki benne, hogy hinni Jézus Krisztusban valójában az egyre teljesebb szabadság és személyes elköteleződés útja. Valahogy úgy, ahogy a házak sem akkor a legszabadabbak, ha maradéktalanul kontrollálni tudják egymást, hanem akkor, ha egyre érettebb elköteleződés-sel újra és újra igent mondanak egymásra. Az V. században Szent Ágoston ezt úgy mondta: *Ama et fac quod vis!* – Szeress, és tégy, amit akarsz! Az elkötelezettség nem ellen téte, hanem feltétele a szabadságnak és a szeretetnek.

– A millenniumi évben lépett be a jezsuita rendbe. Mit jelent jezsuitának lenni, mi az identitásának a lényege?

– Amikor hat év papság után szerzetesrendbe léptem, úgy éreztem, hogy számonom ez a mélyebb, személyesebb elköteleződés következő lépése. A jezsuitánál a rendtörténet kezdetei óta szokás, hogy már felszentelt papok is jönnek a rendbe. Loyolai Szent Ignác első társai között is akadt, aki már pap volt, Fáber Péter. Én a Váci Egyházmegyei előből léptem be, és az akkor

püspök, Keszthelyi Ferenc egyből elengedett. Máig hálás vagyok a nagyvonalúságáért. Talán azért reagált így, mert ő maga is szerzetes volt, tudhatta, mi az. Egyébként én nem látok minőségi különbséget a különböző életállapotok között az Egyházban. Személyes hivatás dolga, hogy valakiből házasebber, pap vagy szerzes lesz.

S hogy mit jelent jezsuitának lenni? Hm... Ezek nagyon személyes kérdések. Számon-

szerintem az egzisztenciafilozófia egyik leágazása, ami még a XX. század második felében is nagyon jelentősnek számított Európa-szerte, éppúgy, mint a marxizmus, a posztstrukturalizmus és a fenomenológia. Az angolszász világban ezzel szemben, elsősorban Wittgenstein nyomán, a nyelvanalitikus filozófiát műveltek. Az utóbbi időben nemileg átrendeződtek a viszonyok. Mára az egzisztenciafilozófia beépült a közgon-

nagy részt magányos tevékenység. De azért havonta kétszer találkozom egy házacsporttal. Ezek a fiatal olasz házaspárok fontosak nekem, és nemcsak én adok nekik, hanem ők is nekem, legalább annyi: hozzásegítenek, hogy az elefántcsonttoronyba zárva se szakadjak el teljesen a tényegélet realitásától.

Róma emellett a világgyűház adminisztrációs középpontja, ennek jelentőségét aligha lehet eltúlozni. Itt van-

a nagy nemzetközi szerzetesrendek központjai, a nagy egyházi egyetemek, az egyházmegye működését segítő dikasteriumok, valamint sok olyan intézmény, ami a laikus keresztenyek számára is vonatkoztatási pont. Aztán itt van a mártírok Rómája: a katakomák és Szent Péter sírja a vatikáni bazilikában, ami kétezer éve kultusz-hely. Ennek máig óriási spirituális kisugárzása van, a nem hívők is megérzik. A pápa pedig olyan planetáris spirituális vezető, aki páját ritkítja planetáris korunkban. Ő jelképezi és ő hivatott összetartani a világgyűházat. Bár arról azért nem vagyok egészen meggyőződve, hogy az igazán előremutató indítások mindig Rómából jönnek...

– Hanem honnan?

– Elég világos jelei vannak annak, hogy a világgyűház demográfiai súlypontja az északi féltekéről a déli féltekére tevődik át. Tehát ma Latin-Amerikára és főleg Afrikára kell odafigyelni. Hogy úgy mondjam, fokozatosan változóban van az Egyház színe. Ez már a Gregoriana egyetem hallgatóin is látszik. Huszonöt éve, amikor először léptem át ennek az intézménynek a küszöbét, még csak elvétve voltak hallgatók a fekete kontinensről, mára pedig tíz százalék fölötti az arányuk, és gyorsan növekszik. A valódi éltető impulzusok tehát szerintem egyre inkább a perifériáról erkeznek. Más kérdés, hogy Ferenc pápával a periféria juttat el a központba. A központ dolga ebben a helyzetben, hogy odafigyeljen az új indításokra, mérlegre tegye őket, és igyekezzen hangot adni közülük azoknak, amelyeket a Szentlélek indításának ismer fel. Nem véletlenül hangsúlyozza a II. vatikáni zsinat is, hogy az Egyház állandóan megújul, mert a Lélek „szüntelenül megújítja” (vö. Lumen gentium 4). Ezt fejezi ki az *Ecclesia semper reformanda est* (az Egyház minden megújításra szorul) tétele, ami időközben teljes polgárjogot nyert a katolikus teológiában is.

– Oktatóként a mindennapokban számos nemzet pap-növendékét tanítja. Rómában járva az utcán is szembeötlő, hogy mintha a régi formák iránti vonzódás lenne kézzelfogható a pápáságra kézszűlők életében. Mivel magyarázza ezt a jelenséget?

ra talán azt, hogy tartozom egy közösséghöz, amelynek azonosulni tudok az értékeivel. A jezsuitáknál a fogadalmas közül az engedelmeség a legfontosabb és a legnehezebb is. Aki viszont hiszi, hogy az előljáróján keresztül Jézus Krisztusnak engedelmeskedik, az minden áldozatra képes. Szerintem egyébként a házakos életében is van hasonló. Isten időnként nekik is „parancsol” valamit, leginkább a családi vagy a munkahelyi körülmények által. A házastársuk vagy a jegyesük iránti szeretetből például soha mondának le új munkahelytől, ösztöndíjról, az úgynevezett önmegvalósítás szokfele formájáról. minden szeretetben van áldozat, ám lelkismeretünk halk szavára hallgatni egyúttal a legnagyobb belső szabadság és boldogság forrása is.

– A XX. században a katolikus teológia megújulásának egyik kulcsa a perszonálista filozófia volt. Ma milyen irányzatok hatnak a teológiára?

– Ez nagyon izgalmas kérdés, ami hosszú kifejtést érdemelne. Hadd legyek most mégis nagyon szűkszavú. A perszonalisták – Martin Buber, Emmanuel Lévinas és mások – az emberi személyt állították a figyelem középpontjába. Ezzel előtérül lendületet adtak egy sereg teológiai tudományágnak, például a morálteológiának. Az erkölcsi teológusokonnantól kezdve bátoroságot merítettek annak kimondásához, hogy az emberi szexualitásnak nem egyetlen funkciója az utódok nemzése, hanem más emberi dimenzióknak is fontos szerepe van benne, például az intimitásnak. A perszonálista irányzat egyébként

– Igen, ez egy viszonylag új jelenség. Azt szokták mondani, hogy a II. vatikáni zsinat idején az inga a változás irányába lendült ki, most pedig visszalendült. Ma inkább az állandóságra, a biztonságra van benünk igény. Szerintem egyébként ez azzal is meggyárhatalt, hogy a nyugati társadalom szélsőségesen liberális, demokratikus és megengedő, és az embernek határozott fogódzópontokra van szüksége, ha nem akar elsdörödni. Ez igaz a papi és a szerzetesi hivatásokra is. A világos útmutatásoknak ezért ma nagy keletje van – bár engem nem annyira vonz a leegyszerűsítés. A mai kérdések ugyanis bonyolultak, szerintem ki kell bírni a velük járó bizonytalanságot. De megértem, ha valaki a múlt iránt érez vonzódást. Amíg a társadalomban merev formák élték, addig az emberek inkább a szabadság után vágyaikoztak, hát, most fordult a kocka. Mindenesetre tény, hogy ötven-hatvan éve a teológiaprofesszorok jellemzően vaskalaposabbak voltak a hallgatóiknál. Ma esetenként ez fordítva van. Én úgy látom, hogy türelemre és megértésre készségre van szükség mindenki iránt. Hiszen a hiteles keresésben minden van valamennyi eleme az igazságnak, s ha ezt elismerjük, a másik rendszerint megnyugszik tőle.

– Várhatóan az idei nagyhét és a húsvéti ünnepünk is a pandémia szorításában fog telni. Milyen üzenete van Krisztus megváltó szenvédéénének, kereszthalálának és feltámadásának 2021-ben?

– Hadd fordítsam le a magam számára ezt a kérdést. Miben is reménykedem én magam? Hát, ha csak a védőoltásban, akkor rossz lóra tettem. Az ugyanis nem ad tartós biztonságot. Hiszen még a maszkot nem vehetjük le, hiába vagyunk beoltva! Jöhét egy új vírusváltozat, és minden kezdődik előlről. Persze nem azt mondjam, hogy fölöslegesek az előírások – szerintem nagyon is fontosak! Hanem azt, hogy bármilyen lélegzetelállító eredményeket produkál is az orvos technológia, nem ad végső biztonságot. Élni ugyanis veszélyes. minden pillanatban ki vagyunk téve a bizonytalanságnak, a törékenységeknek, a betegségeknek és a halálnak. A hívő ember ezért Istennel számol. Ó tartja alapnak. Csakhogy – és itt jönnek a bonyodalmaik – ő olyan alap, amelyre a szó szoros értelmében nem lehet ráépíteni. Jól fejezi ki ezt a német *abgrund* szó, ami egyszerre jelent alapot és alaptalanságot, szakadékot is. A hívő válasz ezért szerintem a bizalomteli ráhagyatkozás arra, aki fentart, bármit hozzon is az élet. Abba kapaszkodom, aki értem szenvédett, kereszthalált halt, de legyőzte a halált, és örökéé él: Jézus Krisztusba. Ezen a pandémias húsvéton is az ő nevét szeretném az Olvasók lelkére kötni.

Kuzmányi István
Fotó: Lambert Attila

Kiadványaink digitálisan is elérhetők!

Új Ember: 1 évre 7000 Ft • fél évre 3600 Ft • negyedévre 1900 Ft • 1 hónapra 650 Ft
Adoremus: 1 évre 3420 Ft • fél évre 1740 Ft • negyedévre 885 Ft
 Érdeklődés, előfizetés: terjesztes@ujember.hu

Nem tud dönten? Mi megkönyítjük a választást.

**AJÁNDÉKOZZON UTALVÁNYT,
MELY LEVÁSÁROLHATÓ AZ *Új Ember* KÖNYVESBOLTBAN.**

ELÉRHETŐSÉGEINK:
1053 Budapest, Ferenciek tere 7-8. (Kárpátia-udvar)
Telefon: (06/1) 266-0845; webb bolt: bolt.ujember.hu

**SZENTMISE-KÖZVETÍTÉSEK
ELŐBEN**

A Magyar Katolikus Püspöki Konferencia 2020. november 9-ei közleményének 2. pontjában olvassuk:

„A jelenlegi, kivételes helyzetben is érvényesek a Kategizmusban (KEK 2183.) és Az egyházi törvénykönyvben (CIC 124. k. 2. §) található előírások, amelyek szerint ha valaki számára súlyos okból lehetetlenné válik az eucharisztikus ünneplésben való részvétel, igen ajánlatos, hogy helyette töltön kellő időt imádsággal – a Szentírás olvasásával, zsolozsma végzésével vagy más imával, emlékedéssel – egyénileg vagy a családban. Bár a szentmisén való részvétel nem helyettesíthető, több helyen van online vagy televíziós műsorokból, hogy megerősítést, vigasztalást és bátorítást nyerjenek azok, akik most nem tudnak részt venni vasárnapi és ünnepnapi szentmisén. A közvetítések rendjéről felületeink folyamatosan tájékoztatást adunk.”

Az alábbiakban a teljesség igénye nélküli közöljük, hogy mely magyar és idegen nyelvű szentmise-közvetítésekbe lehet bekapcsolódni.

TELEVÍZIÓK**Duna Tv**

2021. március 14-étől minden vasárnap 11 órakor közvetítéken szentmisét.

Apostol Tv

Hétföldön szombatig 8 órától (elő) és 17 órától (ismétlés), vasárnap 10 órától (elő) és 17 órától (ismétlés). Nézhető a www.apostoltv.hu oldalon. Továbbá a Magyar Telekom országos hálózatán, a magyarországi Digi kábelhálózatán Budapeston és vonzáskörzetében, a Vodafone hálózatán Budapest XI. kerületében, a Parási teljes hálózatán és Szécsény környékén is fogható.

EWTN/Bonum Tv

Mindennap magyar nyelven: 8.30-kor (elő), 12 órakor (ismétlés), 17 órakor (elő), 20 órakor (ismétlés). Mindennap angol nyelven: 14 órakor EWTN Daily Mass (elő) az EWTN központjából, Alabamából (USA). Megtalálható a nagyobb

ÁLLÁS

A ZALAEGERSZEGI SZÜZ MÁRIA SZEPLŐTELEN SZÍVE PLÉBÁНИA kántort keres. Jelentkezés fényképes önéletrajzzal és a munkabérígény megjelölésével a zeg3@martinus.hu e-mail-címre küldött levélben. Bővebb információ: <http://zeg3.martinus.hu>

RÉGISÉG

PAPÍR- ÉS FÉMPÉNZT, bályeget, képeslapot, papírrégiséget és más régiségeket vásárolunk, illetve árverésre átveszünk. Budapest VI. kerület, Andrássy út 16. T.: 06/1-266-4154 – nyitva: hétfő-szerda 10-17, csütörtök 10-19 óra között.

SZÍNHÁZAK RÉSZÉRE mindenmenn régiségek vétele kész-pénzben. T.: 06/30-419-2713 antiklakberendezes.hu

HÍMZÉS

GYERMEKEK himzésoktatásához kisterítők vásárolhatók. T.: 06/20-373-5203

TÁRSKERESŐ

34 ÉVES, kisgyermek egyedül nevelő, diplomás, rk. hitét gyakorló, Fejér megyei nő keres 40 éves korig diplomás, rk. hívő, káros szenvédélyektől mentes, becsületes férfit házasság, családalapítás céljából. E-mail: magocsa2020@gmail.com

SZOLGÁLTATÁS

FOGSOROK, hidak készítése, javítása, szükség esetén háznál is. T.: 06/1-213-5726

KERTGONDOSZÁST vállalok Budapesten. T.: 06/30-812-1121

Kiadja a Magyar Kurír
 Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág, előfizethető a kiadónál, a postán és a Digitalstandon
 ISSN 0133-1205

KÉZIRATOKAT NEM ÖRZÜNK MEG
 ÉS NEM KÜLDÜNK VISSZA.
 LAPZÁRTA: 2021. MÁRCIUS 29.

Főszerkesztő felelős kiadó: Kuzmányi István
 Lapszerkesztő: Baranyai Béla • Lapszerkesztő-helyettes: Körössy László
 Szerkesztők: Agónia Szonja, Benke Zsuzsa, Bodnár Dániel, Bókay László, Borsodi Henrietta, Székács István, Thullner Zsuzsanna, Trautwein Éva, Vámosy Erzsébet, Verestói Nárcisz
 Olvasásértők: Koditek Bernadett
 Korrektor: Mester Zsolt • Törles: Bükovszki Antal
 Szerkesztők és kiadóhivatal: 1068 Budapest, Városligeti fasor 42.
 Postacím: 1406 Budapest, Pf.: 100 • Tel.: +36/1-317-3933
www.ujember.hu • e-mail: ujember@ujember.hu

Ünnepi üzenetküldő

Köszöntse szeretteit az Új Ember hasábjain!
 Üzenjen **húsvétra**, névnap, születésnap, házassági évforduló alkalmából, küldje meg gratulációját gyermek születéséhez, sikeres vizsgához vagy más örömteli pillanathoz!

Rövid üzenetében küldje el az ünnepelt nevét és a települést, ahol él, az aprohirdetes@ujember.hu címre.

Levelében, kérjük, adja meg a pontos nevet és címet, melyre kiállíthatjuk számlánkat.
 Egy üzenet díja 3000 Ft, amit átutalással vagy csekken tud befizetni, a befizetés beérkezése után sorait legközelebbi lapszámunkban megjelentetjük.

Ünnepeljen velünk – várjuk jelentkezését!

**Piliscsabán
a Nagyboldogasszony Ház
idősek otthona**

festőien szép környezetben, kiváló közlekedési adottságokkal, színvonalas ápolás-gondozás biztosításával, nyugodt, családias légbőrben várja hölggy lakók jelentkezését.

2081 Piliscsaba, Kálmán király útja 15.
 Tel.: +36 30 816 0205
 E-mail: nbahaz@invitel.hu

**TRADICIONÁLIS
HARANGOK ÖNTÉSE**

GOMBOS MIKLÓS ÉS FIA, FERENC

Ref.: www.harangentes.hu

Cím: 2162 Órbottyán, Rákóczi u. 134. Pf. 10.
 Mobil: +36 30 948 9575 | +36 30 728 8161

Tel.: +36 28 360 170

E-mail:

gombosmi@harangentes.hu | info@harangontode.hu

**AZ ANGYALFÖLDI
SZENT MIHÁLY PLÉBÁNIÁN
LEHETŐSÉG VAN MÁR
SZÓRÓURNÁS TEMETÉSRE IS!**

A hamvak egyházi szertartás keretében történő elhelyezése
egyszeri díj ellenében történik, sírhelymegváltási díjjal a továbbiakban nem kell számolni.

ELÉRHETŐSÉGEK:
 1131 Budapest, Babér utca 17/B • 06 1 350 6371 (irodaidőben hívható:
 kedd, csütörtök: 15:30-18:30, szerda: 9-12 óráig)
plebania@szentmihaly.hu • szentmihaly.hu

**ANGYALFÖLDI
SZENT MIHÁLY PLÉBÁNIA**

Könyvesbolt: 06/1-266-0845; konyvesbolt@ujember.hu

Médiajánlat kérhető: 06/1-317-3933; hirdetes@ujember.hu

Közlemények, gyászjelentések, apróhirdetések feladása:

+36/1-317-3933; aprohirdetes@ujember.hu; <http://ujember.hu/aprohirdetes-feladasa>

Előfizetés, terjesztés: +36/1-235-0484; +36/1-633-3790; +36/1-633-3132; terjesztes@ujember.hu

Előfizetés megrendeléséhez kérjük, vegye fel a kapcsolatot kollégáinkkal a fenti előfizetéségek valamelyikén.

Egyéni egypéldányos előfizetés belföldről negyedévre: 4050 Ft, fél évre: 8100 Ft, egy évre: 16 200 Ft.

Magyar Kurír 10700732-68366180-51100005 (CIB Bank).

Vezess, Uram, vezess engem

Az ország legkülönlegesebb keresztútján

Kopár a március eleji táj az Öreg-Gerhán. A hamuszürke ég alatt Krisztus keresztre körül csupasz ágakkal az égre nyújtóznak a fák. Teljes a csend, az alkonyatban hallgatnak a madarak. A természet várakozik, de a száraz avart átütő ibolya, az apró rügyek már a megújulás igéretét hordozzák. Keresztutat járunk Nyúlon, ebben a Győr és Pannonhalma között fekvő faluban és a települést körülölelő Sokorói-dombságban. Tizenhárom kilométeres körtúrával fűzték össze itt az elmúlt századokban engesztelésül, hálául, fogadalomból felállított kereszteket. A keresztút, amely végighalad a településen, érinti a falut körülölelő magaslatokat is. A löszményutakon, meredek kaptató-

család, egyházközösségi tagok vették a pártfogásukba, szívesen áldoznak a szükséges felújításokra is. Évente végegigjárjuk a keresztutat a faluközösségből jelentkezőkkel, de látogatókat is szívesen fogadunk.”

A mi tájékozódásunkat is Szűcs Mihály segítette. Egyrészt a személyes beszélgetéssel, másrészről az általa összeállított kiadvánnyal, amely megtalálható a település honlapján is (www.nyul.hu). A könyv nemcsak az útvonalat írja le, hanem gazdag betekintést ad Nyúl történetébe: bemutatja a falu híres szülötteit, és a foglalkozására nézve földrajzán szerző szakmai alapossággal írja le a környék geológiai érdekességeit is. A keresztúton a tájékozódást egysé-

kereszt 1992-ben készült el, az előző plébániós, Szuchentrunk Mihály eszperes áldotta meg. A szocialista időkben egy vörös csillagos oszlop állt a helyén, a nyúliak a rendszerváltás után távolították el onnan. Ötven méterrel arrébb találjuk a harmadik stációt – Jézus először esik el a kereszttel –, a nagynyúli keresztet. Felirata szerint 1854-ben állította Szűts András a falu végére, mert akkor még itt végződött Nagynyúl. Később a feszületet két ízben is felújították. Az út a negyedik stációhoz – Jézus az édesanyjával találkozik – a főút mentén vezet, részben a most épült Győr-Pannonhalma kerékpárúton. A feszület a határban áll. Mai helyén már az 1784-es térkép is keresztet jelöl, így ez lehet a község legrégebbi út menti feszülete. Az egykori pléhkrisztushoz 2008 őszén vonultak ki körmenettel a község lakói, ekkor újult meg a feszület. Az ötödik stációhoz a hegy irányában vezet az út. Mielőtt elhagyjuk a Küsső-Incső házait, tehetünk egy rövid kitérőt. *Gaudete in Domino semper* (örvendjetek minden napig az Úrban) – hirdeti egy szépen felújított épület, a győri püspökség egykori szőlőjének présháza. A ház ugyan már gázadt cserélt, de nyúli öregek elbeszéléseiből tudjuk, hogy Apor Vilmos sokszor megfordult itt, s ha kellett, példát mutatott a kispapoknak a fizikai munkából. Ezért viseli ez az utca a vártnál főpap nevét. Szőlők, présháza, hévégi házak mellett haladunk tovább, gyönyörködve a feltároló panorámában. Így jutunk a gerhai kereszthez, az ötödik stációhoz: Cirenei Simon segít Jézusnak. Itt asztalok, padok várják a pihenni vágyókat. Továbbra az út egyre mélyül, a csapadékvíz hatására lassan löszményúttá változik. Az Öreg-Gerhában járunk. Fölöttünk összeérnek a kétoldalt behajló, még lombtalan akákok. Ahol a Kis-Gerha az Öreg-Gerhával összefut, egy elhagyott bánya hat-nyolc méter magas homlokfalához érünk, ahol színpompás tol-

szerint a feleségével és három gyermekével is végzett. Csak a legkisebb hagyta életben, felnőve ó állítatta ezt a feszületet. A majd kilenc évized alaposan megviselte az egykori keresztet, így teljesen új feszület készült a régi helyett. A mélyútban a dombon felfelé visz tovább az út a Héma-tető gerincére. Száznyolcvan méter magasan járunk, csodálatos kilátással a Győrtől Pannonhalmáig elterülő tájra. Így jutunk el a községtalán leghíresebb látnivalójához, Európa egyik legnagyobb, meredek falú omladékvölgyéhez, a Szurdikhoz, amely a Nyúlhely természetes kapuja. A Szurdik lényegében egy 650 méter hosszú, 40-60 méter széles, és 20-30 méter mély óriásszakadék, amely fokozatosan alakult ki az utóbbi százötven-kétszáz évben. A folytatásban az út tovább emelkedik, így érjük el a kilencedik stációt – Jézus harmadszor esik el a kereszttel – jelképező keresztet a Szent Donát-kápolna mellett. Öreg, védett hársfák árnyékában húzódik meg a nyúlhelyi kápolna. Szentélye a római korban vártnál lett püspököt ábrázoló oltárképpel együtt 1710-ből való. Szent Donátot a szőlők védőszentje-ként tisztelik. A nyúliak élete évszázadon át összefonódott a szőlőtermesztéssel. Ennek vetett végett

amelyet az Ács család állítatott. Az egykori Kisnyúl területén található a tizenkettedik stáció – Jézus meghal a kereszten –, melynek eredetijét 1868-ban emelték a falu lakói. A megrongálódott feszület helyébe az egyházközég készített egy, a régivel formailag teljesen megegyező újat. A tizenharmadik stációtól – Jézus testét leveszik a keresztről – helyet adó Rájos-kereszt 1901-ből már Káptalan-nyúlhoz tartozik. Az utolsó, a tizenegyedik stáció – Jézust sírba teszik – a temetői nagykereszt. 1879-ben állították Kalmer Mihály egykori nyúli plébániós örökösei. Mária alakja mellett a feszület bal oldalán márványból faragott nyitott könyvbén olvashatjuk a nyúli plébániok nevét és azokét a papokat, akik Nyúlon születtek. A kereszt a feltámadás reményébe vetett hitünk kifejezéseként került a temetőbe. Kincset rejt ez a Pannonhalma árnyékában fekvő település, melyen nap mint nap tizezrek haladnak át. Az ország talán legkülönlegesebb keresztútja hív, hogy állunk meg, térdünk vissza, és járunk végig ezt a páratlan zarándoklatot.

A nyúli dombokhoz bensőséges érzések fűzik Veres András győri megyéspüspököt is, aki gyakran megfordul itt. Amikor a településről és a különleges keresztútról kérdeztem, a következőt mondta: „A mindenkor győri püspöknek korábban szőlője volt Nyúlon. Talán emiatt is érthető, hogy amikor az elvonuláshoz, csöndes elmélyüléshez kerestem egy helyet, éppen ennek a településnek a szőlőhegye ragadta meg a figyelmetemet. A táj számtalan lehetőséget kínált a gyönyörködésre, az emberek kedvesek, figyelmesek. Többször alkalmam nyúli velük egészben közvetlen beszélgetésekre is. Örömmel láttam, hogy az elmúlt századokban felállított kereszteket keresztúttá fűzték össze. A falut és a határt járva újra és újra találkozunk ezekkel az útszéli keresztekkel. Sok, talán nem is vallásos turista is érdeklődve és csodálkozva áll meg előtük, és zarándokok is látogatják ezeket, egy-egy csokor virágot, égő gyertyát helyeznek el a feszületek lábánál. Biztos vagyok abban, hogy a keresztek látogatása és gondozása nekik és szeretteiknek is a kegyelem forrása lehet.”

Trauttwein Éva

Fotó: Trauttwein Albert

kon, szurdokvölgyön át vezető zárándokút egyszerre fizikai és lelkii erőpróba: a tizennégy stációt követve lehetőségünk nyílik arra, hogy elmenyűljünk Krisztus szenvédéstörténetében. Ugyanakkor pedig megcsodalhatjuk a teremtett világ szépségét: ezen a változatos terepen értékes és érdekes történelmi, egyháztörténeti, geológiai és néprajzi látnivalók várnak ránk. Túra, zarándoklat és gyalogos vezeklés ez egyszerre, alkalom a hangos és a csendes imára, énekre, Isten közelségét keresve. Az út érinti a híres nyúli pincésort is – rajtunk műlik, megállunk-e egy pohár borra.

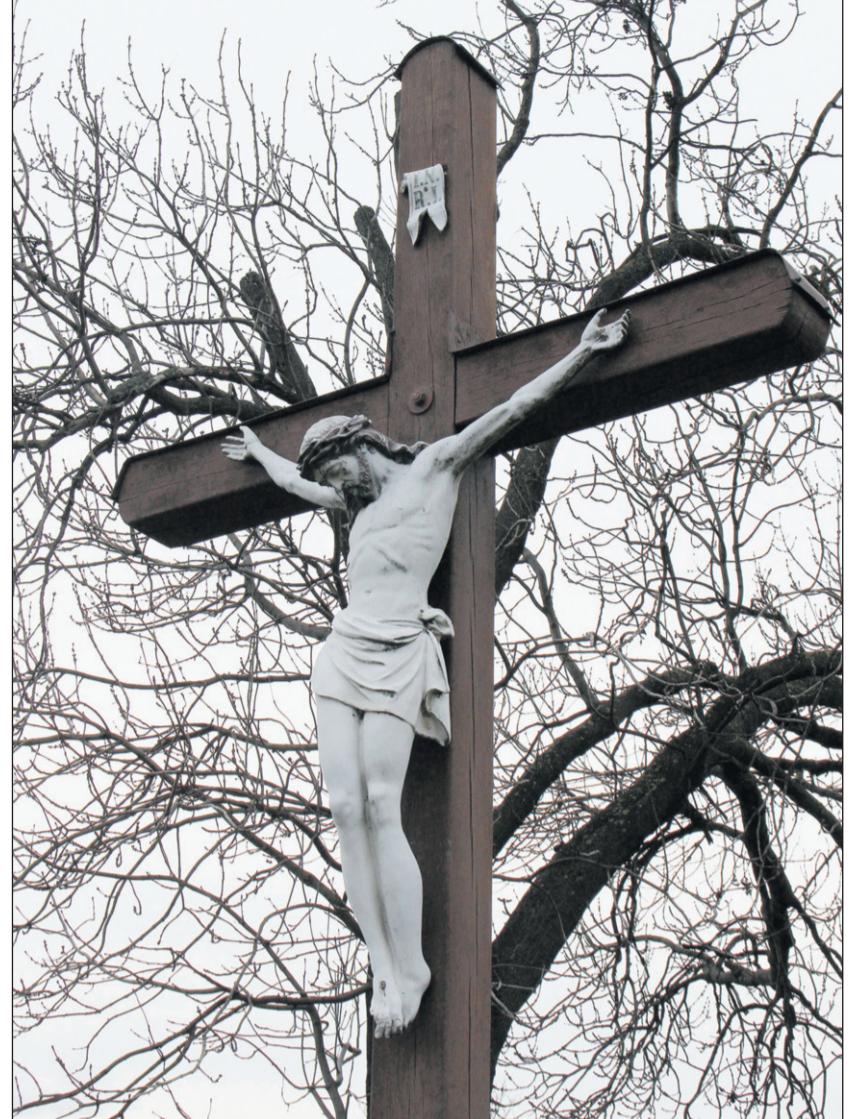
A hagyományos települések életéhez hozzátarozott, hogy a falubiek feszületeket állítottak az utak mellé. A tér kitüntetett pontjai voltak ezek, a vallással átitatott európai kultúrában a keresztek jelölték a fontos határpontokat: a falu szélét, ahonnan már egy másik, talán kevésbé védett terület kezdődött. Nyúlon az út menti feszületek nem estek áldozatául a szekularizációnak, sem a település gyors terjeszkedésének, sőt, új értelmet nyertek.

A 4600 lakosú település öt kis falu – a Nagy-, Kis- és Káptalan-nyúlból lett Nyúlfalu, valamint a Nagy- és Kisnyúlhelyből lett Nyúlhely – egyesülésével jött létre 1940-ben. Így lett Nyúlnak tizenöt keresztre. A Dorfmeister István festményeiről híres barokk templom és a hegyi Szent Donát-kápolna külső és belső felújítása után Bausz András plébániós irányításával és a falu áldozatkész lakosainak közreműködésével minden évben megújult egy-két keresz – meséli a történetüket Szűcs Mihály, az idén tízéves keresztút ötletgazdája. „Amikor egy-egy keresztek elkészült, körmenettel vonultunk ki a megáldására, és ünnepség kerekedett az eseményből. A helybeliek süteménnyel és borral vendégelték meg az embereket, a plébániós úrral való közvetlen beszélgetés a kevésbé vallásos nyúliakra is jó hatással volt. Féltve gondoltam arra, mi lesz, ha a felújítások véget érnek, mert elfogyunk a keresztek. Így született meg a keresztekhez pályázati pénzből a stációk nevét feltüntető oszlopokat állítottunk, virágokkal díszítettük a környezetük, néhány stáció mellett pihenőhelyet létesítettünk. A keresztek egy-egy

jelzések segítik. Ezeket tíz évvel ezelőtt az akkor még a győri Apor Vilmos Katolikus Iskolaközpontban tanító Szűcs Mihály helyezte ki a diákjaival. A jelzések ma felújításra várnak, ami a vírushelyzet miatt sajnos későbbre tolódott.

Szűcs Mihály könyvével a kezükben indultunk el a keresztrútra az 1774 és 1778 között épült minden-szentek-templomtól. Az isten háza felszentelésére Mária Terézia Kornberger Mátyás püspökkel küldte el ajándékul Krisztus kereszttének két darabkáját, melyet a császárnő XIII. Kelemen pápától kapott 1763-ban. A templom képeit, freskóit Szily János szombathelyi püspök, a templom

lazatú, védett gyurgyalagok költenek. Fönn, egy fa takarásában kissé elrejtve megpillanthatjuk a hatodik stációt: Veronika a kendőjével letöri Jézus arcát. Itteni nevén ez a Kalmár-kereszt, amelyet 1929-ben állítattak Kalmár László és neje. A hetedik stáció – Jézus másodszor esik el a kereszttel – a Salamon-kereszt, amely Salamon József és neje adományából került ide 1923-ban. A keresztút nyolcadik állomása – Jézus szól a síró asszonyokhoz – az úgynevezett gyilkoskereszt, amely egy védett hárfa oldalmában áll. 1921-ben emelték, engesztelésül. Neve egy XIX. századi tragédiát idéz. Egy férj szerelemféltséből gyilkosságot követett el. A helybeliek emlékezete

egy XIX. századi ellenseg, a filoxéra, amely pár év alatt a szőlők hetven százalékát elpusztította, és ezzel kirántotta a talajt a gázdák lába alól. Ma újra terem szőlő a nyúli dombokon, az itteni bor kedvelt a térségben. A település legmagasabban fekvő kereszttje a Lila-hegy labánál levő pléhkrisztus. Ez a tizedik stáció: Jézust megfosztják ruháitól. A hidegkérőkeresztnek nevezett feszülethez lázas betegek zarándokoltak a gyógyulás reményében. Felkapaszkodva a Zsidó-dombra, és elérve a legmagasabb, 243 méteren fekvő pontját, ereszkezni kezdünk a beton talpfákkal megerősített úton. Így jutunk el a tizenegyedik stációt – Jézust keresztre szegézik – jelképező kereszsig-

Korzenszky Richárd OSB

Jézus nyomában Jeruzsálemben

Meglátni Jeruzsáemet. Rápillantani a városra, amely már egészen más, mint Jézus idejében. De mégis: a Kidron völgye, az Olajfák hegye, az árulás barlangja... minden egészen más, de mégis... Valahol itt történt minden. Jézus ránéz a városra, és megsiratja. Az olajfák között, a Getszemáni-kertben éli át a halálfelelmet, amivel mindenüknak szembe kell néznünk. Itt árulja el Júdás, innen viszik a főnács elé.

Hatalmas forgalom, autók tükörök és tülekednek, embersokaság hömpölyög. Mit keres itt ennyi ember? Tényleg Jeruzsálem a világ közepe, ahogy egy térképen látszik?

Turisták és zarándokok, szent helyek nyugtalan látogatói – miért jönnek ide a világ minden tájáról?

Nem tudom elmondani azt az érzést, amit akkor étem át, amikor legelőször pillantottam meg a várost. Vártam. Amit kaptam, az nem egyszerűen egy lenyűgöző látvány volt. Valami sokkal több, sokkal mélyebb. Megérte valami abból, amit a Jézus korabeli zarándokok is érezhettek, amikor fölmentek a szent városba.

Beszélhetnek Jeruzsálemről kívül-állóként, de nem tudok. Életem nagy ajándékai közé tartoznak a szentföldi utak. Bejárni a Galileai-tó környékét, megérezni, hogy ugyanaz a víz csobog a hajónk alatt, ami Jézus idejében, és ugyanazok a csillagok rágynak fölöttünk. És ugyanúgy kel föl és nyugszik le a nap. És ugyanúgy élni akar az élet.

Jeruzsálem sokszínű város. Zajos. Arab kereskedők, zsidó árusok és a

Keresztút. Jámbor imádság, Jézusra emlékezve. De ebben a zsibvásárban? Bazársor, harsány hangú boltosok, keresztutas füzetet erőnek

volt, aki kárörömmel vagy gúnyoldva.

Elindulunk. Szűk a sikátor. Beme-

gyünk a „köves udvarba”, ahol Pilá-

lassan-lassan előre az emberek. A Szent Sír bejárata fölött ikonok, gyertyák, mécsesek. Szakállas szerzetes irányítja az embereket, négyesével

meg zajong. A kifelé jövő emberek némák.

Lassan visszazökkenünk a hétköznapi valóságba. Jólesik a kávé vagy a gránátalmalé. Vagy egy falat ennivaló. Lassan magunk mögött hagyjuk a Szent Sír-bazilikát, a sikátorokból nincsenek távlatok, csak a leghétköznapibb valóság, feliratos pólók, csábító édességek, cipők, csecebecsek, emléktárgyak, keresztek, rózsafüzérek. Valamit kellene vinni haza, ajándékba, emlékbe... De a Szent Sír élményét elajándékozni nem lehet. Ahogyan a saját keresztünket sem, amelyet mindenüian magunkkal cipelünk, és másnak át nem adhatjuk. De megérezhettük, hogy a keresztünk viselésében nem vagyunk egyedül.

Ures sírt találtak az asszonyok. Péter és János futva siettek, hogy megnézzék, igaz-e. Igaz volt.

Akik félve-remegve együtt voltak húsvétvasárnap este az utolsó vacsora termében, megbizonyosodhattak arról, hogy igaz. Jézus megjelent az apostolok között. Bár zárva volt az ajtó, Jézus mégis megjelent közzük. „Békesség, én vagyok, ne féljetek...”

Sokszor eszembe jut a Via Dolorosán, a keresztúton látható írás a falon: We need peace! Nyugtalan a mi szívünk. Békességre vágyunk. Ha hagyjuk, hogy megszólítson bennünket Jézus valósága, akkor miénk lesz a békesség. Az a béke, amit a világ megadni nem képes. Mert Krisztus föltámadt a halálból. Halálával legyőzte a halált. És a sírban lévőknek – nekünk is – életet ajándékozott.

Az esti Jeruzsálemnek különös a varázsa. A sikátorok elnéptelenednek, a bazárok bezárnak. Fegyveres katonák őrzik e világ békéjét. Az Olajfák hegyéről ránézni a városra: látni a Szűz Mária Elszenderülése – Dormitio – bencés bazilikát, középen uralja a képet a Sziklamecset arany-

erejével ránk tukmáló árusok. Arab ruhák, színesek, lógnak a bazár nyitott ajtaján, mindenféle keleti édeség átlátszó dobozokban, papucsok, „Jézus-szandál”, szőnyegek, pólók, farmeradrágok...

A Bethesda-fürdőnél felolvassuk a gyógyítás történetét. Majd egy ká-

tus kiszolgáltatta Jézust a tömegnek. Majd tovább. A keresztút egyes állomásainál megállunk. „Veronika kendőt nyújt Jézusnak.” „Cirenei Simon segít Jézusnak vinni a keresztet.” A vezetőnk csak a stáció számát és nevét mondja. Mi pedig – lehetleg szorosan egymás után, hogy együtt maradjon a csoport – csendben meggyünk a bazársoron, lépcsőkön föl, szemeteskük, dobozok, élelem után kutató macskák és embersokág között. We need peace! Békét! – Erek óta ott ez a felirat az egyik ház falán. Fölsejlik egy szürke kupola, rajta aranykeresz. A Szent Sír-bazilika.

Egy udvarszerű téren vagyunk. Kötélen ruhák száradnak oda-fön. Kopt szerzetes – sötét bőrű – ül a főnt kolostor udvarán. Macska a lábánál. Itt, a téren egy sarokba húzódva felolvassuk az evangéliumból a szenvédéstörténetet. Megszólal a müezzin, hangsúróból, alig halljuk a felolvásot. Majd meggyünk tovább. Alacsony kapun be, keskeny folyosó, lépcsők; gyertyák égnek a kopt kápolna ikonjai előtt. A sarokban, pokrócba burkolózva, ott ül egy szerzetes, aki a szent helyet őrizi. Mobiltelefon az ölében... Pár lépés, és nagy zsivaj vár bennünket, kinn vagyunk a Szent Sír-bazilika előtt. mindenféle népek. Csoportok. Orthodox apácák. Papok. Távol-keletiek. Afrikaiak. Oroszok. Románok. Itt van az egész világ.

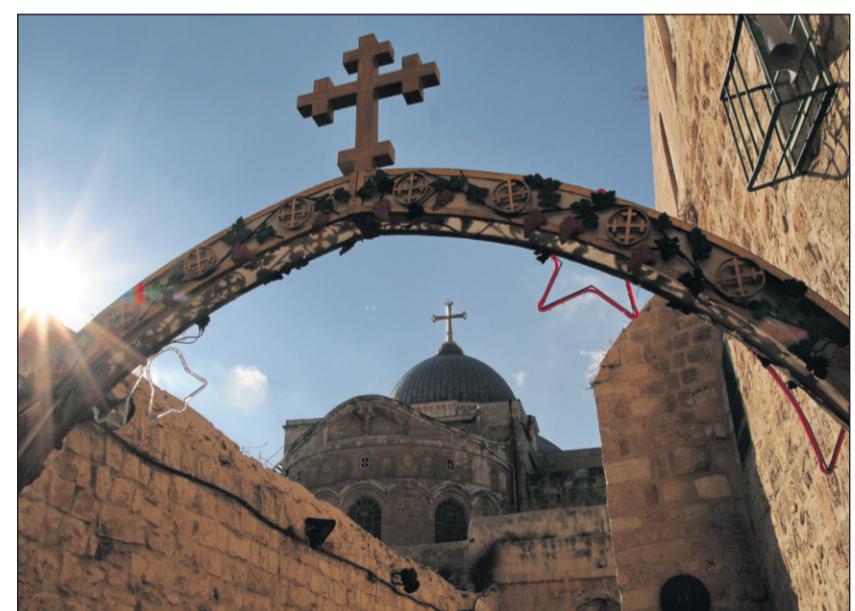
A fegyelmezett csendnek vége. Zúrzavar odabenn. Hatalmas kövekből áll a bazilika burkolata. Szemben hatalmas mozaik a falon: Jézust leveszik a keresztről. Egy vörös márványlap fölött mécsesek kosásga, a kólap körül jámbor asszonyok, férfiak, fejükkel megérintik, kezükkel simogatják a követ. Fényképeznek, fényképezkednek. A hagyomány szerint erre a kólapra helyezték Jézus testét, miután levették a keresztről.

Tolonganak az emberek, meredek lépcsőn lehet fölmenni a Golgota sziklájához. Üveg borítja, mellette előtérben építémeny, előtte-mellel vékony gyertyák sokasága. A félháromban egy szerzetes, aki sürgeti az embereket: tovább, tovább...

Aki ide eljön, szeretne bejutni a Szent Sírba. Templomok, kápolnák a hatalmas bazilikában. Tömött sorokban – terelőkorlátok között – lépnek

lehet bejutni. A bazilikában mintha nem is zarándokok lennének, hanem egymást taposó turisták. Itt, a Szent Sír előtti tömött sorban azonban elnémulnak az emberek. Akár órákba is telik, míg bejutunk arra a helyre, ahol Jézus testét Arimatei József eltemettette.

Néhány másodperc csupán. Mélységes csend. Gyertyák. „Aneszti” – „Feltámadott” – olvasható a térről. Hozzáértem a fejemet a köhöz, s amikor kilépek, bár ugyanúgy zsong a tömeg, nem hallok semmit. Belül szól valami, nagyon mélyen.

Siratófalhoz siető kaftános felnőttek vagy éppen katonaruhaú fiatalok... Géppisztolyos katonák minden forrulóban. Mi ez?

Arra készülünk, hogy végigjárunk az utat, amelyet Jézusnak is végig kellett járnia. A fájdalmak útjává vált az ünnepélyes jeruzsálemi bevonulás. Királyként köszöntötték, ruhájukat terítették elő az útra, pálmaágakat lengettek. Amikor azonban világossá vált, hogy ő olyan király, aki nek országa nem ebből a világból való, minden megváltozott. A király köszöntő tömeg újjongása népharragá vált. Elítéltetés, kigúnyolás, megostoroztatás, megfeszítetés, kereszthalál, sírba tételek.

És harmadnapon este félő-remegő apostolok az utolsó vacsora termében. Majd váratlanul megjelenik köztük a Mester, akit Péter képes volt megtagadni a főpap udvarában. A Mester, aki kereszjét maga cipelte a Golgotára, aiknek haláltáján végezte anyja, Mária és az apostolok közül csupán János – a többiek cserben hagyta.

vé, gyümölcs- és cukorkaárusnál iszunk egy narancs- vagy gránátalmal. Bemegyünk egy udvarba, az egyik templomocska a Flagellatio – megostoroztatás – temploma. Szentmisét mondunk. Énekelünk: „Jézus, világ Megváltója...” Az oltár fölött a mennyezet töviskoszorú ábrázol. A szentmise után felolvasson Ady versét, a Krisztus-kereszt az erőn címűt. Majd egy néhány szavas keresztfelkérés. Mindjárt indulunk a keresztrútra, de előtte ének: „A keresztfához megyek...” Mintha megérintene valami, nagyon mélyen. Ki-jövünk a templomból, nyüzsgőnek az emberek, vannak, akik csoporan, elől keresztet visznek, énekelnek, hangosan imádkoznak.

Azt kérem a zarándoktársaktól: maradjunk csendben. Senki ne szóljon egy szót se. Egymáshoz se. Az árusokra ne nézzünk. Gondolunk arra: amikor Jézus a kereszjét cipelte ezen az úton, nem a rózsafüzér-társulat jámbor asszonyai kísérték, szent énekekkel. Egy kivégzésre ítéltet néztek, volt, aki döbbenten,

Itt... Igen, itt találták üresen húsvét hajnalán a sírt az asszonyok, akik azért jöttek, hogy Jézus holttestét – ahogyan az szokás volt – megkenjék illatos olajokkal.

Ki-ki jár-kel tovább a bazilikában. Van, aki leül egy lépcsőre. Vagy lemegy a sok lépcsőn, arra a helyre, ahol a hagyomány szerint Szent Ilona császárné megtalálta a Szent Keresztet. Apró keresztekkel van telerajzolva a fal, megszámlálhatatlan sok kiskeresz... Délután – sok évszázados szokás – körmenetben jönnek le ide a ferences szerzetesek, gyertyával a kezükben, himnuszt énekelve.

Nem beszélünk, nem beszélgetünk – ki-ki el van foglalva a maga kereszjével, amit senki sem lát, de amit mindenkinél magának kell hordoznia.

Odakinn, a templom előtt bevárunk egymást. A befelé igyekvő tö-

kupolája. Alattunk a hatalmas zsidó temető. Jól lehet látni az óvárost körülvevő falakat. Fénylik a Szent Magdalna ortodox templom hagyomakupolája. De mindenennél fontosabb az a kép, ami bennem, bennünk alakult ki Jézus nyomában járva. Itt, valahol itt... Mert megtörtént. Szenvedett, meghalt, eltemették. De haradnapon föltámadott az Írások szerint...

Ezért jön ide a világból zarándokok sokasága. Egymást nem értő, soknyelvű, sokféle módon gondolkodó nép. A jeruzsálemi élményeket nem lehet elfelejteni. Selfakad a fohász: bárcsak ez a soknyelvű, sokféle ember mind, együtt, a saját nyelvén hallaná Isten csodálatos tetteit, és tudná hirdetni, hogy Krisztus föltámadt! Valóban föltámadt!

Fotó: a szerző felvételei